

SISÄLLYS

Sosiaali- ja terveysviesti on Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton äänenkannattaja, joka nostaa monipuolisesti asioita keskusteluun. Lehteen lähetettävästä aineistosta tulee sopia toimituksen kanssa.

Ilmestyy kuusi kertaa vuonna 2004.

Päätoimittaja
Riitta Särkelä

Toimitus ja taitto
Johanna Koskinen,
puh. (09) 7747 2244

Tilaukset ja osoitteen-
muutokset
Diana Timonen,
puh. (09) 774 721,
myös www.stkl.fi,
sähköposti
diana.timonen@stkl.fi

Kannen suunnittelu
Timo Ahava

Tilauhinta 25 €/kesto,
33 €/määräaikainen

Toimituksen osoite
Kotkankatu 9,
00510 Helsinki,
faksi (09) 738 123

Painopaikka
Suomen Graafiset
palvelut, Kuopio

Painos 5000 kpl
ISSN 1238-1438

Ilmoitusmyynti
Julkaisu Bookers
Sanna Laaksonen,
puh. (09) 773 821 tai
sotevi@bookers.fi

Seuraava lehti ilmestyy 28.9.,
aineistot 27.8. mennessä.



Globalisaatio -seminaari keräsi yleisöä kuulemaan muun muassa Tasavallan presidentti Tarja Halosen kokemuksia ILO:n maailmankomissiosta ja pohdintoja oikeudenmukaisen globalisaation mahdollisuuksista. Lue sivulta 4.

Alueellisen ja paikallisen kehittämisen kuulumisia Keski-Suomesta sivuilla 12-18. Etelä-Suomen sosiaalipolitiisilla foorumeilla rakennetaan yhteistä alueellista kehittämisvisiota, sivu 19.



Jyväskylän seudulla panostetaan muun muassa nuorten äänen kuulumiseen ja sukupolvien verkostoitumiseen.

Sosiaali- ja terveysviesti 3/2004

- 3 Pääkirjoitus
Riitta Särkelä
- 4 Globalisaation hallinnan ydin on hyvin toimiva paikallisyhteisö
- 6 Eurovaalit lähestyvät - miten unioni äänestää?
Mari Saarteinen
- 7 Hiipivä muutos hyvinvointipolitiikassa uhkaa kansallista päätösvaltaa palveluissa
Riitta Särkelä
- 9 Mitä uusia avauksia sosiaalityössä?
Markku Lehto, Jonna Spångberg, Airi Salmi ja Lasse Murto vastaavat
- 12 Työpaikkaohjaajakoulutuksella vetovoimaa vanhustyöhön
Riitta Suuntala
- 14 Kuuluuko nuorten ääni?
Anne Astikainen
- 15 Nykyajan yhteisöllisyyteen tukea sukupolvien verkostosta
Johanna Moilanen
- 16 Tietoyhteiskunta kansalaisille -hankkeessa internet otetaan arjen avuksi
Hannele Rajaniemi
- 18 Köyhyyden torjumisessa korostuu paikallisen toiminnan merkitys
Anne Astikainen
- 19 Sosiaalipolitiisilla foorumeilla rakennetaan yhteistä kehittämisvisiota
Ulla Saastamoinen
- 20 *Valtakunnallisilta kehittämispäiviltä:* Miten käy sosiaali- ja terveyspalveluiden markkinoilla?
- 22 Osaseminaareissa kuultua
Leea Paija, Marja Vuorinen ja Anne Mustakangas-Mäkelä
- 24 Omaishoitajajärjestö korostaa omaishoitajien keskinäisen tasa-arvon tärkeyttä
- 25 Mielenterveyshankkeessa on pyrittävä ulos psykiatriakeskeisyydestä
Marja Vuorinen
- 26 Sosiaalifoorumi puhui julkisten palvelujen puolesta
Pirjo Tiippana
- 28 1800-luvun ratkaisuksista eväitä nykyajan ihmislähtöiseen kaupunkisuunnitteluun

Näin kevään tullen miettii, mitä uutta sosiaalialan kehittämishanke alkaa tuottaa kunnissa ja alueilla. Alku näyttää lupaavalta. Osahankkeet ovat päässeet käyntiin ja alueelliset johtoryhmät ovat rakentuneet moniäänisiksi. Ennen kaikkea tuntuu siltä, että kehittämishankkeeseen uskotaan ja siihen sitoudutaan. Silloin myös pysyvät muutokset ja uudistaminen ovat mahdollisia. Erityisen merkittäviä ovat ne ponnistukset, joita ministeriö on tehnyt sitouttaakseen kuntien ylimmän johdon hankkeen taakse. Toivotavasti nämä tapaamiset tukevat myös sitä, että sosiaaliala ensi vuoden talousarviossa saa sille kuuluvat lisäresurssit henkilöstö- ja muiden vajaiden korjaamiseksi; tämä on ollut valtionosuuksien nostamisen tärkeä lähtökohta. Sosiaalibarometrin tuloksethan kertoivat, että näin ei vielä ole juurikaan tapahtunut. Valtionosuuksien korotus sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksissa ei näy lainkaan sosiaalipalveluissa, kylläkin jonkin verran terveystalouksissa. Keskusliiton hallitus on vedonnut kuntien johtoon, jotta sosiaaliala saisi sille tarkoitetut lisävoimavarat. Vaikuttaminen kuntatasolla on nyt tärkeää.

Sekä Sosiaalibarometri että muut alkukevään aikana kantautuneet viestit kertovat, että kunnissa on meneillään laaja uudelleenorganisointi. Päivähoitoa siirretään opetustoimeen, psykososiaalisia palveluita terveydenhuoltoon. Kaavailtu on jopa siitä, että vanhustenpalvelujen käytännön pyrittämisiksi perustettaisiin oma, sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolella oleva yksikkö, jotta yksityiset palvelut saadaan tehokkaasti käyttöön. Vanhusten tilanteen arviointi ja palvelusuunnitelmien teko ja se, että näissä tarvitaan alan osaamista, näyttää kokonaan kaavailuissa unohtuneen.

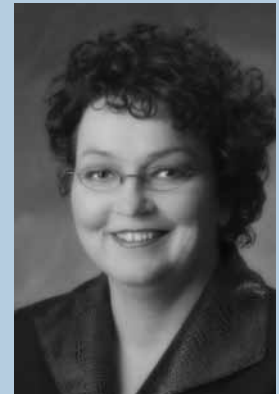
Näyttää uhkaavasti siltä, että samalla, kun valtakunnallisesti sosiaalialaa rakennetaan määrätietoisesti, kunnissa tehdään päätöksiä, jotka ohentavat sosiaalialan todella niukaksi. Jos tämä meno jatkuu ja laajenee, jääkö sosiaalialasta jäljelle muuta kuin huono-osaisten palvelut? Tämä ei ole yhdenkään valtakunnallisen tavoitteen tai linjauksen mukainen kehityssuunta. Sosiaalista ei ole ollut tarkoitus medikaloida eikä pedagogisoida kokonaan. Voi olla, että arvio on hieman liian synkkä, mutta nyt on korkea aika pysähtyä ja miettiä, mitä haluamme kunnalliselta sosiaali- ja terveystaloukselta. Virta vie kovaa vauhtia ja muutokset ovat nopeita. Olisiko syytä nostaa kunnolla näitä teemoja kansalaiskeskusteluun ja poliittiseen keskusteluun? Ihmisille ja palveluille ei ole lainkaan samantekevää mihin suuntaan kehitys on menossa. Nyt tarvitaan myös rohkeita sosiaalijohdon ja alan ammattilaisten ulostuloja. Rakenteellista sosiaalityötä tarvitaan nyt, jos milloin.



Vapun tienoon uutiset EU:n perustuslakineuvotteluista kuulostavat lupaavilta sosiaali- ja terveystalouksien kannalta. Keskusliitto on määrätietoisesti ja aktiivisesti monien muiden tahojen kanssa vaikuttanut siihen, että perustuslain kauppapolitiikan toimivaltajauksissa sosiaali- ja terveystalouksien palvelut rajattaisiin selvästi ulkopuolelle. Puheenjohtajanaan Irlannin ehdotukset ovat tässä suhteessa myönteisiä. Toivottavasti Suomen linja näin tuli lopulliseksi muotoiluksi.

Aurinkoista ja hyvää kesää!

Riitta Särkelä
 Riitta Särkelä, toiminnanjohtaja
 Sosiaali- ja terveystalouden keskusliitto



Kuva: Toni Koskimaa, MITORO

Globalisaation hallinnan ydin on HYVIN TOIMIVA PAIKALLISYHTEISÖ

Globalisaatio on enemmän kuin teknis-taloudellinen konklaavi, muistutti Tasavallan presidentti Tarja Halonen puheessaan globalisaatioseminaarissa. Järjestöt kokosivat kansainvälisistä asioista kiinnostuneita kansalaisia pohdimaan miten globalisaation kesyttäisi myös arkijärjellä käsitettäväksi.

Sosiaalisesti oikeudenmukaisen globalisaation avain on paikallisyhteisöjen toiminnassa, seminaarissa todettiin. Järjestöt voivat näin tarjota osallistumisen väylän globalisaation hallintaan lähiympäristössään. Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton, Suomen YK-liiton ja Suomen ICSW-toimikunnan järjestämässä seminaarissa 20. huhtikuuta pohdittiin nykyistä tasa-arvoisemman globalisaation toteuttamisen mahdollisuuksia sekä valtionhallinnon että kansalaisyhteiskunnan näkökulmista.

Presidentti **Tarja Halonen** valotti työtään kansainvälisen työjärjestö ILO:n globalisaatiokomission toisena puheenjohtajana. Hän piti komission toimintaa kansainvälisesti ansiokkaana muutenkin kuin että sen lopputuotos, sosiaalisen ulottuvuuden maailmankomission raportti, saatiin onnistuneesti julkaistua.

- Jo yksin komission työtavasta saadut kokemukset voivat olla hyödyllisiä, Halonen totesi.

Laajapohjainen komissio halusi kuulla erilaisia ja kriittisiäkin näkemyksiä sekä kehittyvistä että teollistuneista maista. Vuoden aikana mielipiteitä kerättiin 19 kansallisessa ja seitsemässä alueellisessa tilaisuudessa sekä yhdeksässä konsultaatiota-pahtumassa. Komission toinen puheenjohtaja oli Tansanian presidentti **Benjamin Mkapa**.

Globaali toimii paikallisesti

Globalisaation edut ja haitat jakautuvat epätasaisesti maiden välillä ja niiden sisällä. Presidentti totesi, että paikalliset ja kansalliset toimijat ovat lähtökohtia myös sosia-

lisesti oikeudenmukaiseen globalisaatioon.

- Jokainen kansalainen ja yritys toimii jossakin, Halonen kiteytti.

Globalisaation vaikutusten hallinnassa pohjoismainen hyvinvointivaltio näyttääsi olevan puolustuskykyisin malli.

- Tällä en tarkoita vain demokratiaa, vaan myös toimivaa kansalaisyhteiskuntaa, ammattiyhdistysliikettä ja niin edelleen, Halonen totesi.

Kaikki pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan elementit; työllisyyden hoito, sosiaalipolitiikka, kulttuuri ja terveydenhuolto ovat yhä laajenevien globaalien ilmiöiden sosiaalisten vaikutusten kaitsijoita.

Ehkä tärkeimmät globalisaatioreportin huomiot koskivat valtioiden rajojen yli siirtyvien ihmisten tilannetta sekä globaalien toimijoiden voimaannuttamista. Halonen muistutti, että toisin kuin esimerkiksi pääomalla ja kauppatoimilla, ihmisten liikkumisella valtionrajojen yli ei tällä hetkellä ole kansainvälisten sopimusten suojaa.

- Suurimmat rajojen yli liikkumiset ta-

pahtuvat kehitysmaiden välillä. Tarvitaan edes osaratkaisuja, sillä näiden ihmisten tilanne ei ole hyvä, Halonen sanoi.

Halonen toivoi globaaleille toimijoille lisää voimaa, mutta myös avoimuutta ja demokratiaa. Kaikkia ylikansallisia organisaatioita tarvitaan.

- Tämä tarkoittaa myös Bretton Woodsia ja WTO:ta, ei yksin YK:ta ja ILOa, Halonen totesi.

EU-25:n kohtalo kiinnostaa maailmalla

Erästä eurooppalaisen globalisaatioprosessin osaa, Euroopan unionin integraation uusinta vaihetta, seurataan kiinnostuneena etenkin kehittyvissä maissa. Itäisen Euroopan tuoreimmat liittäjät ovat elintasoltaan lähempänä maailman maiden keskiarvoa kuin edellisen laajentumisen teollisuusvaltiot. Alueellisia integraatioprosesseja on käynnissä muissakin maanosissa ja kokemuksista haetaan oppia.

- Jos tämä prosessi onnistuu, sillä voisi olla annettavaa meillekin, kuvasi Halonen tunnelmia integraatiota seuraavissa kehittyvissä valtioissa.

Globalisaation kielteiset ilmiöt ovat tuntuneet myös Euroopan kalliiden tuotantokustannusten maissa; Suomestakin on työpaikkoja kadonnut halvemmille alueille. Suomen pääkaupungin nimeä kantaa kuitenkin globalisaation myönteisten puolien lisäämiseen ja koko ilmiön hallintaan pyrkivä Helsinki-prosessi.

- Tavoitteena on pohtia, mikä maailmassa on ongelmana ja miksi sekä mitä asialle pitäisi tehdä, tiivistä ulkoasianminis-



Presidentti Tarja Halonen korosti puheessaan, että ennen kuin YK:n koko organisaatiota lähdetään uudistamaan, pitää selvittää onko sille todella tarvetta: riittääkö pallolaajennus vai vaihdetaanko koko sydän.

Oikeudenmukainen globalisaatio: Mahdollisuuksia kaikille -seminaarin järjestäneet Kehitysyhteistyön palvelukeskus, Sosiaali- ja terveys- turvan keskusliitto, Suomen YK-liitto ja Suomen ICSW-toimikunta kutsuivat järjestöjä jäseni- neen vaikuttamaan inhimillisen globa- lisaation puolesta. Kansalaisjärjestöjen rooliksi nähtiin etenkin paikallisyh- teisöjen toiminnan tukeminen ja globa- lisaatiokohityksen seuraaminen. Suomen kansallis- museon auditorio tarjosi juhlat puit- teet salin täydelle globalisaatiosemi- naariin osallistujia.



terion alivaltiosihteeri **Pertti Majanen** prosessin mittavat haasteet.

Prosessin työrukkasena toimii pie- nempi kokoonpano, Helsinki Group, joka muun muassa tekee ehdotuksia Helsinki-prosessin ensi vuoden koko- ukselle. Teemaryhmissä pohditaan uusia lähestymistapoja globaalien ongelmien ratkaisuun ja maailmantalouteen sekä ihmisten turvallisuuden eri puolia: rau- haa, syrjäytymisen ehkäisyä ja erityisen haavoittuvassa asemassa olevien tilanteen kohentamista.

Globalisaatiotietoa tavallisille tallajille

Kansalaisjärjestöjen rooliksi globalisa- ation hallinnassa nähtiin etenkin pai- kallisyhteisöjen toiminnan ja valppaan kansalaisyhteiskunnan tukeminen ja tekeminenkin. Inhimillisten arvojen tuominen globalisaatiokeskusteluun on järjestöjen ominta alaa.

- Olemmekin täällä ehdottamassa jär- jestöjen yhteistyötä laajalla skaalalla inhimillisen globalisaation puolesta, to- tesi Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen puheenjohtaja **Heidi Hautala** järjestöjen paneelikeskustelussa.

Suomen YK-liiton puheenjohtaja **Sirpa Pietikäinen** kaipasi julkiselle glo- balisaatiokeskustelulle parempia eväitä: perustiedot globalisaation hyödykkeistä ja haitakkeista helposti saataville.

- Ettei tarvitsisi kahlata läpi kaikkia maailman internet-sivuja, että tietäisim- me miten paljon ympäristö tuhoutuu, köyhät köyhtyvät ja internet-liittymät lisääntyvät, Pietikäinen kärkehti.

Keskustelua ei synny, ellei globalisaa- tiosta puhuta ymmärrettävästi. Tarvitaan globalisaatio "for dummies", tavalliselle tallajalle avautuva selkeä tietopaketti. Osallistumismahdollisuuksien lisäämi- seen pyrkii myös YK-liiton koordinoima, Helsinki-prosessiin liittyvä Kansalaisten maailmannäyttämö -hanke.

Järjestöjen pitää yhä aktiivisemmin tuoda julkisuuteen niiden näkökulmasta tärkeitä asioita ja vaikuttaa asialistojen painotuksiin.

- Myös poliittinen tahto voi tulla kansa- laisjärjestöistä, Pietikäinen totesi.

Pietikäinen epäili, että valtioiden ja yritysten kytkyt ovat maailmanlaajuisesti sitä suuruusluokkaa, että niistä muutok- set eivät lähde liikkeelle. Kansalaisjärjes- töjen olisi esitettävä vaatimuksia muun muassa voimavarojen tasapuolisemmasta jakamisesta ja luonnon kohtuullisem- masta kuluttamisesta.

Sosiaalisen ulottuvuuden pitkä perinne

Kansainvälisen sosiaalipolitiikan päivänä järjestetyssä seminaarissa muistutettiin mieliin, että sosiaalipolitiikkojen näke- mykset eivät useinkaan ole johtaneet

toimenpiteisiin.

- Globaali sosiaalipolitiikka ei välttä- mättä ole kiinnostanut sosiaalipolitiikan ammattilaisia, pohti Suomen ICSW-toi- mikunnan puheenjohtaja **Mikko Mänty- saari**. Vuonna 1928 perustettu ICSW eli sosiaalipolitiikan maailmanneuvosto on ollut globaalien sosiaalipolitiikan uran- uurtajia. Monilla muillakin sosiaali- ja terveysalan valtakunnallisilla järjestöillä on nykyään kansainvälisiä kontakteja, esimerkiksi kansainvälisiin projekteihin osallistutaan vilkkaasti.

Sosiaali- ja terveysalan keskusliiton liittohallituksen puheenjohtaja **Elli Aal- tonen** löysi keskusliiton strategiasta sopivia käsitteitä myös eri aloilla toimivien järjestöjen yhteistyöhön.

- Osallisuus ja kestävä hyvinvointi ovat kestävä lähtökohta myös kansainvälisesti, Aaltonen sanoi.

Johanna Koskinen

Lisätietoja:

Järjestöjen 20.4. kannanotto "Globalisaation tähdittävä kaikkien hyvin- vointiin": www.stkl.fi - ajankohtaisia

Globalisaation sosiaalisen ulottuvuuden maailmankomissiosta: www.tpk.fi tai www.ilo.org/public/english/wcsd/g/

Eurovaalit lähestyvät MITEN UNIONI ÄÄNESTÄÄ?

Helmikuun Eurobarometri ennustaa jälleen äänikatoa kesäkuun eurovaaleissa. Nuoria houkutellaan uurnille musiikin ja internetin avulla, toisia herätellään uhkakuville. Saako kasvanut euroskeptisyys kansalaiset liikkeelle vai karkottaako se äänestäjiä entisestään?

”Euroopan parlamentin yhteispäättösmenettelyllä saama valta, sen rooli perustuslain valmistelussa, ja sen koko demokraattisesti valittuna instituutiona tekevät tulevista vaaleista tähän asti merkittävimmät”, toteaa tuoreen eurovaaliennusteen tehnyt konsulttifirma Burson-Mastellerin johtaja.

Kansallisten vaalien perusteella tehdyn arvion mukaan nykyisille hallituspuolueille ennustetaan tappiota. Vaalien voittajiksi veikataan sekä keskusta-oikeistoa että äärioikeistoa. Uusien EU-kansalaisten ennustetaan äänestävän vanhoja jäseniä vilkkaammin. 15 vanhan EU-maan äänestysaktiivisuuden uskotaan jopa entisestään laskevan.

Uutuuden intoa ja kommunismipelkoa

Uusista tulokkaista Malta saattaa osoittautua mallioppilaaksi äänestysaktiivisuudessa. Maltalla EU-kansanaänestykseen osallistui yli 90 prosenttia äänestäjistä. Yksipuolinen ehdokasasettelu on kuitenkin närkästyttänyt europarlamentin naisten oikeuksien komitean puheenjohtajan **Anna Karanaoun**. Hänen mukaansa on mahdotonta, ettei Maltalta löytyisi ehdokkaaksi yhtään kyvykästä naista.

Europarlamentin kristillisdemokraattinen ryhmä on kyseenalaistanut Baltian maiden entisten kommunistipuolueiden jäsenten hyväksymisen parlamenttiin ja komissioon. Latviassa osa puolueista on jyrkästi vastustanut vaalilakia, joka sallii entisten KGB-agenttien ja kommunistien asettua ehdokkaiksi eurovaaleissa. Kansallismielisten konservatiivien mukaan ex-kommunistit käyttäisivät unionia valheiden levittämiseen.

Jäsenyysvalmistelujen vaatimat ripeät talous- ja hallintouudistukset yhdessä markkinatalouteen siirtymisen aiheutta-



Kuva: Euroopan parlamentti

mien sosiaalisten vaikutusten kanssa ovat pitäneet uusien jäsenmaiden jäsenyysodotukset matalalla. Tsekin tasavallan julkisen mielipidemittauksen mukaan vain 10 prosenttia kansalaisista uskoo elintonsa nousevan EU-jäsenyyden myötä. Yli 40 prosenttia tsekkiläisistä arvioi elintason heikkenevän.

Suuressa tulokkaassa, Puolassa, uskotaan kolmen euroskeptisen puolueen menestyvän, EU-myönteisen keskustaoikeistolaisen puolueen ohella. Kaikki ehdokkaat kampanjoivat Puolan etujen puolesta ja lupaavat kääntää EU:n rahavirrat kohti Puolaa.

Kanavoituuko pettymys ääriliikkeille?

Ranskan EU-suhteet ovat kuluneen vuoden aikana olleet koetuksella Irakin sodan vastustuksen ja vakaussopimuksen rikkomisen vuoksi. Ranskalaiset vastustivat ainoana unionin laajentumista. Ranskalaisten pettymys skandaalinkäryisiin puolueisiin ja unioniin saattaa kanavoitua oikeiston ja vasemmiston ääriliikkeiden hyväksi.

Myös hollantilaisten kriittisyys EU:ta kohtaa on kasvanut viime eurovaaleista rahaliittoon ja laajentumiseen liittyvien odotusten kariuduttua. Vasemmistoliberaalit ja vihreät ilmoittavat puolustavansa unionia. Muut puolueet, mukaan lukien kolme suurinta, aikovat myötäillä äänestäjien tunteja kampanjoissaan.

Jo viime vaaleissa hollantilaiset olivat laiskimpia äänestäjiä heti brittien jälkeen. Uhkaavan apaattisuuden edessä

Hollannin hallitus on kehittänyt uusia keinoja äänestäjien houkuttelemiseksi. Nuoriin vedotaan muun muassa järjestämällä EU-keskusteluja pop-festivaaleilla ja TV:n musiikkikanavalla. Nuoria houkutellaan äänestämään myös internet-kokeilulla. Tanska ja Irlanti suunnittelevat sähköistä äänestämistä, mikäli verkon toimivuus ja luotettavuus saadaan ratkaistua.

Kansalaisten kolmen kärki

Vanhoissa ja uusissa jäsenmaissa tehdyt eurobarometrit toivat esiin eroja kansalaisten tärkeinä vaaliteemoina pitämässä asioissa. Työttömyys kosketti kansalaisia ympäri Eurooppaa, mutta yli puolet uusien jäsenmaiden kansalaisista nosti kansalliset asiat tärkeimpien asioiden joukkoon. Vanhoista jäsenistä vain Suomessa, Irlannissa ja Portugalissa ne valittiin kolmen kärkeen. Uudet jäsenmaat painottivat vahvasti maataloutta ja EU-kansalaisoikeuksia, kun taas EU-15 maat kokivat tärkeiksi siirtolaisuuskysymyksen ja rikollisuuden torjumisen.

Kunkin maan eurovaaliehdokkaat täsmentyivät viimeistään toukokuun aikana.

*Mari Saarteinen
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto*

*Lue lisää:
Eurobarometer 60, February 2004
Candidate Countries Eurobarometer 2003.4
www.euobserver.com*

Hiipivä muutos hyvinvointipolitiikassa

UHKAA KANSALLISTA PÄÄTÖSVALTAA HYVINVOINTIPALVELUISSA

HYVINVOINTIPOLITIIKAN alueella on käynnissä hiipivä muutos, jonka eri puolia kukaan ei pysty täysin hahmottamaan. On syytä kysyä, mikä on hyvinvointipolitiikan tuleva suunta? Onko hyvinvointipalveluista tulossa entistä enemmän kauppatavaraa? Pystyykö Suomi turvaamaan kansallisen päätöksenteon sosiaali- ja terveys- sekä koulutuspalveluissa vai tulevatko ne EU:n toimivallan piiriin kauppapoliittisen toimivallan kautta?

Euroopan unionin perussopimuksen uudistaminen on loppusuoralla. Julkisen keskustelussa ovat vahvasti olleet esillä turvallisuuskysymykset, komissaarien määrä sekä muut institutionaaliset kysymykset. Sisällöllisiä politiikkakysymyksiä ei juurikaan ole yhteisesti pohdittu.

Eri järjestöt ovat olleet huolissaan siitä, että unionin yhteisen kauppapolitiikan linjauksissa avataan unionille toimivaltaa myös sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden alueelle. Suomen kannanmäärittelyissä nämä huolet on otettu huomioon. Siihen uskoon ei kuitenkaan voi tuudittautua, että palvelukysymykset olisi neuvotteluissa näin turvattu.

Palveludirektiivi kytkeytyy perustuslakikeskusteluun

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, Kunta-alan ammattijärjestö KTV, Opettajien ammattijärjestö OAJ ja Demokraatiafoorumi – Vasudhaiva Kutumbakam ovat yhteisvoimin pyrkineet vaikuttamaan siihen, että Suomen hallituksen linjaukset pitäisivät neuvotteluiden loppuun asti. Edellä mainitut tahot ovat tavanneet muun muassa eduskuntaryhmien edustajat, pääministerin sekä ulkoministerin ja vedonneet, että EU:n perustuslaissa varmistettaisiin jäsenvaltioiden mahdollisuus edelleen kansallisesti päättää hyvinvointipalveluista. Hyvinvointipolitiikkaa ei saa alistaa kauppapoliittiselle päätöksenteolle eikä sisämarkkinalainsäädännölle. On välttämätöntä, että Suomi ei tyydy julkilausumaan, vaan varmistaa kansallisen päätösvalan säilymisen juridisesti sitovalla tavalla.

Suurimmassa osassa jäsenmaita edellä mainitut palvelut ovat yhdistelmä julkisrahoitteisia ja julkisen sektorin tuottamia

palveluita, ostopalveluita tai julkisrahoitteisesti tuettuja palveluita. Näitä tuottavat yritykset, erilaiset yhdistykset ja seurakunnat. Siten nämä palvelut ovat käytännössä alttiita kauppapoliittisten sopimusten soveltamiselle, jollei riittävän laajaa poikkeamaa voida taata.

Neuvottelut etenevät usein askel kerrallaan, pienten muutosten kautta, eikä niiden vaikutuksia välttämättä heti nähdä. Perussopimuksen antaman toimivallan yksiselitteinen raja on välttämätön myös siksi, että parhaillaan valmistellaan palveluihin liittyvää puitedirektiiviä ja käydään, komission aloitteen pohjalta, keskustelua yleishyödyllisten palveluiden eurooppalaisesta sääntelystä. Mikään ei viittaa siihen, että näissä valmisteluissa tunnustettaisiin ja tunnustettaisiin pohjoismaisen hyvinvointimallin ja ylipäättään sosiaali- ja terveyspalveluiden erityisyyttä.

Onnistumisista kannattaa pitää kiinni

Huhtikuussa järjestettiin eduskunnan auditoriossa keskustelutilaisuus, jossa eri puolueiden kansanedustajat arvioivat EU:n perustuslakiuudistuksen tilannetta. Keskustelua käytiin myös siitä, miten kansanedustajat arvioivat ja aikovat varmistaa eduskunnan tahdon ja hallituksen sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluista tekemien linjausten säilymisen neuvottelujen loppuun asti.

KTV:n osastopäällikkö **Jarkko Eloranta** totesi, että järjestöt vaativat muutosta perustuslakiehdotukseen siitä syystä, että hyvinvointipolitiikkamme on onnistunut hyvin ja menestyksistä kannattaa pitää kiinni. Eloranta pohti myös, pitäisikö perustuslaista järjestää kansanäänestys. Kansalaiset arvioivat EU:n onnistumisia tai epäonnistumisia pitkälti hyvinvointipolitiikan kautta. Samaa huolta hyvinvointipalveluista ei

Kauppapolitiikan asiantuntijoilla ei välttämättä ole hyvinvointipalveluiden tuntemusta.

ole tunnettu muissa jäsenmaissa, mutta palveludirektiivi on herättänyt myös niiden hallitukset.

Vihreän Liiton **Satu Hassi** jakoi järjestöjen esittämän huolen siitä, että perustuslakiehdotuksesta on hyvin erilaisia tulkintoja. Esimerkiksi ulkoasiainministeriön kauppapoliittisella osastolla ja kauppa- ja teollisuusministeriössä on aivan erilaiset näkemykset aiheesta. Eroja löytyy myös siitä, miten neuvottelutilannetta on kuvattu. On vaikea uskoa, että Ruotsi ja Suomi olisivat ainoina maina huolissaan hyvinvointipalvelujen vapauttamisesta; asiaan ei ole vielä muissa maissa riittävästi reagoitu. Ammattiyhdistysliikkeen ja puolueiden tulisi herättää eurooppalaiset sisarensa, samoin kansalaisjärjestöjen aktivoita eurooppalaiset järjestöverkostot. Kauppapolitiikasta neuvottelevat sen alan ekspertit ja heillä ei välttämättä ole sisällöllistä asiantuntemusta hyvinvointipalveluissa.

- Perustuslakipäätös tehdään muutama päivä eurovaalien jälkeen, muistutti Vasemmistoliiton **Outi Ojala**. Suuren valiokunnan keskusteluissa on käynyt ilmi, että täyttä varmuutta muiden maiden tuesta Suomelle ei ole tai että oman hallituksemme kanta asiassa olisi horjumaton. Kauppapolitiikka säätelee unionin päätöksentekoa sekä sisäisiä sääntöjä ja näillä asioilla on kytkös palveludirektiiviin. Jos nyt annetaan viestejä kilpailuttamisen puolesta, ei Suomi voi perustuslakiehdotuksen kohdalla enää perääntyä; viestin on oltava yksiselitteinen. Perustuslakiehdotuksessa sen kolmas luku, politiikka-luku, jäi valmistelujen loppukiireessä vähälle huomiolle ja nyt on syytä korjata siinä olevat pulmat. - Direktiivin toteutuminen olisi karmea paikka suomalaiselle yrittäjälle, Kansallisen kokoomuksen **Eero Akaan-Penttilä** totesi.

Työeläkelain poikkeussäännön pitäisi epämääräisyydessään olla hyvä opetus suomalaisille. Suomi ei voi riitauttaa monia asioita perustuslaissa. Tulisi siis keskustella myös siitä miten toimitaan, jos kaikesta huolimatta perustuslaki tulee sellaisenaan voimaan.

Ruotsalaisen kansanpuolueen **Henrik Lax** puolestaan korosti, että hallituksen ja





ministeriöiden mukaan EU ei aio puuttua jäsenvaltioiden oikeuteen päättää omaan toimivaltaansa kuuluvista asioista eikä avata sosiaali- ja terveyspalveluita kilpailulle. Suomen keskustan **Hannu Takkula** korosti, että nyt on pidettävä yhtä hyvän sosiaaliturvan ja julkisten palvelujen turvaamiseksi. Takkula totesi, että pelko antautumisesta enemmistöäänestysmenettelyyn on oleellinen siksi, että Suomella on vain yhden prosentin painoarvo unionin äänestyksissä.

Suomen Sosialidemokraattisen puolueen **Kimmo Kiljunen** muistutti, että konventti halusi palveluille määränemistöpäätösmenettelyn, koska tavoitteena oli selkeyttää yhteistä kauppapolitiikkaa. EU:n yksinomaisen toimivalta kauppapolitiikassa edellyttää, että kaikki siihen kuuluvat päätökset voidaan tehdä määränemistöllä. Suomen valtuuskunta oli neuvotteluissa tuolloin erimielinen. Kiljunen totesi, että koska eduskunta ja kansalaisjärjestöt ovat nostaneet asian esille, sosiaali- ja terveyspalvelut ovat tulleet mukaan Suomen neuvotteluagendalle, jossa jo ennestään oli komission rakenne, oma komissaari ja puolustuskysymykset. Ruotsi on samoilla linjoilla ja hallitus sekä eduskunta tukevat poikkeaman vaatimista Suomelle.

Virallinen kanta ja virkamiesten kanta

Hallitustenvälisestä konferenssista on kahdenlaista kantaa, totesi **Ville-Veikko Hirvelä**: on virkamiesten kanta ja virallinen kanta. Hyvinvointipolitiikan "suojatason" säilyttäminen on gallupien perusteella suomalaisten tahto. Se, että virkamiehillä ei kuuleman mukaan ole motivaatiota hakea muutosta nykyisen

hyvinvointipolitiikan kannalta kyseenalaisiin asioihin, poikkeaa suuresti eduskunnan kannasta. Hirvelä nosti esiin huolen siitä kuvasta, mikä muille maille jää Suomen linjasta.

Opettajien ammattijärjestö OAJ:n **Marjatta Melto** kuvasi eurooppalaisten opettajien huolta siitä, että Suomi olisi lipsumassa linjasta koulutuspalveluiden säilyttämisessä kansallisessa päätösvallassa. Jos hyvinvointipalvelut ovat osa kauppapolitiikkaa ja jos Suomella ei ole päätösvaltaa globaaleilla foorumeilla, miten käy hyvinvointipalveluiden, julkisten tukien, laatukysymysten, tutkintojen, organisaatioiden rahoituksen globaalissa säätelyssä?

Thomas Wallgren totesi, että palveludirektiivi on tullut lahjana perustuslain uhkakuvista keskusteltaessa. Wallgren kysyi haluaako Suomi jättää hyvinvointipolitiikan päätösvallan epäselväksi. Artikla oli epäselvyydessään huippuluokkaa: korkeinta oikeustieteellistä osaamista edustava tutkija olisi joutunut "paneutumaan tutkimukseen" sitä selvitellessään. Itsenäisten valtioiden yhteistyöjärjestön perustuslaki vaatii kaikkien jäsenmaiden hyväksynnän. Jos Suomi asettaa tämän kyseenalaiseksi, onko Suomi enää itsenäinen?

Heidi Hautala lainasi erään komissaarin toteamusta siitä, että harmonisoinnin jälkeen unionin sisällä on vaikea vaikuttaa WTO-päätöksentekoon. Tällä hetkellä mitään, mitä ei ole EU:ssa harmonisoitu, ei voida vapauttaa kansainväliselle päätöksenteolle.

Meri Koivusalo ja **Yrjö Hakanen** olivat huolissaan neuvottelijoiden tahdosta ja neuvottelujen seuraamisesta. Hakanen kysyi, ovatko neuvottelijat valmiita myös neuvotteluohjeiden muuttamiseen; sii-

hen, että perustuslakia ei saa hyväksyä, jos artikloilla ei taata yksimielistä päätöksentekoa julkisissa palveluissa.

Vaikea muuttaa myöhemmin

Kansalaisjärjestöjen tiukkaan kysymykseen siitä, miten kansanedustajat varmistavat sosiaali-, terveys- ja koulutuspalvelujen turvaamisen saatiin hyvin yksimielisiä vastauksia. Kansanedustajat tahtovat selkeän ja sitovan tekstin perustuslakiin. Virkamiehet ovat viime kädessä sidottuja eduskunnan ja hallituksen kantaan. Vastuullisella ministeriöllä on ollut erilaisia linjauksia ja eri ministeriöt ovat antaneet eriäviä viestejä.

Suomen ei nyt ole syytä olla EU:n mallioppilas ja mukautua kiltisti isompien vaatimuksiin. Suomen hyvinvointipolitiikka on rakentunut kansallisille tarpeille ja erityispiirteille. Sen tavoitteet ja ratkaisut ovat osoittautuneet onnistuneiksi: kansainvälisissä vertailuissa Suomen hyvinvointikehitys on ollut ainutlaatuinen menestystarina. Meillä on laaja yksimielisyys siitä, että jatkossakin hyvinvointipolitiikan kansalliset valinnat tulee varmistaa.

Kansalaisjärjestöt valvovat aktiivisesti, miten prosessi etenee. Mikäli sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden kansallista toimivaltaa ja selkeää rajankäyntiä kauppapolitiikkaan ei saada turvattua, on vaadittava, että perustuslakia ei hyväksytä.

Riitta Särkelä, toiminnanjohtaja, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Lisätietoja: Lausunto EU:n palveludirektiivistä www.stkl.fi/lausunnot

Kuva: Mari Saariteinen



Kansallisen päätöksenteon turvaamisesta hyvinvointipalveluissa keskustelivat eduskunnan auditoriossa Riitta Särkelän johdolla (kuvassa kolmas oikealta) kansanedustajat Hannu Takkula, Henrik Lax, KTV:n Jarkko Eloranta, sekä kansanedustajat Eero Akaan-Penttilä ja Outi Ojala. Järjestöedustajien lisäksi paneelikeskusteluun osallistuivat Kansallinen Kokoomus, Ruotsalainen kansanpuolue, Suomen Keskusta, Suomen Sosialidemokraattinen puolue, Vasemmistoliitto ja Vihreä liitto.

Mitä uusia avauksia sosiaalityössä

KAIKKEIN HEIKOIMMILLA

OLEVIEN ASEMAN PARANTAMISEKSI?

Sosiaalibarometri 2004 osoitti, että kaikkien heikoimmilla olevien asema ei ole kohentunut yleisen hyvinvoinnin kasvun myötä. Sosiaali- ja terveysministeriöstä, Helsingin kaupungin erityissosiaalitoimesta, sosiaalityön korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentiasta ja A-klinikkasäätiöstä kommentoitiin näitä kysymyksiä:

1 Mitä uusia avauksia sosiaalityössä on lamavuosien jälkeen tehty esimerkiksi huumeidenkäyttäjien, prostituoitujen, ylivelkaantuneiden, vankilasta vapautuneiden, asunnottomien, päihde- tai mielenterveysongelmaisten tilanteen helpottamiseksi?

2 Mistä johtuu, että juuri näiden ryhmien tilannetta ei ole kyetty auttamaan?

3 Mitkä olisivat parhaat keinot tukea heidän hyvinvointiaan?

Sosiaali- ja terveysministeriöstä kansliapäällikkö Markku Lehto vastaa:

1 Valtioneuvoston periaatepäätös sosiaalialan tulevaisuuden turvaamiseksi lokakuulta 2003 konkretisoi ehkä selvimmin sosiaalialan kehittämisen lähivuosien linjauksia. Selkeä tarve sosiaalityön aseman korostamiselle on ollut. Tarkoituksena on modernisoida koko sosiaalipalvelujärjestelmä, jolloin siinä on otettava huomioon myös heikoimmassa asemassa olevat ryhmät. Viime vuosina on tehty lisäsatsauksia muun muassa syrjäytymisuhan alaisten nuorten auttamiseksi, huumeidenkäyttäjien hoidon tehostamiseksi ja psykiatrisen hoidon tehostamiseksi. Sekä yleisiä että kohdennettuja valtionosuuksia on suunnattu kunnille. Osana sosiaalialan kehittämishanketta on käynnistetty sosiaalityön kehittämisohjelman laatiminen. Sen yhteydessä ratkotaan mm. sosiaalityön ja muiden toimijoiden yhteistyökysymyksiä, luodaan vuoteen 2007 mennessä sosiaalipäivystysjärjestelmä koko maahan ja tarkistetaan sosiaalityön palvelujen saamisen kriteerit.

2 Tosiasia on, että valtion ja kuntien panostus sosiaali- ja terveydenhuoltoon on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Raha-automaattiyhdistyksen rahoitusta on lisätty, muun muassa pääkaupunkiseudun asunnottomuusohjelma on hyvä esimerkki. RAY:n avustustoiminnan päälinjana on

suunnata tukea heikoimmassa asemassa oleville ryhmille. Tältä osin sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat tärkeitä toimijoita. Hallitusohjelman sisältämät useat ohjelmakokonaisuudet (muun muassa huumeusainepoliittinen toimenpideohjelma ja alkoholiohjelma) suuntaavat huomiota mainittuihin ryhmiin. Usein jää huomaamatta, että myös erityisryhmien osalta keskeistä on perustan eli peruspalvelujen hyvä toimivuus. Ongelmana on ollut, että ehkä liikaa odotettiin yleisen talouskasvun vetävän myös heikoimmassa asemassa olevat ja vaikeimmin työllistyvät ryhmät mukanaan.

3 Taloudellinen tuki valtionosuuksien muodossa auttaa palvelujen kehittämistä. Toimeentulon osalta hallitusohjelma sisältää kohennuksia tulonsiirtoihin. Sosiaalinen luototus on vahvistettu lainsäädännöllä osaksi sosiaalihuoltoa ja sosiaalityötä. Kunnat voivat nyt ottaa tämän uuden työvälineen käyttöönsä. Hyvinvointia voidaan parantaa tehokkaimmin kiinnittämällä heikoimmassa asemassa olevat ryhmät takaisin yhteiskuntaan. Tähän tarvitaan kohdennettuja palveluja sekä kehittämishankkeita, joissa muun muassa Raha-automaattiyhdistyksen rahoitus on tärkeä malli. Keskeistä on saada myös vaikeasti työllistettävät ryhmät työllistymään. Täl-
tän osin on menossa useita toimenpiteitä, joilla voidaan parantaa tilannetta.

Tarvetta sosiaalityön aseman korostamiselle on ollut.

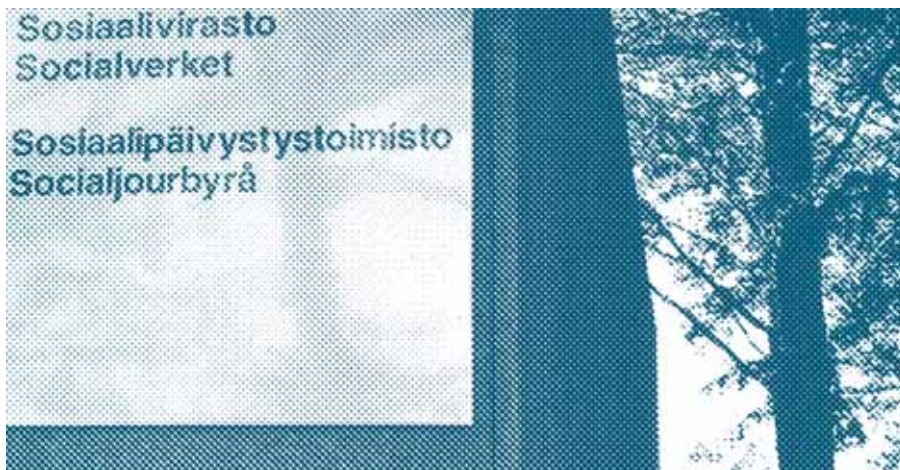
Helsingin kaupungin erityissosiaalitoimesta johtava sosiaalityöntekijä Jonna Spångberg vastaa:

1 Lama hävitti muun muassa apu-
töitä. Osaamisen vaatimukset työelämässä ovat muuttuneet ja pitkäaikaistyöttömien määrä on suuri. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta velvoittaa kunnat ja työvoimatoimistot yhteistyöhön kullekin asiakkaalle sopivan palvelukokonaisuuden laatimiseksi. Se myös velvoittaa kuntia järjestämään kuntouttavaa työtoimintaa pitkään työttöminä olleille työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saaville asiakkaille. Helsingissä käynnistyy vuoden 2004 aikana kunnan ja työvoimatoimistojen palvelukeskushanke, joka tähtää vaikeasti työllistettävien henkilöiden työmarkkinavalmiuksien parantamiseen.

Asunnottomuus on tällä hetkellä lievässä laskussa Helsingissä. Asunnottomien väheneminen johtuu osittain muuttoliikkeen vähenemisestä, osittain asuntopoliittisista toimenpiteistä. Asunnottomuuden vähentämishankkeen mukaan asunnottomille pyritään järjestämään pääkaupunkiseudulla 1000 asuntoa vuodessa. Erityissosiaalitoimiston asiakaskunta koostuu helsinkiläisistä täysi-ikäisistä asunnottomista.

Asunnottomien asumispalvelujärjestelmää on kehitetty monipuolisemmaksi ja etenkin pienasuntojen määrä on lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana huomattavasti. Henkilökuntaa on lisätty asumisen tukitoimintaan ja





erityisryhmien tarpeita on huomioitu. Laitospaikkojen purkaminen on vaikuttanut siten, että sosiaalitoimen vastuu mielenterveysasiakkaiden palvelujen järjestämisessä on lisääntynyt huomattavasti. Erityisesti asumispalvelujen järjestäminen on keskeistä. Mielenterveysasiakkaiden asumispalvelujen sisältöä ja kotihoitoa kehitetään.

Suuri osa vapautuneista vangeista on asunnottomia ja huumeongelmaisia. Kriminaalipolitiikassa on siirrytty viime vuosien aikana vankien kuntoutus- ja hoitomahdollisuuksien lisäämiseen. Huumeongelmaisten ylläpito- ja korvaushoitoa on kehitetty. Seksityötä tekeviä auttavan Pro-tukipisteen toiminnassa

Helsingin kaupunki on ollut taustavaikuttajana ja yhteistyökumppanina. Helsingin sosiaaliviraston talous- ja velkaneuvontatoimisto selvittää velkaantuneiden asiakkaiden talousasioita ja sosiaalista luototusta on kehitetty. Eläkeselvitysryhmämme selvittää työkyvyttömiä pitkäaikaistyöttömiä eläke-edellytyksiä.

2 Työvoiman kysyntä painottuu eri aloille kuin tarjonta eivätkä pitkään työttöminä olleet selviydy työmarkkinoiden vaatimuksista. Työllistymisen esteinä pidetään vaatimatonta koulutustasoa, osaamisen puutteita sekä sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia.

Asunnottomuus on suurkaupunki-ilmiö, jota tuskin koskaan saadaan kokonaan hävitettyä. Asunnottomuutta voidaan kuitenkin vähentää ja asunnottomien inhimillisiä kärsimyksiä voidaan lievittää. Päihde- ja huumeongelmaisilta edellytetään yleensä myös omaa motivaatiota kuntoutukseen ja hoitoon. Palvelujärjestelmäämme on kehitetty kuitenkin jatkuvasti vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeisiin.

3 Työllistymisvalmiuksien parantaminen edellyttää pitkäjänteistä ja suunnitelmallista sosiaali- ja terveydenhuollon sekä työvoimaviranomaisten yhteistyötä. Päihde- ja terveydenhuollon avopalvelujen turvaaminen syrjäytyneille ja asunnottomille on tärkeää. Asumispalvelujärjestelmän jatkuva kehittäminen ja asumisen tukitoimien järjestäminen on oleellista.

Matalan kynnyksen palvelujen tarjonta, syrjäytymisen ja asunnottomuuden ehkäiseminen, ehkäisevä päihdetyö ja terveysneuvonta, huumeongelmaisten joustava ja tarkoituksenmukaiseen hoitoon pääseminen, asiakkaiden omaisuuden tukeminen sekä aktiivinen tiedottaminen palveluista ovat myös tärkeitä.

Sosiaalityön korkeakoulutettujen ammattijärjestöstä ammattiasiainsihteerin Airi Salmi vastaa:

1 Ammattijärjestön käytännön toiminnassa näkyy kaksi tasoa. Toinen on yleinen taso, jolla vaikutetaan sosiaalihuollon ja sosiaalipalvelujen laatuun ja resurssiin. Toinen on jäsenistön kautta tulevat käytännön taso, josta nousevien ongelmien ratkaisemiseksi toimitaan.

Yleisellä tasolla on tapahtunut myönteistä kehitystä lamavuosien jälkeen. Sosiaalialan koulutus on edennyt ja vakiinnuttanut asemiaan sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa, osaamiskeskusverkosto on käynnistynyt, sosiaalihuollon tehtäväkennettä pyritään monipuolistamaan, on tehty sosiaalihuollon kansallinen kehittämisohjelma, on korkean tason sosiaalityön neuvottelukunta ja niin edelleen. Näistä huolimatta sosiaalialan työelämän kriisiytymisen estäminen ei ole onnistunut; työntekijät ovat puun ja kuoren välissä. Yhteiskunta asenteineen antaa kontrolloitavan, mutta asiakkaiden kanssa

työskentelevien ammattietikka kehottaa puolustamaan heikoimman oikeuksia. Yksi osoitus sosiaalityöntekijöiden eettisestä vahvuudesta, mutta toisaalta keinojen vähydestä, oli viidessä suuressa kaupungissa viime vuoden keväällä tapahtunut ulosmarssi, jossa oli mukana noin 450 sosiaalityöntekijää.

Laman jälkeinen hyvinvoinnin kasvu ei suuntaudu sosiaalihuoltoon. Vaikka suuri yleisö haluaa säilyttää hyvinvointipalvelut, on yleinen asenneilmasto muuttunut entistä kielteisemmäksi sosiaalitaloukselle, varsinkin, jos ihmisen katsotaan itse aiheuttaneen omat ongelmansa. Suurta enemmistöä miellyttävät hyvinvointipalvelut halutaan siirtää pois sosiaalitoimesta. Määrärahoista kilpailtaessa "kunnon kansalaisille" haluttavat palvelut voittavat sosiaalihuollon heikkojen asiakasryhmien tarpeet.

2 Lamavuosina sosiaalihuoltoa toimijoineen kiristettiin äärimmilleen. Kalliiksi katsottu päihde- ja mielenterveysasiakkaitten laitoshoidon supistettiin minimiin. Asiakkaat siirrettiin ns. avohuoltoon ja -hoitoon, joka

ei ollut siihen valmistautunut ja johon ei uusien asiakkaiden hoitamiseksi tullut tarvittavia resursseja. Kuntien säästötoimet ovat jatkuneet laman jälkeenkin. Sellaiset palvelut, joita ei priorisoida, jäävät resurssien jaossa minimille. Esimerkkinä mainittujen asiakasryhmien tarpeet tulevat viimesijaisina. Niiden ongelmat ovat laajoja, monisyisiä, ammattitaitoa ja työmenetelmiä koettelevia ja aikaa vieviä. Niihin ei ole varaa satsata. Ns. aikuisosiaalityö, jonka piiriin esimerkkiasiakkaat kuulusivat, on vielä kehittämätöntä perustyön tasolla, eivätkä perussosiaalityö ja erityissosiaalityö toimi yhdessä.

3 Esimerkkinä olevat asiakkaat tarvitsevat aikaa vievää, laaja-alaista psykososiaalista työtä, johon paneudutaan pitkäjänteisesti jo perussosiaalityössä. Tähän on oltava riittävä, pätevä, moniammatillinen henkilöstö, jolla on tarvittaessa täydennyskoulutusta ja työnohjaus. Työ on organisoitava niin, että motivaatio ja työssä jaksaminen voivat pysyä korkealla ja työlle on asiantunteva ammatillinen työnjohto ja organisaation tuki.

A-klinikkasäätien toimitusjohtaja Lasse Murto vastaa:

1 Vastuullisen sosiaalipoliittisen ajattelun mukaan hyväosaisten asemaa ei tarvitse varmistaa, mutta huono-osaisten kyllä. Suomalaisessa yhteiskunnassa valtion ja politiikan rooli on viedä yhteiskuntaa hyvinvointimalimme takana olevien arvojen mukaiseen suuntaan, muuten heikoimmat tuhoutuvat. Aika ajoin on kuitenkin kysytty, onko yhdenvertaisuutta korostavassa yhteiskunnassa lupa muotoilla politiikkaa, joka ottaa huomioon ensisijaisesti huono-osaisimmat kansalaiset.

Markkinaliberalistiset painotukset näkyvät lamavuosien jälkeen myös hyvinvointivaltion kehityksessä – ne ovat alkaneet näkyä myös sosiaalialan työssä. Sosiaalipalveluiden tarjonnassa korostetaan kansalaisten omaa vastuuta, velvollisuuksia ja yritteliäisyyttä. Yksipuoliset taloudelliset kriteerit ovat tunkeutuneet alueelle, joille niillä ei olisi asiaa ainaakaan, jos ne syrjäyttävät sosiaaliset painotukset. Markkinoiden ”näkömätön” käsi yrittää ohjailla myös kaikkein huono-osaisimmille tarkoitettuja palveluita. Uudessa asetelmassa on vaikeata taata hyvinvointivaltiomme ehkä kaikkein arvokkaimman periaatteen toteutumista, kaikkien yhtäläistä oikeutta hyvään elämään. Humaanilla hyvinvointivaltiolla on myös varaa elättää nekin jäsenensä, jotka eivät ”takaisinmaksuihin” koskaan pysty. Kovista markkinaperiaatteista ammentavan ajattelun rinnalle on noustava moraalisia vasta-argumentteja. Tarvitaan moraalinen ”näkyvän” käden asioihin puuttumista. Äärimmillen vietyä tämä tarkoittaisi sitä, että yksilön menestyminen on mahdollista vain toisten ihmisten hyväksi, kaikkein huono-osaisimmat mukaan lukien. Oikeudenmukaisuuden toteutuminen voi edellyttää tietoista puolueellisuutta: mitä suuremmat yksilölliset tarpeet ihmisellä on, sitä enemmän hänestä pitää huolehtia.

Eräänlaisina markkinaliberalististen painotusten vastapainona on lähdetty toteuttamaan hallitusohjelmiin sisältyviä, erityisongelmiin kohdistettuja kansallisia ohjelmia; muun muassa asunnottomuuden vähentämishjelmaa, alkoholiohjelmaa, huume- ja sosiaalialan kehittämissuunnitelmaa. Lisäksi on laadittu laaja kansallinen terveysohjelma, sosiaalialan kehittämissuunnitelma sekä köyhyyden ja syrjäytymien vastainen kansallinen toimintasuunnitelma. Ohjelmat ovat vastuullisia ja perusteltuja

ja sisältävät runsaasti myös uusia avauksia. Ohjelmissa esitettyjen suositusten toimeenpanoa odotetaan.

2 Yleisesti voi sanoa, että huono-osaisimpien tilanteen korjaamista vaikeuttaa konkreettisesti se, että vaihtoehdoton säästämisajattelu on jäänyt päälle sosiaali- ja terveydenhuollossa varsinaisen laman jo mentyä ohitse. Järjestelmän marginaaliin joutuneiden asema on vaikea ja he ovat lisäksi erityisen haavoittuvia palvelujen ja etuuksien säästöille ja leikkauksille. Kun julkista vastuuta vähennetään, vähimmälle huomiolle jäävät helposti ihmiset, joilla on heikko kyky ajaa omia asioitaan, kuten mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivät.

Suomen hyvinvointipalvelujärjestelmälle tyypillisiä piirteitä ovat hallinnon ja palvelujen sektoroituneisuus ja hajanaisuus. Kokonaisuvaltaista asiakastyötä tekevien työntekijöiden ja apua tarvitsevien asiakkaiden kannalta palvelut ovat liian hajautettuja. Tämä korostuu, kun toiminnan kohteena on ns. ilkeä ongelma, johon liittyy moniongelmaisuutta ja erilaisten oireiden, syiden ja seurausten kimppu. Ilkeisiin ongelmiin ei ole yhtä määritelmää tai diagnoosia, vaan ongelmaa on lähestyttävä monista näkökulmista ja monitoimijaisesti.

Palvelutarjonta vaihtelee suuresti alueittain. Pirstaleisten palvelujen, tukitoimenpiteiden ja taloudelliseen toimeentuloon liittyvien etuuksien yhteensovittaminen ei suurista ponnistuksista huolimatta ota onnistuakseen. Kuitenkin asiakkaan oikeuksien toteutuminen edellyttäisi, että viranomaiset ja muut toimijat pystyisivät keskenään ja yhdessä asiakkaan kanssa määrittelemään toiminnan tavoitteet ja kukin omalta osaltaan sitoutumaan vastuunottamiseen ja toiminnallaan edesauttamaan yhteiseen tavoitteeseen pääsyä.

Monimutkaisiin ongelmiin vastaavien palvelukokonaisuuksien toteutumisen esteenä on organisaatioiden yhteistyötä vaikeuttava sirpalemainen lainsäädäntö, kuten uudessa EU:n palveludirektiivissä hahmoteltu ennakoiva kilpailutusvaatimus ja tavaratuotannon logiikasta ammentettu ”palvelutehdasajatus”. Toisaalta järkevää moniammatillista yhteistyötä vaikeuttavat myös eri sektoreilla toimivien ammatti-ihmisten näkemykselliset ja koulutukselliset erot sekä asenteelliset esteet. Palveluiden tarpeessa olevat saatavat pahimmillaan jäävät eri sektoreiden

ja viranomaisten välisten reviiirikiistojen ristituleen.

3 Yhteiskunta on tilanteessa, jossa joudutaan vakavasti pohtimaan valtion ja kuntien kustannusvastuun uutta jakamista. Jatkossakin on pakko varautua siihen, etteivät kaikkien kansalaisten asiat suju kivuttomasti eivätkä he täytä ”laatuvaatimuksia”. Muun muassa sosiaali- ja terveysjärjestöjen tehtävä on työskennellä vaikeuksiin ajautuneiden ihmisten ja ihmisryhmien puolesta puhujana ja yksilöllisen, omakohtaisia kokemuksia kunnioittavan avun ja tuen tarjoajana. Kansalaisten heikot signaalit on kuultava ja ne on kyettävä ottamaan vastaan ilman moralismia, syyllistämistä ja ylemmydentuntoista elämän normittamista. Vastuullisen hyvinvointivaltion on hyväksyttävä se, etteivät kaikki kansalaiset voi puolustaa, **Riitta Granfeltin** sanoja käyttäen, ”elämisoikeuksiaan suorituksilla, selviytymisellä tai kunniallisella elämäntavalla”.

Auttamistyötä tekevät joutuvat tarkastelemaan palvelu- ja etuusjärjestelmää ammatillisesta näkökulmasta asiakkaan rinnalla ja sovittamaan yhteen yhteiskunnan kulloinkin tarjoamia palveluja, etuuksia ja asiakkaiden tarpeita. Se on vaikea tehtävä erityisesti silloin, kun resursseja on vähän, etuudet valitettavan suhdanneherkkiä, asenteet kovia ja tehokkuusvaatimukset kasvavia. Yhteiskunnan muutosprosessien seuraukset näkyvät tulevaisuudessa sosiaalialalla paitsi työmäärän lisääntymisenä myös uusien asiakasryhmien ja ongelmien syntyminenä. Edellä mainittuja luonnehtii entistä enemmän ”sosiaalisen” yksilöllistyminen. Muutos vaikuttaa myös sosiaalisten ongelmien käsittelyn keinoihin. Meidän on varauduttava siihen, että sosiaalisen asiantuntemuksen asemaa kyseenalaistetaan tai ainakin sen on vaikea kommunikoida samalla käsitteellisellä tasolla toisten professioiden kanssa. Kun yhteiskunnan muutoksen dynamiikka tuottaa hyvinvointipoliittisessa mielessä sekä tieteellisesti että käsitteellisesti vaikeasti haltuun otettavia ilmiöitä, on vaarassa, että vastauksia aletaan hakea ensisijaisesti vahvojen identiteettien areenoilta eli medikaalisen, juridisen ja pedagogisen asiantuntemuksen piiristä. Sosiaalityön identiteetin vahvistaminen on tässä tärkeä vastavoima. Sosiaalityön identiteetin on nojattava vankan ammatillisen osaamisen lisäksi vahvaan sosiaaliseen eetokseen ja humaaniin ihmiskäsitykseen.

Ikihonka -työpaikkaohjaajakoulutuksella VETOVOIMAA VANHUSTYÖHÖN

Sosiaali- ja terveysalalle tarvitaan vanhustyöhön sitoutuneita ja sitä kehittäviä lähihoitajia. Vanhustyön koulutusohjelma ei kuitenkaan ole houkutelut suuria opiskelijamääriä, kun opiskelijoista kilpailemassa on yhteensä yhdeksän suuntautumsvaihtoehtoa. Työpaikkaohjaajakoulutuksella pyrittiin lisäämään vanhustyön vetovoimaa.

Sosiaali- ja terveysalalta siirtyä huomattava määrä työntekijöitä eläkkeelle lähi vuosien aikana – samanaikaisesti, kun hoito- ja hoivapalvelujen tarve väestön ikääntyessä kasvaa. Alalle tarvitaan yhä enemmän vanhustyöhön sitoutuneita ja sitä kehittäviä lähihoitajia. Ammatilliseen koulutukseen tulevien nuorten määrä kuitenkin vähenee ikäluokkien pienenemisen myötä. Lisäksi monet koulutusalat kilpailevat sosiaali- ja terveysalan rinnalla hyvistä hakijoista.

Myös lähihoitajakoulutuksessa on vanhustyölle haastajia. Perusopintojen jälkeen opiskelijat valitsevat oman koulutusohjelmansa yhdeksästä eri vaihtoehdosta. Vanhustyön koulutusohjelma ei ole houkuttelevimpia hakijamäärissä mitattuna, vaikka valmistuvista lähihoi-

tajista yhä useampi sijoittuu-kin vanhustyöhön.

Jyväskylän ammattiopiston sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen Ikihonka-hankkeessa vanhustyön vetovoimaa lisättiin työpaikkaohjaajakoulutuksen avulla. Hyvin onnistunut työssäoppimiskokemus on tukena opiskelijan valinnalle ja myös työyhteisön etu.

Iso vastuu ammattiosaamisesta

Ammatillisen koulutuksen tehtävänä on varmistaa ammattitaitoisen työvoiman saatavuus, mutta haasteena on myös ylläpitää ja kehittää työntekijöiden ammatillista osaamista. Yhä suurempi vastuu tulevien työntekijöiden ammattiosaamisesta on koulutusjärjestelmässämme annettu työpaikkojen kannettavaksi. Enää ei ensin opiskella kaikkia opetussuunnitelman mukaisia opintoja oppilaitoksissa ja sen jälkeen harjoitella työpaikoilla, vaan osa opinnoista suoritetaan työssäoppimisena.



Kuva: Anne Astikainen

Riitta Suuntala

Työssäoppiminen perustuu opetussuunnitelmaan. Se on tavoitteellista toimintaa, jossa opitaan käytännön työtehtäviä suorittamalla. Työssäoppiminen vaatii oppilaitokselta monipuolisia ja toimivia suhteita muun muassa elinkeinoelämän ja julkishallinnon edustajiin, järjestöihin ja luottamushenkilöihin. Työssäoppimiseen tarvitaan toimiva yhteistyöverkosto sekä keinoja lähentää koulutusta ja työelämää ja myös kehittää opettajien ammattitaitoa.

Menetelmä tarjoaa työyhteisöille mahdollisuuden kehittää oppimiskulttuuriaan ja kaikkien työntekijöiden kouluttautumista, vaikuttaa alan koulutuksen suunnitteluun ja kehittämiseen sekä hyödyntää oppilaitoksen osaamista, asiantuntemusta ja koulutuspalveluita.

Kaksisuuntaista oppimista

Työssäoppimisen ohjauksesta työpaikalla vastaa työpaikkaohjaaja. Ohjaaja on tärkeä linkki oppilaitoksen ja työpaikan

IKIHONKA SELKIYTTI TYÖPAIKKAOHJAAJAN ROOLIA

Ikihonka – vanhustenhuollon yhteistyö- ja kehittämisverkosto -projektissa kehitettiin työssäoppimista. Vanhustenhuollon työpaikkojen henkilöstölle tarjottiin työpaikkaohjaajakoulutusta ja käyttöön työssäoppimisen verkkomateriaalia. Lisäksi pyrittiin lisäämään koulutuksen yhteistyötä vanhustenhuollon työpaikkojen kanssa opiskelijoiden toteuttamien ohjattujen projektien avulla.

Ikihonka-projekti päättyi tämän vuoden maaliskuussa. Projektin hallinnoinnista vastasi Jyväskylän ammattiopiston sosiaali- ja terveysalan oppilaitos. Vuoden 2002 alusta tulivat Jämsän seudun koulutuskeskuksen ja Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskusten sosiaali- ja terveysalan (POKE:n) koulutukset mukaan projektiin. Kolmen toimintavuoden aikana

yhteensä 190 henkilöä suoritti kahden opintoviikon laajuisen työpaikkaohjaajakoulutuksen. Jyväskylän sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen järjestämät kuusi työpaikkaohjaajien peruskoulutusta toteutettiin osittain verkkokursseina. Palautteissaan koulutuksiin osallistuneet kertoivat kokevansa työpaikkaohjaajan työn vaativana ja työpaikkaohjaajakoulutuksen sekä määräajoin järjestettävät jatkokoulutukset erittäin tarpeellisena. Koulutus selkiytti työpaikkaohjaajan roolia ja antoi varmuutta työpaikkaohjaajan työhön.

Ikihongassa saavutetut hyvät käytännöt jäivät elämään. Työelämäyhteydet ovat entistä laajempia ja toiminnallisempia. Työpaikkaohjaajakouluttamista jatketaan pääasiassa verkossa Vertti-hankkeen avulla.

Yhä suurempi vastuu tulevien työntekijöiden ammatti-osaamisesta on koulutusjärjestelmässä annettu työpaikkojen kannettavaksi

välillä sekä parhaimmillaan aktiivivoi koko työyhteisön oppimista.

Työpaikkaohjaajan taidoilla on suuri merkitys opiskelijan ammatillisen identiteetin ja ammattitaidon kehittymiselle. Työpaikkaohjaajan tarkoituksena on myös luoda opiskelijamyönteistä henkeä työpaikalle. Alan opiskelijat painottavat, että positiivinen ensikontakti on ensiarvoisen tärkeä opiskelijan tullessa

työyhteisöön. Siihen tulisi opiskelijoiden mielestä myös panostaa nykyistä huomattavasti enemmän. Opiskelijamyönteisyyden tai sen puutteen huomaa tavasta, jolla uusi opiskelija otetaan vastaan työpaikalla. Merkittävää on myös se, miten koko henkilöstö ottaa opiskelijan huomioon erilaisissa oppimis- ja ohjaustilanteissa ja luo mahdollisuuksia opiskelijan ammattitaidon harjaanttamiselle. Lisäksi opiskelijan tulisi saada palautetta omasta kehittämisestään; työ-
sääoppimisen arviointiin tulisi paneutua.

Hyöty työssäoppimisesta toimii parhaassa tapauksessa kaksisuuntaisesti: myös vakinainen henkilökunta voi saada uusia virikkeitä opiskelijoilta ja heitä ohjaavilta opettajilta. Oppivassa työyhteisössä vallitsee innostumisen ja kehittymisen ilmapiiri ja työyhteisö toimii laatutietoisesti. Tällaiseen yhteisöön on myös opiskelijan hyvä tulla. Vastaavasti työntekijöiden tietotaito on arvokasta oppilaitoksen edustajille.

Sosiaali- ja terveysalalla on pitkät perinteet työelämän ja koulutuksen yhteistyössä. Uudet perustutkintojen opetussuunnitelmat työnäyttöineen vaativat sisäänajoa myös työelämän edustajilta. Toisaalta ei riitä että koulutus pysyy työelämän tahdissa: sen tulisi kulkea edellä.

*Riitta Suuntala,
projektipäällikkö, Jyväskylän ammattiopisto,
Sosiaali- ja terveysalan oppilaitos &
Anne Astikainen,
kehittämispäällikkö,
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry*

Järjestöalo Suopunki on KAUPUNGIN JA JÄRJESTÖJEN YHTEISTYÖN TULOS

Keskisuomalaisen Suolahden kaupungin aktiiviset järjestötoimijat saivat reilu vuosi sitten lisäpontta toiminnalleen, kun kaupunki luovutti tilat kolmannen sektorin kokoontumisia varten.

Suopungin tiloja käyttää tällä hetkellä aktiivisesti kymmenen järjestöä. Varusteluissa on pyritty huomioimaan käyttäjien toiveet ja tarpeet: Kuulonhuoltoyhdistys on hankkinut tilaan induktiosilmukan, karaokelaitteet ovat kaupungin satsaus. Aktiivisimpia tilojen hyödyntäjiä ovat eläkeläisjärjestöt, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Mielenterveysseura Ilona.

Yhteisöllisyyden periaatteiden mukaisesti Suopungin yhteiset asiat sovitaan talotoimikunnassa. Suopungin puuhaajana on ollut ns. vanhusten neuvosto.

Kaupungin tuki merkittävää

Suolahden kaupungin tuki toiminnalle on tärkeää, sillä se kustantaa tilojen vuokrat ja ylläpitokustannukset. Sanan kiiriessä ja tiedon levitessä järjestöaloon olisi tulijoita enemmän kuin tilaa on antaa.

- Kaikkein työläintä on ollut vuorojen yhteensovittaminen, mutta sopu on antanut sijaa ja toistaiseksi halukkaat ovat vuoronsa saaneet, totesi *Paula Salpakoski*, kaupungin vastaavana yhdyshenkilönä toiminut avopalveluohjaaja.

Tällä hetkellä ei laajennusaikeita ole eikä yhteistä henkilökuntaa palkata ainakaan toistaiseksi. Poissuljettua ei toiminnan laentaminen kuitenkaan ole, jos tarvetta riittää ja rahkeita löytyy.

*Anne Astikainen
Kehittämispäällikkö
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto*



Suolahden järjestöaloon aktiivisia käyttäjiä ovat muun muassa Suolahden Seudun Invalidit ry.

Toimikunnat demokratiasta ja kansalaistoiminnasta

Toiminnanjohtaja *Riitta Särkelä* on kutsuttu kulttuuriministeri *Tanja Karpelan* asettamaan Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikuntaan, joka selvittää julkisen vallan ja kansalaisyhteiskunnan suhteita ja tekee ehdotuksia kansalaisyhteiskunnan toimivuuden kehittämisestä. Toimikunnan puheenjohtaja on ylijohtaja *Kalevi Kivistö*. Toimikausi päättyy vuoden 2005 lopussa. Samassa yhteydessä asetettiin Kansanvalta 2007-toimikunta, joka arvioi edustuksellisen demokratian toimintaa ja tekee kehittämissuhteita suomalaisen kansanvallan vahvistamiseksi. Toimikuntien työ liittyy hallituksen kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaan.

Katso lisätietoja: www.valtioneuvosto.fi

KUULUUKO NUORTEN ÄÄNI?

Jyväskylän maalaiskunnan nuorilla on todellinen mahdollisuus vaikuttaa omaan ympäristöönsä. Nuorten Ääni on hyväksi havaittu osallistava toimintamalli, joka parhaimmillaan voi lisätä vastuuntuntoa ja ehkäistä syrjäytymistä.

Nimensä mukaan Nuorten Ääni tavoittelee nuorten äänen saamista kuuluville. Toiminnalla halutaan myös tarjota nuorille mahdollisuus vaikuttaa ympäristönsä kehittämiseen. Kaikilta osin sitoutumattomassa toiminnassa vaikuttamisen kynnyks on matala. Nuorten Äänessä ei ole jäsenkortteja ja mukana oleminen on muutenkin vapaaehtoista.

Nuorten Ääni toimii siellä missä nuoret ovat. Alueelliset ryhmät kokoontuvat nuorisotiloilla nuorten vapaa-aikana. Lisäksi Nuorten Ääni näyttäytyy kouluissa ja kouluaiikana. Ryhmissä on nuorten lisäksi paikalla oma aikuinen, tukija, jonka tehtävänä on toiminnan eteenpäin luotsaaminen. Nuorten Ääni on mukana opetussuunnitelmatyössä ja nostaa esiin muun muassa osallisuusarvoja. Yhteistyötä tehdään myös oppilas- huollon kanssa.

Markkinoilla päätetään

Nuorten Ääni -markkinat järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Markkinoilla esitellään hyvin valmistellut hankesuunnitelmat ja päätetään toteutettavista

hankkeista. Nuoret päättävät yhdessä, mitkä ideoista kelpaavat toteutettaviksi ja mitkä jätetään toteuttamatta tai hautumaan. Nuoret ideoivat ja mahdollisuuksien mukaan myös toteuttavat hankkeet itse.

Seuraavien markkinoiden puheenjohtaja on kunnanjohtaja **Arto Lepistö**. Paikalla olevilla aikuisilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus.

Nuorten Äänen ansiosta on muun muassa remontoitu ja sisustettu nuorisotiloja, järjestetty nuorten tilaisuuksia, kunnostettu ja siistitty uimarantoja sekä puhdistettu ja maalattu ikävän harmaita alikulkutunneleita. Toteutetut hankkeet lisäävät kaikkien kuntalaisten viihtyisyyttä.

- Toiminnassa ajatellaan kaikkia asukkaita, toimitaan nuorilta kunnalle -periaatteella, sanoo **Tanja Rätty**, kulttuuri- nuorisonohjaaja.

Yhteistyö pelaa

Eri hallintokuntien ja nuorten välinen yhteistyö Nuorten Äänen tiimoilta toimii, mutta aina on tietenkin vielä

kehittämisen varaa.

Hallintokuntien Nuorten Ääni - vastaavat ovat työntekijöitä, joille tuntevat toiminnan perin pohjin ja joihin nuoret voivat vaivatta olla yhteydessä. Toiminta on kaiken kaikkiaan saanut positiivista palautetta sekä viranomaisten, luottamushenkilöiden että nuorten vanhempien suunnalta. Nuorten Äänellä on oma budjettinsa kulttuuri-nuorisotoimen sisällä. Muut hallinnonalat osallistuvat mahdollisuuksiensa mukaan myös kustannuksiin silloin kun hanke koskettaa niiden toimintaa.

Jääkö joku pois?

Ryhmissä saatetaan erilaisuutta sietää varsin rajallisesti. Tiedostamatonta ja tahtomatontakin kapeutumista tapahtuu, samankaltaisten liittymistä yhä tiiviimmin yhteen. Nuorten Äänessä tavoitellaan kuitenkin kaikkien osallisuutta. Toiminnasta ei haluta tehdä aktiivisten priimusten kanavaa, vaan mukaan halutaan kaikki ja kuuluviin kaikkien äänet.

- Tässä toiminnassa on monelta osin vapauksia. Kaikki ovat erilaisia ja roolit jäävät kouluun. Mielekkäintä on vaikuttaminen ja itse tekeminen, sanoo **Elisa Ilves**, Palokan koulun yhdeksäsluokkainen.

Kuva: Tanja Rätty



*Anne Astikainen
Kehittämispäällikkö
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto*

Jyväskylän maalaiskunta sijaitsee Keski-Suomessa, Jyväskylän kaupungin ympärillä. Maalaiskuntalaiset asuvat pääsääntöisesti kolmessa taajamassa Tikkakoskella, Palokassa ja Vaajakoskella. 34 000 asukkaasta joka kymmenes on nuori eli 13-19 -vuotias.

Nuorten Ääni on toiminut Jyväskylän maalaiskunnassa vuodesta 1996. Siitä vastaa Jyväskylän maalaiskunnan nuoris- ja kulttuuritoimi.

Palokan Nuorten Ääni -ryhmä jaksaa hymyillä nuorisotilan remontin keskellä.

Nykyajan yhteisöllisyyden tukea SUKUPOLVIEN VERKOSTOSTA

Vanhemmat ikäpolvet kaipaavat yhteyttä nuorten maailmaan. Lapset ja nuoret puolestaan tarvitsevat aikuisia kasvamisensa tueksi. Miten rakentaa sukupolvien välistä yhteisöllisyyttä tämän päivän yhteiskunnassa?

Sukupolvet verkoksi -hankkeessa Jyväskylässä on kehitetty sukupolvien välisen mentoroinnin mallia ehkäisevän lastensuojelun ja aluetyön välineeksi. Hankkeessa pyritään vastaamaan yhteen tämän hetken tärkeistä kysymyksistä: miten lähentää eri sukupolvia toisiinsa ja millaista voisi olla tämän ajan olosuhteisiin sopiva yhteisöllisyys.

Yhteistä toimintaa

Hankkeessa rakennetaan uudenlaista sukupolvien välisen vuorovaikutuksen mallia ja haetaan sellaisia rakenteita, joiden avulla lapset ja nuoret voivat saada kaipaamiaan aikuiskontakteja. Vapaaehtoiset aikuiset toimivat tietyn asuinalueen tai -alueiden lasten ja nuorten ystävinä ja ohjaajina eli mentoreina.

Toiminnan periaatteina ovat vastavuoraisuus ja yhteistyö lasten vanhempien kanssa. Jokaiselle lapselle valitaan oma mentori. Valintaan vaikuttavat lapsen ja hänen vanhempiensa toiveet sekä mentorin mahdollisuudet.

Mentori ja lapsi tai nuori päättävät keskenään toiminnan sisällöstä ja tapaamistahdista. Yhteistä aikaa vietetään esimerkiksi ulkoillen, harrastaen, jutustellen, läksyjä tehden; aina yhteisesti sovittujen pelisääntöjen mukaisesti. Hyvä mentorointisuhde toimii vastavuoroisesti: myös mentorit oppivat lapsilta.

Projektissa järjestetään lapsille, mentoreille ja lasten perheille säännöllisin väliajoin myös yhteisiä tapahtumia, retkiä ja toimintapäiviä. Tapahtumien teemoja ovat olleet muun muassa kädentaidot ja luonto. Teemat ja toteutus rakennetaan osallistujien ehdotusten pohjalta ja niitä ovat toteuttamassa ammattikorkeakoulun ja yliopiston sosiaalialan opiskelijat yhdessä projektityöntekijän kanssa.

Osallistujien palautteen perusteella voi todeta, että toiminta on koettu hyvin tarpeelliseksi. 11-vuotias tyttö kuvasi mentorin merkitystä: ”Se auttaa läksyissä, eikä ole yksinäistä ja voi kysyä joistain asioista, joista ei muilta viitti.”

Myös eräs lasten vanhemmista piti mentorointia hyvin myönteisenä kokemuksena: ”Kyllä mä koen sen erittäin tarpeellisenä. Kun punanen lanka mun elämässä, se ikään kuin kantaa mua. Se tuo voimia, positiivisia kokemuksia, tukee äitiniä mua ja se ei oo rahasta kiinni.”

Uutta Suomessa

Sukupolvien välinen mentorointi ehkäisevän lastensuojelun työvälineenä on Suomessa vielä uusi asia. Meneelmällä on pitkät perinteet lähinnä angloamerikkalaisissa maissa, erityisesti Yhdysvalloissa ja Kanadassa, mutta myös Iso-Britanniassa, Hollannissa, Saksassa ja Ranskassa.

Mentoroinnissa luodaan ja käytetään sellaisia sukupolvien välisiä suhteita, jotka perustuvat kokeneen aikuisen ja nuoren väliseen keskinäiseen välittämiseen, sitoutumiseen ja luottamukseen. Ideana on vaihtaa kokemuspääomaa sukupolvien kesken. Myös vanhemmat sukupolvet kaipaavat vastavuoroisuutta nuorempien kanssa.

Toiminnan periaate on avoimuus. Sen avulla pyritään myös välttämään leimaavuutta. Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat alueiden koulut, päiväkodit, neuvola, sosiaalitoimi, nuorisotyö, seurakunta, asukasyhdistykset ja muut järjestöt. Mentorointitoiminta ja osallistujien yhteinen ryhmätoiminta täydentävät toinen toisiaan. Tapahtumien ja toimintapäivien tavoitteena on vahvistaa lapsen ja mentorin suhdetta,

edesauttaa perheiden ja mentoreiden tutustumista sekä ylipäänsä tukea osallistujien keskinäistä verkottumista. Lapset, lasten vanhemmat ja mentorit osallistuvat suunnitteluun ja heiltä kerätään systemaattisesti tapahtumiin liittyvää palautetta, ehdotuksia ja toiveita.

Sukupolvityön käsitettä ei ylipäänsä Suomessa vielä juurikaan tunneta, mutta yhtäältä väestön ikääntyminen ja toisaalta huoli lasten hyvinvoinnista antavat aihetta pohtia sen sisältöjä ja mahdollisuuksia. Laajasti ajateltuna sukupolvityöllä voidaan tarkoittaa kaikkia sellaisia työmuotoja tai lähestymistapoja, joiden tarkoituksena on lähentää sukupolvia toisiinsa sekä vahvistaa tämän ajan puitteisiin sopivaa yhteisöllisyyttä.

Sukupolvityö haastaa ammattilaiset ja kansalaistoimijat luomaan mahdolli-



SUKUPOLVIEN YHTEISTÄ TOIMINTAA JYVÄSKYLÄSSÄ

Sukupolvet verkoksi on kaksi-vuotinen hanke (2002-2004), jota Raha-automaattiyhdistys rahoittaa ja Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus hallinnoi.

Projektin toimii tällä hetkellä Jyväskylässä Keltinmäen, Myllyjärven, Mäyrämäen ja Keljon asuinalueilla. Projektissa on nyt mukana parikymmentä 5-18 -vuotiaasta lasta ja nuorta perheineen sekä saman verran eri-ikäisiä, 20-66 -vuotiaita mentoreita. Suurin osa toiminnassa mukana olevista perheistä on yhden vanhemman perheitä.

Mentorit koulutetaan yhteistyössä kaupungin Vapaaehtoistoiminnan keskuksen, Pesäpuu ry:n ja Pelastakaa Lapset ry:n kanssa. Projektilla on yhteishenkilöt alueen päivähoidossa ja kouluilla sekä neuvolassa.

Hyvä mentorointisuhde toimii vastavuoroisesti: myös mentorit oppivat lapsilta.

Sukupolvityö
voi haastaa
stereotyyppioita
nuoruudesta
ja vanhuu-
desta.

•••
suuksia, joissa nuoret ja vanhat voivat jakaa tietämystään, muistojaan ja elämäkokemustaan. Sukupolvityö voi myös haastaa stereotyyppioita nuoruudesta ja vanhuudesta. Monet alan ammattilaiset varmasti tekevät jo käytännössä paljon sukupolvityötä, vaikka sitä ei juuri näin olisi nimettykään. Sukupolvien välisen kuilun sijasta olisikin ehkä aika ryhtyä laajempaan keskusteluun niitä yhdistävistä ja lähentävistä tekijöistä.

*Johanna Moilanen
Projektityöntekijä
Sukupolvet verkoksi -hanke
jomoilan@yfi.jyu.fi*

*Aiheesta lisää:
Taylor, Andrea & Bressler, Jeanette 2000.
Mentoring across generations.
Partnership for positive youth development.
New York, Kluwer.*

Freedman, Marc 1993. The kindness of strangers: adult mentors, urban youth, and the new voluntarism. San Francisco, Jossey-Bass Publishers.

Ahonen Sirkka 1998. Historiaton sukupolvi. Historian vastaanotto ja historiallisen identiteetin rakentuminen 1990-luvun nuorison keskuudessa. Helsinki, SHS.

Moilanen, Johanna 2003. Sukupolvet verkoksi -projektin väliraportti 9/2003. Saatavilla www-muodossa: <http://koske.jyu.fi/hankeet/>

Miller, Andrew 2002. Mentoring students and young people. A handbook of effective practice. London: Kogan Page.

Tiekan projektipäällikkönä aloitti Jarkko Järvelin maaliskuussa. Edellisessä työssään hän toimi projektipäällikkönä ESR-rahoitteisessa työllisyshankkeessa. Kokemusta on kertynyt myös sosiaali- ja terveysalan ja muun ammattillisen koulutuksen parista sekä työhallinnosta. Hyppäys työllisyysasioista Tieka-hankkeeseen ei Jarkon mielestä ole loppujen lopuksi valtavan suuri; yhteisiä tavoitteita ovat osallisuuden ja osaamisen vahvistaminen sekä syrjäytymisen ehkäisy.

Tietoyhteiskunta kansalaisille -hankkeessa INTERNET OTETAAN ARJEN AVUKSI

TIEKA eli Tietoyhteiskunta kansalaisille -hankkeen ensimmäisen toimintavuoden suurimpia onnistumisia oli kohderyhmien - ensisijaisesti erityisryhmien ja järjestöjen - tavoittaminen. Tietotekniikan kytkeminen arjen asioihin innosti monet osallistumaan ja ylittämään usein varsin pelottavan kynnyksen tietotekniikan maailmaan.

Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistyksen kansalaislähtöinen TIEKA-hanke pyrkii aktivoimaan ja tavoittamaan erityisryhmiä järjestöjen kautta. Tavoitteena on juurruttaa tietoteknistä osaamista ja opastustoimintaa sosiaali- ja terveysjärjestöihin, sillä järjestöt voivat olla tärkeä tietoyhteiskuntataitojen opastaja työelämän ulkopuolella oleville.

TIEKAN koulutuksiin kirjattiin kolmella pilottipaikkakunnalla – Jyväskylässä, Saarijärvellä ja Suolahdessa – liki 600 osallistumiskäyntikertaa. Valtaosa osallistujista oli ikääntyneitä tai järjestötoimijoita, mutta hanke tavoitti myös vajaakuntoisia ja työttömiä sekä jonkin verran maahanmuuttajia.

Ei tekniikan ehdoilla

Miten torjutaan etanat puutarhasta? Mikä on suurin reitti autolla Saarijärveltä Anttolaan? Millaisia oireita on borreliosisissa? Esimerkiksi näihin arjen ajankohtaisiin kysymyksiin voi tietoyhteiskunnan kansalainen löytää hämmästyttävän laajoja ja havainnollisia vastauksia internetistä.

Käyttäjälähtöisissä koulutuksissa punaisena lankana on etsiä lisäarvoa osallistujien arkielämään, ei opiskella yksittäisiä ohjelmia. TIEKAN sisällöllisenä haasteena on löytää tietotekniikan hyödyntämiseen konkreettisia esimerkkejä ja malleja, jotka tukevat selviytymistä kunkin omassa elämäntilanteessa. Pienryhmän taitojen mukaan etenevä koulutus on erityisen tarpeellinen niille, jotka kokevat oppilaitosten tarjoaman atk-koulutuksen liian vaikeana ja vauhdikkaana. Atk-taitojen kehittäminen ei aina jaksakaan sinällään kiinnostaa, vaikka se tärkeäksi koettaisiinkin.

TIEKA tarjoaa mahdollisuuden tutustua tietotekniikkaan ja kerätä siitä

kokemuksia. Sen jälkeen jokainen voi vapaasti päättää haluaako jatkossa käyttää esimerkiksi perinteisiä vai sähköisiä palveluja vai molempia rinnan. Näin moni aluksi arastellen tai kielteisestikin tietotekniikkaan suhtautunut uskaltautuu tulemaan lyhytkursseille mukaan – ja usein samalla yllättyy positiivisesti, kun löytää itselleen tuttua ja kiinnostavaa asiaa uudesta välineestä.

Kansalaiset sisällöntuottajiksi

Järjestöille helposti päivitettävät www-sivut tarjoavat tiedotus-, markkinointi- ja yhteydenpitokanavan. 15 keskisuomalaisesta sosiaali- ja terveysjärjestöstä on lisännyt paikallista näkyvyyttään internetissä tekemällä helposti päivitettävät www-sivut tai verkkolehden TIEKAN kursseilla.

Helppokäyttöisten verkkolehtien avulla voi kurssilainen itse kirjoittaa tarinoita paikallisista asioista, jotka muuten eivät ylittäisi uutiskynnystä. Samalla edistyvät myös atk-taidot: internetissä liikkuminen, sähköinen tekstien ja kuvien käsittely. Jyväskylässä esimerkiksi avopalvelukeskuksen ohjaajat innostuivat koostamaan ikääntyneiden asiakkaidensa muisteluista tarjoten muillekin mahdollisuuden tutustua perinnetietoon.

*Hannele Rajaniemi
Projektipäällikkö
Tietoyhteiskunta kansalaisille -hanke
Hannelen seuraaja hankkeessa on Jarkko Järvelin (jarkko.jarvelin@tieka.net)*

*TIEKA-hankkeesta: www.tieka.net.
Linkkikirjastosta löytyy muun muassa
järjestöjen paikallisia www-sivuja ja verkkolehtiä.*

Tutustu myös Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitoksen kehittämiin verkkotyökaluihin: www.peda.net

MOBILEsta apua YMPÄRI VUOROKAUDEN

Kriisikeskus MOBILE Jyväskylässä on poikkeus maamme 17 kriisikeskuksen joukossa: MOBILE on auki joka päivä, ympäri vuorokauden.

MOBILEn työntekijöillä on osaamista erityisesti akuuteissa ja traumaattisissa kriiseissä. Kaikissa elämän pulmatilanteissa voi kuitenkin ottaa yhteyttä. Keskeisimpinä akuuttina kriisinä on läheisen äkillinen kuolema.

- Olemme shokkivaiheessa omaisten tukena. Konginkankaan bussiturman aikana olimme omaisten rinnalla muun muassa turmassa menehtyneiden tunnistustilanteessa, kertoo MOBILEn johtaja *Marja-leena Kupila*.

Asiakkaaseen ollaan yhteydessä vielä shokkivaiheen jälkeenkin ja seurataan arjen asettumista. Erityistä huolta kannetaan itsemurhan tehneiden ja henkirikoksen uhrien läheisistä.

- Nämä omaiset tarvitsevat paljon tukea, sillä häpeä sekä eristäytymisen ja toisaalta eristämisen riski on suuri. Omaisensa menettäneen ei saa antaa jäädä yksin, olipa omaisen kuoleman syy mikä tahansa, tähdentää kriisikeskuksen työntekijä *Monica Hänninen*.

Mobilen vahvuutena on mahdollisuus joustavaan, monipuoliseen tukeen. Tuki voi olla keskustelua asiakkaan kanssa, kotikäyntejä, fyysisen turvan tarjoamista ja käytännön asioiden hoitoa. Asiakasta ohjataan tarvittaessa jatkohoitoon ja etsitään yhdessä sopiva vapaaehtoinen tukihenkilö.

Kymmeniä yhteydenottoja päivässä

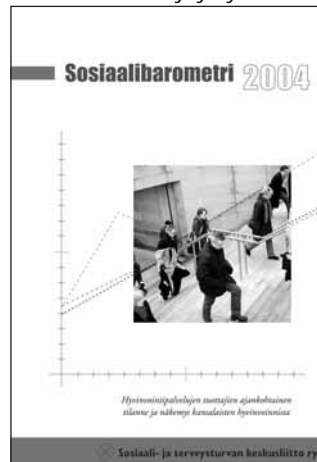
Viime vuonna MOBILEn tuli yli 12 000 yhteydenottoa. Päivässä yhteyttä otetaan yli kolmekymmentä kertaa. Suurin osa on yhteydessä erilaisten mielen-terveysongelmien, ahdistuksen tai masennuksen vuoksi. Lisäksi tuen pyynnöt liittyvät usein erilaisiin kriiseihin tai perheväkivaltaan. Yhteyttä voi myös ottaa ystävä, omainen, viranomainen tai muu tilannetta huolestuneena seuraava.

Kriisikeskuksen päivystäjät ovat sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, minkä lisäksi heillä on kuukauden mittainen kriisityön koulutus. MOBILEa ylläpitää Jyväskylän seudun Mielenterveysseura. Ostopalvelusopimus on yhdeksän keskisuomalaisen kunnan kanssa. Kuntien lisäksi toimintaa rahoittavat Raha-automaattiyhdistys ja Jyväskylän työvoimatoimisto.

Anne Astikainen
Kehittämispäällikkö
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

SOSIAALIBAROMETRI 2004

Hyvinvoinnin tilaa kartoittava Sosiaalibarometri on ilmestynyt. Barometrissa analysoituna hyvinvointipalveluiden tuottajien arvio palvelujen tilasta ja kehittämistarpeista. Sosiaali- ja terveysalan ja asiakaskunnan tilasta on kysytty sosiaali- ja terveysjärjestöiltä,



kuntien sosiaali- ja terveystoimesta, Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoilta ja työvoimahallinnosta.

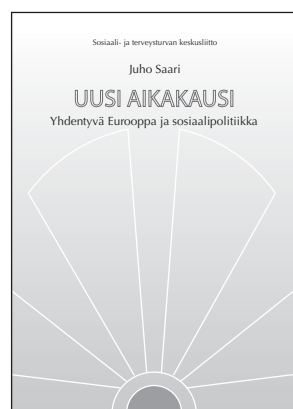
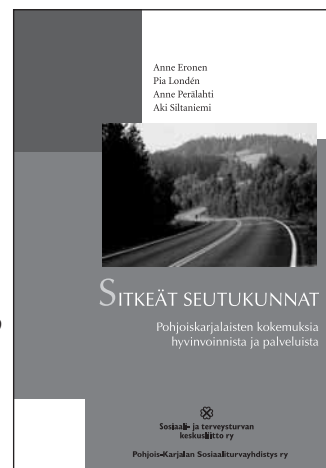
ISSN 1237-7708
ISBN 951-747-156-4, 130 sivua, hinta 25 euroa
Kaikki Sosiaalibarometrin graafit ja kuvat ostettavissa cd-levykkeenä hintaan 30 euroa.

Anne Eronen - Pia Londen - Anne Perälähti - Aki Silta-niemi

SITKEÄT SEUTUKUNNAT

Pohjoiskarjalaisten kokemuksia hyvinvoinnista ja palveluista. Pohjoiskarjalaisilta kysyttiin käsityksiä asuin ympäristöstään, elinolosuhteistaan, palveluistaan ja palvelujen seudullistamisesta. *Julkaisijat Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry ja Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys*

ISBN 951-747-153-X, 154 sivua, hinta 25 euroa



Juho Saari

UUSI AIKAKAUSI

Yhdentävä Eurooppa ja sosiaalipolitiikka. Kirja on tarkoitettu kaikille Euroopan integraatiosta ja sosiaalipolitiikasta sekä niiden välisestä vuorovaikutuksesta kiinnostuneille. **ISBN 951-747-152-1, 460 sivua, hinta 32 euroa.**

Julkaisutilaukset Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitosta, puh. (09) 774 721, faksi (09) 738 123, sp. julkaisut@stkl.fi tai liiton internet-sivujen kautta
www.stkl.fi

Köyhyyden torjumisessa korostuu PAIKALLISEN TOIMINNAN MERKITYS

Köyhyys on Suomessa vaiettu yksityiseksi ongelmaksi - se ei näy julkisuudessa. Vastuuta köyhyyden torjumisesta on myös siirretty entistä enemmän paikalliselle tasolle. Köyhyys ja eriarvoisuus Keski-Suomessa -seminaari kokosi kuutisenkymmentä asiasta kiinnostunutta keskustelemaan alueellisesta eriarvoisuudesta, köyhyydestä arjessa sekä sen ilmenemisestä tutkimuksissa.

Seminaarin järjestivät Jyväskylässä maaliskuussa Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ja Jyväskylän kaupunki.

Vastuuta ruohonjuuritason hyvinvoinnista ja köyhyyden torjumisesta on siirretty valtiolta eri suuntiin: toisaalta "ylös" EU:lle, toisaalta "alas" kansalaisille. Osa vastuusta on lisäksi mennyt "sivuille", kolmannelle sektorille ja "ulos" yksityisille toimijoille. Tämän seurauksena paikallisen suunnittelun ja toiminnan merkitys on lisääntynyt. Eri toimijoiden yhteistyön lisäksi korostuu myös tarve tutkimustiedolle köyhyydestä.

Köyhyys arjessa nöyryyttää

Köyhyys on monien tekijöiden summa, useimmiten pitkäaikainen prosessi. Arjen tasolla köyhyys ilmenee perusasioiden vajeina: on puutetta rahasta, ruuasta, perushyödykkeistä. Köyhyys tuo monesti mukanaan myös mielenterveysongelmia, päihdeongelmia, toimettomuutta, avuttomuutta ja turhautumista.

- Surkeimmassa asemassa ovat ne, joilla kaikki rahat menevät toisten velkojen maksuun. Selviytyjiä taas ne, joilla on arjen taitoja, kuten ruuanlaitto, kalastus ja marjastus, totesi Jyväskylän kaupungin velkaneuvojana toiminut **Ritva Anttonen**.

Monet köyhyyttä kokeneet ovat keroneet, että pahinta on syyllisyys sivullisten kärsimyksistä. Suurimpina kärsijöinä ovat ennen kaikkea lapset. Yksinhuoltajien lapsilla ei esimerkiksi ehkä ole varaa tavata toista vanhempaansa tai perheet eivät pysty osallistumaan samalla tavalla kuin muut. Köyhyys saattaa eristää myös ystävästä, vertailut kulutusmahdollisuuksien välillä satuttavat. Kulutusyhteiskunnassa vanhemmat suojelevat lapsiaan viimeiseen saakka köyhyydeltä ja kulissit laitetaan kuntoon vaikka kulu- tusluotolla.

Pitkäaikaistyöttömien köyhyys lisääntynyt

Koko väestön tulokehitystä tarkasteltaessa köyhien määrä Suomessa on lisääntynyt. Sen sijaan muut mittarit – kokemus, velat, toimeentuloasiakkuus ja hyödykkeiden puute – osoittavat köyhyyden vähentyneen. Väestöryhmittäinen tarkastelu antaa viitteitä ryhmistä, jotka kärsivät muita useammin köyhyydestä.

- Näyttää siltä, että laman pitkäaikaiset uhrit ovat yksinasuvat, yksinhuoltajat, pitkäaikaistyöttömät ja lapsiperheet, totesi tutkija **Susan Kuivalainen** Turun yliopiston sosiaalipolitiikan laitokselta.

Taustana työttömyydelle ja köyhyyden kokemiselle on osaltaan entistä globaali ja tietokeskeisempi tehomarkkinatalous. Valtiollista ja institutionaalista sääntelyä on myös purettu ja vastuuta hyvinvoinnista siirretty valtiolta eri suuntiin: EU:lle, kansalaisille, kolmannelle sektorille ja yksityiselle sektorille. Yhteiskuntapolitiikka on muuttunut pragmaattiseksi uusliberalismiksi, jossa markkinoilla on korostunut asema.

- Lama toimi ikään kuin porttien avajana yhteiskuntamme ja hyvinvointimalimme muuttamiselle. Nykyinen tilanne ei kuvasta enää lamaa vaan syvällisempää yhteiskunnassamme ja sen liepeillä tapahtunutta rakennemuutosta, totesi

kuntoutuksen sosiaalisen työn professori **Jari Heinonen** Jyväskylän yliopistosta.

Työttömyyden ja köyhyyden välinen yhteys tulee selvästi esille työ-

Köyhyyden torjunnassa avainasemassa ovat yhteisvastuu ja ongelman näkyväksi tekeminen, totesivat Jyväskylän kaupunkiseurakunnan diakoniatyön johtaja Jarmo Honkanen, sosiaali- ja terveysministeriön ylijohdaja Kari Välimäki ja EAPN-Finin puheenjohtaja Kaarina Laine-Häikiö.

Kuva: Anne Astikainen



markkina-aseman mukaisia vertailuja tehtäessä. Työttömien tilanne on heikentynyt kaikilla mittareilla mitattuna ja erityisen huonolta näyttää minimityöttömyysturva saavien tilanne. Heidän köyhyysasteensa on jopa 5-8-kertainen väestön keskitasoon verrattuna.

Työmarkkinoiden muutokset näkyvät osittain joukkotyöttömyytenä ja epätyöllisistä työsuhteina. Työn laadullisista muutoksista kertoo se, että tietotyöläisten osuus palkkatyöläisistä on kolminkertaistunut 15 vuodessa. Veronalennukset, talouskasvu ja investoinnit eivät enää luo työpaikkoja ja toimeentuloa koko väestölle. Avainasemaan nousee "jokamiehen työmarkkinoiden" elvyttäminen: tarvitaan tavallista työtä tavallisille ihmisille. Työ on paras köyhyyttä ehkäisevä tekijä.

Sosiaalisten yritysten mahdollisuudet työllistää vajaakuntoisia, pitkäaikais-

työttömiä ja muita avoimilta työmarkkinoilta syrjäytyneitä ovat muita yrityksiä paremmat. Lisäksi pienimuotoisen yrittäjyyden elvyttäminen saattaisi myös helpottaa ongelmaa.

Tarvetta olisi myös talous- ja velkaneuvonnalle, samoin kuin kokonaisvaltaiselle elämänhallinnan tuelle. Varsinkin toisessa polvessa kulkevan köyhyyden kanssa eläviltä nuorilta puuttuu kyky suunnitella elämäänsä tulojen mukaan ja ylivelkaantumisen riski on suuri.

Kova keskiluokka

Mitä korkeampi on yhteiskunnan veroste, sitä vähemmän on köyhiä.

- Suomalainen yhteiskunta on kuitenkin keskiluokkainen ja se keskiluokka on kova. Ei hyväksytä, että jopa kahden vuoden työttömyyden jälkeen olisi hyvä

elintaso, summasi ylijohtaja **Kari Välimäki** sosiaali- ja terveysministeriöstä yhteiskunnassa vallitsevaa ilmapiiriä.

Pohjimmiltaan köyhydessä onkin ehkä kysymys ihmisten itsekkyydestä räikeimmillään.

Eriarvoistumisen lisääntyessä olisi korkea aika luopua "pelastetaan hyvinvointivaltio" -retoriikasta. Jokaiselle tulisi taata joko työpaikka tai kansalaispalkka. Toisaalta tulisi myös tarttua pieniinkin merkkeihin ihmisten halusta tasata tuloeroja. Ennen kaikkea köyhyyden ongelma tulisi saada näkyväksi ja mieltää yhteiseksi ongelmaksi.

Anne Astikainen

Kehittämispäällikkö

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Sosiaalipoliittisilla foorumeilla rakennetaan YHTEISTÄ KEHITTÄMISVISIOTA

Viime vuoden lopulla käynnistettiin Etelä-Suomen alueella sosiaalipoliittisten foorumien sarja. Tavoitteena on koota sosiaali- ja terveysalan järjestöedustajia sekä kuntien sosiaali- ja terveystoimen viranomaisia yhteen keskustelemaan hyvinvoinnin tilanteesta sekä keskeisistä sosiaalialan kehittämistavoitteista.

Idea foorumeista syntyi Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton Etelä-Suomen HYVE-projektin ja liiton alueyhdistyksen Uudenmaan sosiaaliturvayhdistyksen yhteisissä pohdinnoissa. Kolmanneksi tärkeäksi järjestäjätahoksi tuli mukaan Etelä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ja sen yksiköt – tämän vuoden alusta itsenäiset osaamiskeskukset. Foorumeita järjestetään alueellisesti, usean kunnan kattaville alueille ja niistä on tarkoitus tulla pysyvät rakenne. Tähän mennessä on järjestetty Unelman päivän foorumi Keski-Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla Porvoossa Maalisfoorumi.

Foorumeissa on lähdetty liikkeelle kolmen asiakokonaisuuden pohjalta: hy-

vinvoinnin tilanne alueella, sosiaalialan valtakunnalliset linjanvedot sekä alueen näkökulmasta esille nousevat keskeiset sosiaalipoliittiset linjaukset. Keskeisinä tietolähteinä hyvinvoinnin tilan kartoittamisessa on käytetty Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton julkaisemia Sosiaalibarometria sekä kansalaiskyselyitä, muun muassa Vastakohtien Itä-Uusimaa -tutkimusta.

Sosiaalialan kansallisen kehittämishankkeen linjauksia ja tavoitteita kuntien sosiaalipalvelujen järjestämiseksi ja toimintojen kehittämiseksi on esitelty sosiaali- ja terveysministeriön edustaja. Alueiden omat alustukset ovat niin Järvenpäässä kuin Porvoossakin käsitelleet seudullista yhteistyötä kuntatoimijan näkökulmasta.

Vilkaasti keskustelevat foorumit

Molemmissa foorumeissa osallistujien määrä ylitti odotukset ja erityisesti kolmannen sektorin edustajia oli runsaasti paikalla. Aktiivisessa keskustelussa kysymykset, kommentit ja mielipiteet sivusivat vammaisten, sairaiden ja van-

husten asemaa, ihmisten yksinäisyyttä, omaishoitoa sekä johdonmukaisen aukottoman palveluketjun mahdollisuuksia. Kolmannen sektorin edustajat näkivät yhdistysten mukana olon tärkeäksi kuntien seudullisessa yhteistyössä. Kunnallisten erojen tasoittamiseksi toivottiin entistä vahvempaa valtion ohjausta palveluiden järjestämisessä – sana "korvamerkitty" esiintyi monissa järjestöpuolen puheenvuoroissa.

Osaamiskeskuksissa koetaan merkittävänä eri puolilla Etelä-Suomea järjestettävät pysyvät foorumit, yhteistä kehittämissävisiota muodostettaessa.

- Foorumit ovat tärkeitä seutujen yhteisen kehittämissävisioiden ja verkostojen rakentamisen ja ylläpitämisen näkökulmasta. Niitä tulisi järjestää säännöllisesti ja osaamiskeskus on mielellään mukana tällaisissa rakenteissa, sanoo kehitysjohdaja **Merja Salmi** Sosiaalitalo Oy:stä.

Näin jatketaan. Uusi foorumi on koolla viimeistään ensi syksynä Päijät-Hämeen alueella.

Ulla Saastamoinen

Projektisuunnittelija/HYVE-Etelä-Suomi

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Valtakunnallisilta sosiaali- ja terveystalitiikan kehittämispäiviltä:

MITEN KÄY SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUIDEN MARKKINOILLA?

Sosiaali- ja terveystalitiikan kehittämispäivillä jatkettiin muun muassa ajankohtaista keskustelua kilpailuttamisesta ja markkinoiden vastuun mahdollisuuksista yleishyödyllisissä palveluissa. Kehittämispäivät järjestivät Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, sosiaali- ja terveystministeriö sekä Sosiaalijohto ry.

T Taustaa hyvinvointipalveluiden tilan ja muutosten pohtimiselle saatiin muun muassa Sosiaalibarometrin tuloksista. Barometrin viestiksi nousi tänäkin vuonna, että vaikka yleinen hyvinvointi on edelleen kohentunut, vaikeimmassa tilanteessa olevien ihmisten asema on jopa huonontunut. Vaikeista ja monimutkaisista ongelmista kärsiville ei ole kyetty tarjoamaan riittävää tukea ja palveluja. Barometrin mukaan palveluntuottajat arvioivat pystyvänsä parhaiten vastaamaan suurten väestöryhmien palvelutarpeisiin.

Valvonnassa ongelmia

Jos tarvitsemaansa palvelua ei saa, voi oikeuksien perääminen olla vaikeaa tai jopa mahdotonta. Kansanedustaja **Virpa Puisto** nosti esiin kysymyksen julkisten palvelujen valvonnasta. Valtion virkamiehistä koottua perusturvalautakuntaa ollaan lakkauttamassa, lääninhallitukset eivät pysty valvomaan kaikkea.

- Lääninhallitusten toimiala on puolet maasta, Puisto kärjisti.

Puisto kannatti terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen roolin lisäämistä palvelutoiminnan valvonnassa.

Puisto huomautti, että myös valtion tilintarkastajat ovat kirjanneet huolensa sosiaali- ja terveystoimen kilpailutuksesta ja sen valvonnasta.

- Kilpailuttaminen toimii yrittäjien edun mukaisesti, Puisto lisäsi.

Jokaiselle toimijalle on paikkansa ja yritystoimintaa kasvaa sinne, missä on rahaakin. Sosiaali- ja terveyspalvelut kuitenkin toimivat eri periaatteilla kuin perinteinen yritystoiminta.

- Mikä on yritysten intressi? Ylläpitää hyvää sosiaali- ja terveystalitiikkaa vai tuottaa paljon rahaa, Puisto kysyi.

Vastuu säilyy julkisella

Yleishyödyllisissä palveluissa markkinoiden vastuu voi edes teoriassa toteutua vain siellä, missä markkinoita voi olla.

- Palveluntuottajia ei välttämättä riitä joka puolelle Suomea, totesi Asumis- palvelusäätiö ASPA:n toiminnanjohtaja **Risto Hämäläinen** ja muistutti niistä kohtuuttomista tilanteista, kun esimerkiksi Pohjois-Suomen harvaanasuttujen alueiden vammaiset joutuvat asumaan Keski- ja Etelä-Suomen suurissa kaupungeissa, kaukana perheistään.

Palveluissa on usein hankalaa määrittellä laatua ja hintaakin, sillä ne ovat tuotteina monimutkaisia tai niitä ei voi luokitella tuotteiksi ollenkaan. Palveluita voi helposti tuotteistaa vain rajatut tehtävät.

- Miten esimerkiksi tuotteistetaan hyvinvoinnin edistäminen, Hämäläinen kysyi.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden avaaminen kilpailutukselle on lisännyt kauppa- ja teollisuusministeriön vaikutusvaltaa alueella. Ylijohtaja **Kari Välimäki** sosiaali- ja terveystministeriöstä suhtautui luottavaisesti kauppa- ja teollisuusministeriön mukaan-tuloon.

- Ministeriöiden yhteistyö on lähtenyt hyvin käyntiin, Välimäki totesi.

Kannustava tekijä

Kevään ensimmäiset lämpimät säät hellivät helsinkiläisiä kehittämispäivien aikoihin.

on ollut myös ministeri **Sinikka Mönkäre**, joka tuntee molemmat virkamieskunnat ministeriuransa varrelta.

Suomalaiseen palvelujärjestelmään vaikuttavat osaltaan eurooppalaiset kauppasäädökset. Esimerkiksi valmis-teilla oleva Euroopan unionin palveludirektiiviä olisi tarkoitus soveltaa myös sosiaali- ja terveyspalveluihin.

- Palveludirektiivin lähtökohta ei kuitenkaan ole "sosiaalinen". Unionin perustuslaki ei tunne sellaista kohtaa, Välimäki totesi.

Välimäki huomautti, että Italiaa lukuun ottamatta palveludirektiivi on ollut iso kysymys kaikille jäsenmaille. Sosiaali- ja terveyspalveluiden jättäminen kokonaan kilpailun ulkopuolelle ei kuitenkaan ole todennäköinen vaihtoehto.

- En usko siihen, että sosiaali- ja ter-





Valtio ja yhteiskunta ovat menettäneet elämyksellisen merkityksensä, Maija-Riitta Ollila totesi.

veyspalvelut suljettaisiin markkinoiden ulkopuolelle. Vaihtoehtoina saattavat olla erillinen direktiivi yleishyödyllisistä palveluista tai oma direktiivinsä sosiaali- ja terveyspalveluista, Välimäki totesi.

Välimäki piti kuitenkin tärkeänä, että sosiaali- ja terveyspalvelut poistetaan valmistilla olevasta palveludirektiivistä ja että alkuperämaa -periaatetta ei sovelleta tässä yhteydessä. Alkuperämaa -säännökset antaisivat mahdollisuuden tuoda palvelua sitä tarjoavan maan lainsäädännön perusteella. Toisesta jäsenmaasta käsin toimivalta yritykseltä ei voisi vaatia luvan hankkimista, ilmoitusmenettelyä eikä re-

"En usko siihen, että sosiaali- ja terveyspalvelut suljettaisiin markkinoiden ulkopuolelle"

kisteröitymistä esimerkiksi Suomessa.

Eduskunnan suuri valiokunta käsittelee palveludirektiiviä toukokuun alussa.

Vastakkainasettelun välttämättömyys?

- Vastakkainasettelua eri palveluntuottajien välillä ei tarvitse olla, linjasi neuvotteleva virkamies **Annukka Lehtonen** kauppa- ja teollisuusministeriöstä.

Lehtonen painotti palveluiden kaupan

tarpeellisuutta hyvinvointiin tarvittavan vahvan talouden tukijana.

- Palveluiden kauppa on kansainvälisesti voimakkaimmin kasvava ala, Lehtonen muistutti.

Kilpailutuksessa osan ongelmista on aiheuttanut puutteellinen osaaminen. Kunnille on nyt järjestetty lisää neuvontaa ja tukea. Kuntaliitossa käynnistettiin tämän vuoden alusta julkisten hankintojen neuvontayksikkö. Asiakirjamalleja ja tietoa palveluntuottajista on tarjolla sähköisissä verkkopalveluissa ja tietopanekeissa. Kilpailutus ei kuitenkaan kaikissa tapauksissa ole kunnille välttämätöntä.

- Jos kunta tuottaa kaikki palvelut itse, hankintalainsäädäntö näiltä osin ei koske sitä, Lehtonen muistutti.

Pienen minän piina

Filosofi **Maija-Riitta Ollila** käänsi näkökulman jälleen palveluiden, kilpailun ja talouden sisäpuolelle: takaisin ihmiseen.

-J.K.

Reko Lundan kertoo VAIKEISTA ASIOISTA KULTTUURIN KEINOIN

Ohjaaja, kirjailija Reko Lundan sai tänä vuonna Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton myöntämän Sosiaaliturvan tunnustuspalkinnon.

Reko Lundan on tuonut sosiaaliturvan pulmakohtia julkiseen keskusteluun kulttuurin keinoin, ihmistä kunnioittaen. Toissään, kuten Ihmisiä hyvinvointivaltiossa -näytelmässä, hän on osoittanut, miten monen heikoimassa asemassa olevan arkielämän pulmat ovat seurausta yhteiskunnan rakenteellisista ratkaisuista.

Palkintoa vastaanottaessaan Lundan pohti mikä on sellainen kohta yhteiskunnassa, jonka jälkeen sosiaalista koheesiota ei saa palautettua, kun siitä kerran on luovuttu.

Lundan muistutti myös kulttuurin historiallisesta yhteydestä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

- Teatteri syntyi samaan aikaan kuin demokratia, Lundan totesi.

Palkintoperusteluissaan Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto halusi myös korostaa kulttuurin merkitystä hyvinvoinnin rakentajana ja yhteiskunnallisena vaikutuskeinona.

Sosiaali- ja terveysturvan keskus-

Ainainen rationaalisuuden vaatimus ja autonomisuuden olettamus ovat ristiriidassa elämän todellisuuden kanssa. Autonomista ihmistä rasittaa pienen minän, mutta suuren egon piina: tärkeily, elämysten shoppailu ja itsensä toteuttaminen ovat puhtaasti yksilöllisiä, eivät yhteisöllisiä hankkeita, Ollila moitiskeli.

- Gaussin käyrä on unohtunut: kaikilta edellytetään huippuosaamista ja keskimääräisyydestä tulee keskinertaisuutta, jotain negatiivista, Ollila pohdiskeli.

Ollila kaipasi mittasuhteiden muistamista talouden painottamisen ja elämyksellisyden tavoittelun vastapainona.

- Yhteinen ihanteemme on kilpailukyky. Olipa ongelmamme mikä hyvänsä, vastuksena on aina talouskasvu. Minne muut missiot katoavat, Ollila hämmästeli.

liiton hallitus myöntää vuosittain Sosiaaliturvan tunnustuspalkinnon ansioituneesta toiminnasta ja alan kysymysten nostamisesta julkiseen keskusteluun. Palkinto on kuvanveistäjä **Raimo Heino** Rumpalipoika-patsas ja kunniakirja.

Palkinnon luovuttivat Lundanille keskusliiton liittohallituksen puheenjohtaja **Elli Aaltonen** ja toiminnanjohtaja **Riitta Särkelä** Valtakunnallisilla sosiaali- ja terveyspolitiikan kehittämispäivillä Helsingissä maaliskuun vaihteessa.



valtakunnallisten sosiaali- ja terveyspolitiikan



kehittämispäivien osaseminaareissa kuultua

Sosiaalipoliittisten ratkaisujen mittauspiste asetetaan usein vuoteen 2015. Mitkä hyvinvointipoliittiset valinnat tehdään jo tänään? Miten ne vaikuttavat vuosikymmen kuluttua ja vielä sen jälkeenkin?

Onnistuuko meiltä ennustaminen?

Pitävätkö vanhat yhteiskuntasopimukset yhä vai täytyykö tehdä uusia? Ja jos, niin millaisia? Apulaispäällikkö

Reijo Väärälä sosiaali- ja terveysministeriöstä muistutti mielin miten sodan jälkeisen ajan yhteiskuntasopimukset, solidaarisuus-, työsuhde-, sukupolvi- ja sukupuolisopimukset sekä sosiaalipoliitiikka linkittyvät yhteiskuntapolitiikan eri osa-alueille; maatalous-, koulutus-, asunto-, teollisuus- ja työvoimapolitiikkaan. Vanhojen sopimusten säilyttämistä tai uusien solmimista pohdittaessa täytyy kysyä myös, tulevatko markkinat sopimusten väliin ja miten esimerkiksi resursointi koulutukseen vaikuttaa eri ikäluokkien elämään. Pohtia täytyy myös jääkö sosiaalipoliitiikan tehtäväksi marginaaliin jäävien ihmisten elämäntilanteiden haasteiden hoitaminen.

Vuoteen 2015 ulottuvan hyvinvointipoliitiikan vaihtoehtojen taustatekijöiksi VATT:n tutkimuspäällikkö **Pekka**

Parkkinen jaotteli väestön ikärakenteen, talouskasvun, työllisyysasteen, eläkemenojen sekä hoito- ja hoivapalvelujen kehityssuunnat. Suuret ikäluokat ovat eläkeikäisiä vuonna 2015 ja eläkeläisiä on neljännesmiljoona enemmän kuin nykyisin. Eläke-, hoito- ja hoivapalvelumenojen suhde bruttokansantuotteeseen on tuolloin runsaan prosenttiyksikön nykyistä suurempi, näihin menoihin kuluu alle neljännes bruttokansantuotteesta. Parkkinen ennakoii, että mikäli maassamme onnistutaan kohtalaisesti työvoimareservien työllistämässä, parin prosentin vuosittainen talouskasvu tarkoittaa neljäsosa enemmän reaalituloja kuin nykyään.

Olemmeko tyytyväisiä nykytilaan?

Lohjan kaupunginjohtaja **Elina Lehto** hahmotteli ratkaisuehdotuksiaan muun muassa globaalitalouden riskitekijöiden ja poliittisten kehystekijöiden kautta. Lehto valitsi oleellisiksi kehityskuluiksi yksilöllistymisen, osallisuuden, yhteisöllisyyden, teknologian kehityksen ja väestönkehityksen.

Tulevaisuudessa meidän tulisi kyetä tarjoamaan erilaisia

yksilöllisiä ratkaisuja massaratkaisujen sijaan. Kolmannen sektorin odotetaan tarjoavan kanavan kansalaisten osallisuudelle sekä mahdollisuuksia vaikuttaa omaa arkea koskeviin päätöksiin.

Lehdon visiossa kunnat säilyttävät asemansa merkittävimpinä palvelujen järjestäjinä ja tuottajina. Markkinaratkaisut täydentävät näitä palveluja. **Espin Andersenia** lainaten alustaja kysyi, määrittäykö vapaus tuolloin riippumattomuutena markkinoista. Valtion vastuu palvelutuotannosta kapenee, kun taas sen rooli kansalaisten oikeuksien takaajana voimistuu. Kun uusi teknologia luo mahdollisuuksia tehdä työtä ja toteuttaa palveluja tehokkaammin ja tuottavammin, yksittäisen kunnan merkitys vähenee. Samalla kuntayhteistyön merkitys korostuu. Vaarana on myös, että alueelliset erot kasvavat ja alueiden polarisoituminen syvenee.

Leea Pajja

Kehittämispäällikkö

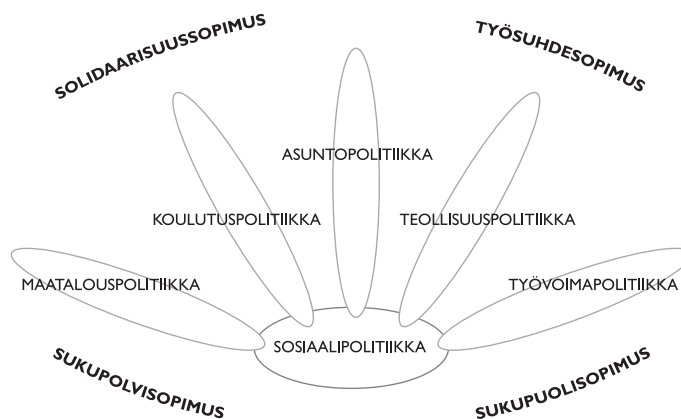
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Seminaari 1 käsitteli teemaa Mitkä ovat hyvinvointipoliitiikan ainekset vuonna 2015?

Alustajina olivat tutkimuspäällikkö Pekka

Parkkinen Valtion taloudellisesta tutkimuskeskuksesta ja kaupunginjohtaja Elina Lehto

Lohjan kaupungista. Puheenjohtaja oli apulaisosastopäällikkö Reijo Väärälä sosiaali- ja terveysministeriöstä.



Kuvio: yhteiskuntasopimukset, sosiaalipoliitiikka ja niiden linkit yhteiskuntapolitiikan eri osa-alueille. Reijo Väärälä 31.3.2004

Kuukausien odotuserot kiireettömissä hoidoissa

Vaikka suurin osa terveydenhuollon toiminnasta kohdistuu kroonisten sairauksien hoitoon, keskustelu hoidon saatavuudesta keskittyy yleensä kirurgisiin toimenpiteisiin. Kun keskustelu painottuu operatiivisiin toimenpiteisiin, ohjataan uusia resurssejakin helpommin muuhun kuin pitkäaikaissairauksien hoitoon. Kiireettömässä hoitopäätöksessä kansalaisten asema vaihtelee tällä hetkellä paljon sen mukaan, missä kunnassa sattuu asumaan. Kansallisen terveydenhuoltohankkeen avainasioita ja vuoden 2004 tärkeimpiä tavoitteita on kiireettömän hoitopäätöksen turvaaminen ja enimmäisaikojen saaminen lakiin vuoden 2005 alkuun mennessä. Tavoite edellyttää muutoksia kansanterveys-, erikoissairaanhoito- ja potilaslakiin.

Lainvalmistelun lähtökohtana on Valtioneuvoston periaatepäätös vuodelta 2002. Sen mukaan pääsy terveydenhuollon ammattilaisen, tavallisesti lääkärin, suorittamaan hoitotarpeen arviointiin on turvattava kolmen päivän kuluessa siitä, kun asiakas on ottanut yhteyttä. Erikoissairaanhoiton arvio on puolestaan tehtävä kolmen kuukauden kuluessa erikoissairaanhoiton läheteen kirjoittamisesta. Hoitoon on päästävä enintään kolmessa ja viimeistään kuudessa kuukaudessa. Kiireellisen hoidon säädökset säilyvät nykyisellään.

Jos kunta tai kuntayhtymä ei itse voi tuottaa hoitoa, sen on hankittava hoito muualta. Tämä edellyttää alueellista yhteistyötä ja sitä, että kunnat, kuntayhtymät ja sairaanhoitopiirit suunnittelevat etukäteen miten hoito järjestetään, jos enimmäisaikojen ennakoitua ylittyy. Jos hoitoa ei voida järjestää Suomessa, potilaalle on annettava ennakkolupa hakeutua sairaalahoitoon johonkin Euroopan talousalueen jäsenvaltioon. Potilaalle on ilmoitettava hoitopäätöksen ajankohta ja sen muuttuessa muutoksen syy.

Painopisteet neuvontaan ja etäasiointiin

Suurimmat muutokset hoitopäätöksen käytännössä tulevat käytännössä koskemaan terveyskeskuksia. Sen sijaan, että potilas varaisi automaattisesti ajan lääkäriin, ensimmäinen arvio voidaan

myös tehdä puhelimesta tai sähköisesti. Sosiaali- ja terveysministeriö ennakoii, että painopiste terveyskeskusten työssä tulee siirtymään vastaanottotyöstä myös neuvontaan sekä sähköiseen ja puhelinasioinnin käyttöön.

Enimmäisaikoja koskeva lainsäädäntö nostaa todennäköisesti kustannuksia jonkin verran vuonna 2005, mutta pelkäästään rahalla ei tilannetta voi korjata. Kiireettömään hoitoon ollaan parhailaan luomassa yhtenäiset hoidon perusteet sovellettaviksi joka puolella maata. Yhtenäiset perusteet ovat välttämättömät määrärajoista selviämiseksi ja ennen kaikkea ne saattavat kansalaiset tasarvoisempaan asemaan. Tällä hetkellä kiireettömän hoidon tarjonnassa on jopa 5-10 -kertaisia eroja alueiden välillä.

Hoitopäätöksen turvaaminen koskee myös apuvälineiden saatavuutta. Esimerkiksi kuulonalenemaan, joka on merkittävä kansanterveysongelma, noin 300 000 henkeä tarvitsisi kuulon kuntoutusta. Kuulokojeesta voisi olla apua suurimmalle osalle huonokuuloisista. Sairaanhoitopiirien väliset erot kuulokojeen saatavuudessa ja jonotusajoissa vaihtelevat kuitenkin huomattavan paljon. Odotusajat kuulonhuollon ensiarvioihin ovat pitkiä. Kuulokojeen voi tällä hetkellä saada muutamassa kuukaudessa eräissä kunnissa, kun taas toisissa sitä voi joutua jonottamaan jopa useita vuosia.

*Marja Vuorinen
Kehittämispäällikkö
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto*

Seminaarissa 3 oli aiheena "Miten turvata hoitopäätös?" Puheenjohtajana oli ylijohdaja Kimmo Leppo sosiaali- ja terveysministeriöstä. Alustajina neuvotteleva virkamies Jouko Isolauri ja neuvotteleva virkamies Riitta-Maija Jouttimäki sosiaali- ja terveysministeriöstä. Kommenttipuheenvuorot käyttivät hallintoneuvos Marita Liljeström, korkein hallinto-oikeus ja yksikön päällikkö Rolf Eriksson, Suomen Kuntaliitto.

Lisälukemista: Kansallinen projekti terveydenhuollon tulevaisuuden turvaamiseksi. Hoidon saatavuus ja jonojen hallinta. Työryhmämuistioita 2003:33. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Kuka muistaisi unohdetut?

Sosiaalibarometri 2004 kertoi joidenkin väestöryhmien hyvinvoinnin jääneen pysyvästi muuta väestöä alemmalle tasolle. Tämä kehitystrendi on ollut nähtävissä jo pitkään. Huolestuttavaa on, että auttajat eivät tunnu löytävän keinoja näiden ihmisten auttamiseen ja tukemiseen. Mistä tämä auttajien avuttomuus johtuu? Entä keitä ovat nämä unohdetut?

Kati Rantala ja Timo Peltovuori pohdivat ovatko auttamisen monet mahdolliset näkökulmat ja muodot unohtuneet. Onko samalla unohdettu myös se, että työtä ja vastuuta jakamalla ja tarkemmin kohdentamalla ratkaisuja voisi löytyä?

Vahvan suomalaisen ammatillisen osaamisen lisäksi auttamistyössä on sijansa myös vertais- ja vapaaehtoistyöllä.

On kuitenkin nähtävä, että rakenteelliset ongelmat vaativat rakenteellisia ratkaisuja. Monitoimijuus ja yhteen hiileen puhaltaminen vaativat yhteistyön tiivistämistä, palvelukulttuurin ravistelua ja kehittämistä. Toisaalta peräänkuulutettiin myös selkeiden vastuunkantajien löytymistä. Kuka ottaa vastuun unohdetuista ja miten vastuu jaetaan eri viranomaisten, kolmannen sektorin sekä valtion ja kuntien välillä?

*Anne Mustakangas-Mäkelä
Kehittämispäällikkö
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto*

Seminaari 2:ssa oli teemana Unohtuvatko unohdetut? Puheenvuoron käyttivät erikoistutkija Kati Rantala Poliisiammattikouluorkeakoulusta ja toiminnanjohtaja Timo Peltovuori Mielenterveyden keskusliitosta.

Valtakunnallisten sosiaali- ja terveyspolitiikan kehittämispäivien puhujamateriaalia ja kuvia myös internet-sivuilla www.stkl.fi - Tutustu tilaisuuksien antiin -palsta.

Omaishoitajajärjestö korostaa OMAISHOITAJIEN KESKINÄISEN TASA-ARVON TÄRKEYTTÄ

Vastikään valmistuneen omaishoitajaselvityksen ehdotusten perusteella omaishoito kiinnitettäisiin tiiviimmin osaksi palvelujärjestelmää. Omaishoitajat ja Läheiset -liitto ry:n toiminnanjohtaja Merja Salanko-Vuorela on huolissaan siitä osasta omaishoitajia, joka vaatimusten kasvaessa saattaa jäädä osattomaksi tuesta.

Salanko-Vuorela piti omaishoitajaselvityksen tärkeänä antina sitä, että omaishoidon tuen kriteerit ja tukiluokat saadaan yhteisesti ja avoimesti sovittua. Omaishoidon arvioinnissa käytetyt mittarit ovat Salanko-Vuorelan mielestä olleet tähän asti turhan fyysispainotteisia. Hän toivoo, että myös muita tekijöitä, kuten mielenterveyden tila, saadaan nyt paremmin arviointiin mukaan.

- Realiteetti on kuitenkin se, että kaikki omaishoitajat eivät voi päästä omaishoidon tuen piiriin, Salanko-Vuorela arvioi.

Salanko-Vuorela kantaa huolta niistä usein heikkokuntoisista omaishoitajista, jotka saattavat jäädä tuen ulkopuolelle, kun omaishoito kytketään sosiaali- ja terveyssektorin palvelujärjestelmään. Selvityksessä esitettiin perustettavaksi moniammatillisia tiimejä, jotka arvioisivat hoitotarpeen, hoitajan soveltuvuuden sekä voimavarat. Tiimit todennäköisesti painottavat ennen kaikkea ammatillista näkökulmaa omaishoitajuuteen.

- Omaishoitajuudessa hyvin tärkeä osa on hoitajan ja hoidettavan ihmissuhde ja sen tukeminen, Salanko-Vuorela muistutti.

Salanko-Vuorela korosti, että omaishoitajuus on ennen kaikkea elämäntapa, haaste ja mahdollisuus, johon ei pitäisi kuulua uhrautuminen eikä painostus omaishoitajuuteen.

- Julkisuudessa vanhusten asia on jättänyt sivuun muut omaishoitajaryhmät. Nykyään kuitenkin harvoin enää esimerkiksi vammaisia lapsia sijoitetaan laitoshoitoon, Salanko-Vuorela sanoi.

Edullinen vastaantulo

Omaishoidon tuen saajista noin 20 prosenttia käy ansiotöissä. Työn ja omaishoidon yhteensovittaminen on myös muualla Euroopassa esiin noussut

ajankohtainen haaste.

Salanko-Vuorela kaipaa työmarkkinaosapuolien mukaantuloa omaishoidon kehittämiseen. Työelämän joustavuudella olisi tärkeä rooli etenkin omaishoitajien jaksamisen tukemisessa. Parhaana työn ja omaishoidon yhdistämisen tukena Salanko-Vuorela pitää kuitenkin laman aikana vähennetyn päiväsairaalatoiminnan elvyttämistä.

- Päiväsairaalat olisivat halpa (yhteiskunnan) vastaantulo siitä, että voidaan olla veronmaksajina, Salanko-Vuorela totesi.

Noin kolme neljäsosa omaishoitajista on tällä hetkellä naisia. Työn ja omaishoidon yhteensovittamiseen on paineita myös sikäli, että naisten työura lyhenee usein sekä alku- että loppupäästä kotona hoivatyössä.

Haasteena hallittu kokonaisuus

Salanko-Vuorela kiitteli järjestöjen aktiivista mukaan ottamista omaishoitajaselvityksen valmistelussa. Järjestöjen ydinosaamisalueilta selvityksessä korostettiin tärkeänä muun muassa vertaistukea. Omaishoitajat ja Läheiset -liitto aikoo seuraavaksi keskittyä entistä systemaattisempaan vertaistuen organisointiin. Myös paikallisyhdistykset ovat toimineet vireästi.

- Pieniä omaishoitokeskuksia on perustettu viime aikoina etenkin Länsi-Suomeen. Monet paikallisyhdistykset ovat kehittäneet myös sijaishoitopalveluja, Salanko-Vuorela kertoi.

Salanko-Vuorela piti tiukkoja kilpailusäädöksiä kuitenkin esteenä etenkin järjestöjen ja yhdistysten pienimuotoisille omaishoitopalveille.

Vapaaehtoistoimintaan perustuva



Valtakunnallisille sosiaali- ja terveyspolitiikan kehittämispäiville osallistunut Omaishoitajat ja Läheiset -liitto ry:n toiminnanjohtaja Merja Salanko-Vuorela kommentoi omaishoitoeesitystä tuoreeltaan. - Oman järjestököntän kannanottoja ei ole vielä ennätetty saada, Salanko-Vuorela kertoi.

omaishoitajien paikallisverkosto kasvaa tällä hetkellä nopeasti.

- Haasteena on rakentaa tästä järkevä ja toimiva kokonaisuus, Salanko-Vuorela sanoi.

- J.K.

Lisätietoja:

Omaishoitajaselvitys kokonaisuudessaan: www.stm.fi - julkaisut

- Valtakunnallinen omaishoidon uudistaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2004:3

Lue myös selvityshenkilö Elli Aaltosen esityksen pääkohdat Sosiaali- ja terveysviestin numerosta 2/2004 - Omaishoidon tueksi esitetään tuntevia muutoksia.

Lisää omaishoitajuudesta: www.omaishoitajat.com

Mielenterveystyön kehittämishankkeessa on pyrittävä MURTAUTUMAAN ULOS PSYKIATRIAKESKEISYYDESTÄ

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä esittää laajaa kansallista hanketta mielenterveyspalveluiden kehittämiseksi. Mielenterveysongelmat ovat muuntuneet yhteiskunnan muutosten mukana. Palveluiden kehittämisen painopiste näyttää kuitenkin yhä olevan liikaa psykiatrisessa hoidossa.

Mielenterveysongelmista on kasvanut monitahoinen ja vaikea kansanterveysongelma, jonka hoitamiseen sosiaali- ja terveydenhuollon ponnistelut eivät yksin riitä. Yksi mielenterveysongelmien dilemma on siinä, että vaikka lääketieteellisesti diagnosoidut mielen sairaudet eivät ole lisääntyneet, mielenterveysongelmista on nopeasti kasvanut suurin eläkkeelle siirtymisen ja työstä poissaolojen syy. Vuosittain siirtyy mielenterveysongelmien vuoksi pelkästään työkyvyttömyyseläkkeelle noin 8 000 henkeä. Suomessa on aiemmin onnistuneesti toteutettu laaja-alaisia sosiaali- ja terveydenhuollon rajat ylittäviä kansantautien ehkäisyohjelmia, muun muassa Pohjois-Karjalassa. Vastaaville ohjelmille olisi nyt kysyntää mielenterveyden puolella, esittää sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä, joka selvitti työnjakoa ja työrasitusta mielenterveyspalveluissa.

Laajoihin yhteiskunnallisiin muutoksiin liittyvä ihmisten henkinen pahoinvointi on tuottanut uudenlaista kysyntää mielenterveyspalveluihin. Ihmiset hakevat ongelmiinsa apua sosiaali- ja terveystoimesta, koska muitakaan auttajatahoja ei löydy. Moni kysyjä jää kuitenkin palvelujen ulkopuolelle, koska heidän ongelmiansa ei katsota kuuluvan varsinaisten mielenterveyspalvelujen hoitettaviksi. Työryhmä on selvityksessään esittänyt monia toimenpiteitä kohentamaan palvelujen nykyistä hajanaisuutta, työnjakoa, henkilöstön saatavuutta ja mielenterveystyön imagoa. Suositukset koskevat muun muassa perusterveydenhuollon pääasiallista vastuuta mielenterveyspalveluista, vastuuhenkilöiden nimeämistä potilaille, yhteistoiminnan lisäämistä kansalaisjärjestöjen kanssa sekä uusien kynnyksettömien palvelujen kehittämistä.

Palvelutarve poikkisektorista

Mielenterveyslaki määrittelee mielenterveystyön laaja-alaiseksi toiminnaksi, jonka suppeampi osa ovat mielenterveyspalvelut. Mielenterveystyössä tuotetaan lain mukaan palveluja sekä lääketieteellisin perustein että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminä. Sosiaalihuollon tuottamia mielenterveyspalveluita ovat muun muassa kasvatusta ja perheneuvolatoiminta, asumis- ja kuntoutuspalvelut, sosiaalityö ja vammais- ja lastensuojelupalvelut. Lisäksi mielenterveyspalveluja tuottavat KELA, järjestöt, seurakunnat ja monet muut tahot. Lakeihin on palvelujen järjestäjille kirjattu useita yhteistoimintavelvoitteita ja yhteistoiminnan ongelmat ovat kaikkien alan toimijoiden tiedossa.

Yhteistoiminta ei käytännössä toteudu asiakkaan kannalta riittävän hyvin – ihmisten tarpeisiin hyvin vastaavat toiminnalliset palvelukokonaisuudet ovat harvinaisia. Tiedonkulku sosiaali- ja terveydenhuollon välillä kangertele. Nopea konsultointimahdollisuus puolin toisin esimerkiksi erikoissairaanhoito- ja lastensuojelun välillä olisi usein asiakkaiden tilanteiden kannalta elintärkeää. Palveluiden asiakaslähtöisistä kokonaisuudesta ei kuitenkaan kukaan ole vastuussa. Etsivät palvelut puuttuvat rakenteista kokonaan. Yhteistoiminnan ongelmia työryhmä esittää korjattavaksi siten, että mielenterveysasetuksessa mainittu yhteistyömalli, joka on käytössä lasten ja nuorten mielenterveystyössä, otetaan käyttöön myös aikuisten palveluissa. Työryhmä kuitenkin esittää, että sairaanhoitopiirit olisivat aloitteellisia yhteistyössä, mikä tarkoittanee palvelujen ja yhteistyön kehittämistä ennen kaikkea psykiatrian näkökulmasta. Sosiaalityöstä työryhmä toteaa, että sosiaalipalvelujen ja sosiaalityön rooli on mielenterveyspalveluissa täsmennyksenä. Kasvatusta ja perheneuvolatoiminnan todetaan jääneen osittain omaksi saarekkeekseen. Työryhmä esittää, että esimerkiksi sosiaalialan kansallisen kehittä-

tämisohjelman yhteydessä määriteltäisiin erityisesti sosiaalityön tehtäväkenttää palvelukokonaisuudessa.

Väriä painotuksia?

Psykiatrinen erikoissairaanhoito on eräs osa mielenterveyspalveluja. Keskustelu palvelujen saatavuudesta rajoittuu julkisuudessa kuitenkin helposti vain psykiatriin ja psykiatrien saatavuuteen. Merkittävä osa tämänkin työryhmän esityksistä koskee psykiatrien työssä jaksamista ja toimia, joilla psykiatrian erikoisala saataisiin houkuttelevammaksi. Keskustelun jäähäntäminen vain lääkäreiden saatavuuteen ei aivan osune ongelmien ytimeen tilanteessa, jossa monien laajojen kansallisten tutkimusten mukaan kansalaisten terveydentila on jatkuvasti kohentunut, mutta erilainen pahoinvointi, elämisen ongelmat ja epä-määräinen oireilu lisääntyneet rajusti.

Psykiatrian erikoislääkäreiden määrä on kolminkertaistunut viimeisen kahden vuosikymmenen aikana, mutta lääketieteellisesti diagnosoitavien mielenterveyshäiriöiden määrässä ei samana aikana ole tapahtunut kasvua.

Väestön muu henkinen pahoinvointi on sen sijaan kasvussa. Yhteiskunnalliset muutokset ovat merkinneet etenkin lapsiperheille lisääntyvää eriarvoisuutta, köyhtymistä sekä työn ja perheen yhteensovittamisen vaikeutta. Koko tämän ongelmavyöhydin medikalisoiminen johtaa kuitenkin väijäämättä tilanteeseen, jossa ainoaa ratkaisua tähtäen ennen kaikkea lääkäreiden määrästä ja työssä jaksamisesta.

Nykyinen henkinen pahoinvointi edellyttää lääketieteen näkökulman ja osaamisen lisäksi ehkäisevää, terveyttä edistävää ja etsivää työtä sekä mm. psykologian, hoitotieteen ja sosiaalityön näkökulmaa ja osaamista. Näistä, samoin kuin kansalaisten oman osaamisen paremmasta hyödyntämisestä puuttuvat kuitenkin hyvin toimivat käytännöt.

Lain mukaan mielenterveystyöhön kuuluu sekä lääketieteellisiä että sosiaalihuollon palveluja.





Uusien käytäntöjen kehittämisessä ovat kunnat, eivätkä niinkään sairaanhoitopiirit, merkittävässä asemassa. Niiden on kehitettävä kansalaisten hyvinvoinnin tukemiseen uusia keinoja.

Nykyiset tarjolla olevat mielenterveyspalvelut ovat toimintatavoiltaan, resursseiltaan ja osaamiseltaan sellaisia, ettei niillä voida vastata tarkoituksenmukaisesti kaikkeen kysyntään. Osa henkisestä pahoinvoinnista edellyttää kokonaan uudenlaisten palvelujen kehittämistä. Pysyvien muutoksien aikaansaamiseksi työryhmä esittääkin seudullisia tai sairaanhoitopiirikohtaisia kehittämishankkeita, joissa uusia työmuotoja voidaan perusteellisesti kokeilla ja kehittää.

*Marja Vuorinen
Kehittämispäällikkö
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto*

UUSIA KÖYHYTTÄ JA SYRJÄYTYMISTÄ EHKÄISEVIÄ HANKKEITA TIETOKANTAAN?

Köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä vähentäviä ja ehkäiseviä hankkeita ja hyviä käytäntöjä etsitään LOCIN+ -tietokantaa varten. Tietokantaan kootaan tietoa erilaisista tavoista torjua köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä ruohonjuuritasolla. Tavoitteena on tarjota tietoa, toimintamalleja ja hankeideoita kansalaisjärjestöille, kunnille, tutkimuslaitoksille ja muille aihepiirin kanssa työskenteleville sekä lisätä eri tahojen yhteistyötä ja vuoropuhelua. Tiedonkeruu uusien hankkeiden löytämiseksi käynnistyy kyselytutkimuksella toukokuussa 2004.

Onko Sinulla mielessä toiminta tai hanke, joka voisi sopia LOCIN+ -tietokantaan? Ota yhteyttä!

*Niina Lindström
Projektikoordinaattori
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto
niina.lindstrom@stkl.fi
Suomessa LOCIN+ -hankkeen toteutuksesta vastaavat Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ja EAPN-Fin.*

Sosiaalifoorumi puhui JULKISTEN PALVELUJEN PUOLESTA

Julkisten palvelujen puolesta oli Suomen sosiaalifoorumin pääteema Helsingissä huhtikuun ensimmäisenä viikonloppuna.

Kolmatta kertaa järjestettyä tapahtumaa oli rakentamassa laaja joukko suomalaisia kansalaisjärjestöjä, ammattiyhdistysaktiiveja sekä kirkon ja kulttuurialan väkeä. Foorumi tarjosikin yli 40 seminaarin, työpajan ja paneelikeskustelun voimalla uusia näköaloja ”vallitsevalle uusliberalistiselle politiikalle sekä ratkaisuehdotuksia Suomen ja maailman ongelmiin”. Osanottajia oli noin 1500, mikä oli kaksi kertaa enemmän kuin viime vuonna. Myös järjestöjä oli mukana aiempaa enemmän.

Yksi aiempaa näkyvämmän mukana olleista tahoista oli kirkko, joka oli kutsunut tapahtumaan Heidelbergin yliopiston systemaattisen teologian tohtorin **Ulrich Duchrowin**, joka juuri ilmestyneessä kirjassaan haastaa myös kirkot liittymään uusliberalismin vastaiseen taisteluun. ”Ensimmäisissä seurakunnissa oli periaate, että kaikki jaettiin, jolloin kukaan ei ollut köyhä. Sen pitäisi olla kirkon päämäärä nytkin.”, totesi Duchrow.

Seminaareissa keskusteltiin mm. koulutuspolitiikasta, globalisaatiosta, energiasta, feminismistä, ruokataloudesta, EU:n perustuslaista, vedestä, Tshetssheniasta, tiedon vapaudesta, Helsinki-prosessista ja metsäpolitiikasta.

Järjestökantelu asunnottomuudesta?

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin järjesti seminaarin asunnottomuudesta. Seminaarin avannut **Lasse Murto** totesi asunnottomuuden tavoitteellisella työllä jo merkittävästi vähentyneen. Viime aikoina se on kuitenkin taas lisääntynyt ja on yhä useammin naisten, perheiden ja mielenterveyskuntoutujien ongelma. Asuntojen lisäksi tarvitaan myös tukea.

Kansallista asunnottomuusohjelmaa esitellyt **Peter Fredriksson** ympäristöministeriöstä korosti jokaisen oikeutta kohtuulliseen asumiseen ja kohtuulli-

siin asumiskuluihin sekä yleistä tarvetta asunnottomuuden vähentämiseen. **Fredriksson** pohti olisiko tarvetta Euroopan neuvostolle osoitetulle järjestökantelulle, koska mm. monet nykyisistä yömajoista ja asuntoloista eivät täytä tarvittavia laatuvaatimuksia.

Asunnottomuuden eri puolia valottivat **Riitta Granfelt** tarkastellessaan vanhojen asunto-oloja, **Markku Manninen** tukiasunnoissa asuvia päihdeongelmaisia ja **Timo Peltovuori** mielenterveyskuntoutujia. Keskustelussa todettiin, etteivät julkiset toimijat ota järjestötoimijoita riittävästi mukaan suunnitteluun. Sosiaalitoimintaa mystifioidaan vaikka se on perimmäältään arkista rinnalla kulkemista ja yhdessä tekemistä. Pulmana on myös se, että pitkälle erikoistunut auttamisjärjestelmä ei aina mahdollista yhteistyötä ja yksilöllisesti räätälöidyt ratkaisutkin koettelevat sen rajoja. Keskustelussa korostettiin myös, että olisi syytä lähestyä teemaa oikeutena asumiseen eikä pelkkänä tarveperustaisena kysymyksenä.

Miten määritellään laatu kilpailutettaessa

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto oli mukana järjestämässä seminaaria terveydenhuollon yksityistämisen ja kilpailuttamisesta. Seminaarin puheenjohtajana toimineen **Riitta Särkelän** mielestä kansalaisten sosiaalisten perusoikeuksien toteuttaminen ja terveyspalvelujen kilpailuttaminen sopivat huonosti yhteen: sosiaali- ja terveyspalvelut eivät ole kauppatavaraa vaan jokaisen kansalaisen oikeus. Huolena on, miten mahdollisen kilpailuttamisen yhteydessä osataan määritellä laatu, palvelutarpeet ja asiakkaan näkökulma. Lääkäri **Ville Holmberg** romutti myytin yksityisen terveydenhuollon edullisuudesta julkiseen verrattuna tai jonojen lyhenemisestä. Pikemminkin on näyttöä siitä, että tällaisessa tilanteessa julkisen terveydenhuollon tärkeys unohtuu poliittisesta keskustelusta, Holmberg sanoi. Sosiologi **Juha Nurmela** totesikin poliittisessa päätöksenteossa tapahtuvan hiljaista hivuttamista.

Sosiaalifoorumin päättäjätilaisuuden pääpuhujana, norjalaisen For Velferdsstaten (hyvinvointivaltion puolesta) -liikkeen koordinaattori **Asbjorn Wahl** totesi ke-

EAPN-Finin asunnottomuusseminaariin Sosiaalifoorumissa osallistuivat myös Tarja Jokinen, Riina Wardoy, Yumus Oyer ja Maija Pulli. He valmistautuivat toukokuun lopussa Brysselissä pidettävään köyhyyttä kokeneiden kolmanteen eurooppalaiseen kokoukseen, joka on osa Euroopan unionin Irlannin puheenjohtajuuskautta.

hittyneen hyvinvointivaltion olevan yhteiskunnallisen kamppailun tulosta, jota tarvitaan edelleen sosiaalisen ja taloudellisen epätasa-arvon torjumiseksi.

Suomen Sosiaalifoorumi on osa Maailman sosiaalifoorumia, laajaa kansalaistoiminnan liikettä. Idea on lähtöisin Brasilian Porto Alegresta, jossa pidettiin ensimmäiset kolme foorumia. Tämän vuoden maailman sosiaalifoorumi pidettiin tammikuussa Intian Mumbaissa, jossa oli yli satauhatta osanottajaa. Sosiaalifoorumi on suurten joukkojen tapahtuma, mutta myös liikkeen liike, jossa paikallinen, alueellinen ja kansainvälinen keskustelu kohtaavat. ”Paitsi että maailman sosiaalifoorumi on ihmisten kohtauspaikka, se on myös saanut aikaan konkreettisia muutoksia kansalaisaktiivisuuden saralla”,



totesi brasilialainen järjestöaktiivi ja maailman sosiaalifoorumin kansainvälisen komitean jäsen **Moema Miranda** tuodessaan terveisiä Mumbaista. Hän muistutti, että ilman maailman sosiaalifoorumia Cancunin kauppaneuvotteluis-

sa olisi voinut käydä toisin.

Pirjo Tiippana

Lähde (EAPN-Finin asunnottomuusseminaari) muistio, kehittämisspäällikkö Ari Saarto (A-klinikkasäätiö)

Hyvät toimintatavat arvioitavina EU:ssa

Yhdeksää köyhyyden ja syrjäytymisen vastaista hyvää toimintatapaa arvioidaan EU:n komission käynnistämässä prosessissa. Esimerkkitapaukset valittiin ehdotuksista, jotka tehtiin kaikkien jäsenmaiden kansallisten köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisten toimintaohjelmien perusteella. Hyvien toimintatapojen arvioinnin on tarkoitus tukea myös jäsenmaiden keskinäistä oppimista.

Komissio käynnisti arvioivan peer review -prosessin Ruotsissa huhtikuun lopussa. Mukana olivat seitsemän jäsenmaan ja kahden verkoston, EAPN:n ja EURO CITIES, edustajat. Arvioinnin kohteena oli Ruotsissa toteutettu kehittämisprosessi, jonka tavoitteena on ollut pysäyttää alueellinen eriytyminen haavoittuvilla suurkaupunkialueilla, tukea työllistymistä ja vähentää riippuvuutta sosiaaliturvasta. Arviointiprosessin vetovastuun komission rinnalla jakaa saksalainen Inbas-konsulttiyritys.

Vastaavat arviointiprosessit toteutetaan tämän kevään ja ensi vuoden tammikuun välisenä aikana Iso-Britanniassa (aiheena kodittomuus), Hollannissa (pitkäaikaistyöttömien työllistyminen), Itävallassa (nuorten siirtyminen kou-

lusta työelämään), Suomessa (HYVE-toiminta ja eri toimijoiden alueellinen yhteistyö), Ranskassa (uusien maahanmuuttajien integrointi), Irlannissa (ylivelkaantuneisuus), Saksassa (työelämän ja perhe-elämän yhdistäminen) ja Italiassa (vaikeuksissa olevien perheiden syrjäytymisen ehkäiseminen).

Suomesta mukana Ruotsin arviointiprosessissa olivat Markus Seppelin sosiaali- ja terveysministeriöstä ja Matti Heikkilä Stakesista. Euroopan köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen verkoston edustajana oli Riitta Särkelä. Kuvassa Tommi Riikonen Ruotsin oikeusministeriöstä ja komission edustajana Armindo Silva.



1800-luvun ratkaisuista eväitä myös nykyajan IHMISLÄHTÖISEEN KAUPUNKISUUNNITTELUUN

Teollistumisen alkuaikojen Barcelona oli asuinympäristönä epäterveellinen ja -käytännöllinen. Vanhat säädökset kielsivät rakentamisen kaupungin välittömään läheisyyteen, kanuunankantaman sisäpuolella ei saanut olla taloja. Sekä teollisuuslaitokset että niiden työntekijöiden asunnot olivat tiukasti ahdetuina Barcelonan kaupunginmuurien sisäpuolelle. Barcelona oli siihen aikaan eräs Euroopan tiheimmin asutuista kaupungeista.

Espanjalainen insinööri ja kaupunkisuunnittelun pioneeri **Ildefons Cerdà** (1815-1876) oli aikanaan ensimmäisiä, jotka vetosivat terveellisemmän kaupunkiympäristön puolesta. Barcelonan laajennuksen suunnittelussa Cerdàn omat

Cerdà omaksui jo ennen 1800-luvun puoltavaliä ajatuksen, että joukkoliikennevälineillä ajetaan tulevaisuudessa paitsi kaupunkien sisällä, myös kaupunkien välillä. Kuvassa eräs Barcelonan suurista valtavylistä, Gran Via, rakennusvaiheessa. Myös puut kuuluivat Cerdàn suunnittelemaan katukuvaan.

Ihmiset tarvitsevat kaupungeissa yksityisyyttä, luonnonvaloa ja raikasta ilmaa. Toisaalta heillä pitää olla mahdollisuus urbaaniin yhteisöllisyyteen, joustavaan liikkumiseen ja tasa-arvoon kaupunkitilan käytössä. 1800-luvulla eläneen kaupunkisuunnittelun uranuurtajan Ildefons Cerdàn suunnitteluratkaisut Barcelonan laajennuksessa ovat käyttökelpoisia vielä nykyäänkin.

ratkaisut olivat nerokkaan yksinkertaisia: korttelin taloista tyhistetään terävät kulmat pois, jolloin jokaiseen kadunkulmaan muodostuu pieni toriaukio.

Kortteleista tuli Cerdàn visiossa urbaaneja perusyksiköitä, joiden sisäpihat tarjosivat asukkaalleen yhteisötilan ja henkireiän, joita vanhoille ahtaille kujille ei rakentunut. Cerdàn aikakaudella poik-

keuksellista oli myös hänen ratkaisunsa suunnitella yhden perheen asuntoja.

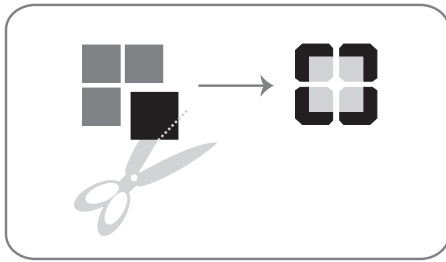
Arkkitehti **Pertti Maisala**, joka on tutkinut Cerdàn elämäntyötä, löytää vertauskohdan Cerdàn ajatusten ja 1960-luvun suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan luomisen välillä.

Tulevaisuus on
liikkuvan ihmisen

Viihtyvyyttä tärkeämpi tekijä Cerdàn kaupunkisuunnittelussa oli kuitenkin asukkaiden terveys. Luonnonvalo, etenkin auringonvalo ja ilmanvaihto olivat sen ajan tehokkaimpia tapoja taistella kulkutauteja vastaan. Cerdà toteutti jo 1800-luvun puolivälissä asuntososiologisen tutkimuksen asuinolojen vaikutuksesta kuolleisuuteen. Suoraa syy-yhteyttä ahtauden ja korkean kuolleisuuden välillä Cerdà ei kuitenkaan löytänyt, sillä varakkaimmilla oli varaa riittävään hygieniaan myös tiiviisti rakennetussa

Kuvaoriginaali Barcelonan kaupunginmuseon arkistossa





Cerdàn yksinkertainen, mutta nerokas ratkaisu valoisamman ja tehokkaamman kaupunkiympäristön rakentamiseksi oli "leikata" taloista terävät kulmat. Kortteleita oli eri mallisia ja erilaisilla piharatkaisulla. Cerdà suunnitteli talomalleja sekä varakkaille että vähävaraisemille. Hän uskoi, että asuntopula voi poistua vain tekemällä asuntoja sarjatuo-
tantona.

ympäristössä.

Epätasa-arvo ja turha sääntely tilan hyödyntämisessä oli Cerdàn mukaan johtanut kaupungin kasvun ja kehityksen keinotekoiseen rajoittamiseen. Tämä koski myös liikkumista; Cerdàn periaatteena oli tasa-arvo liikenneväylien käytössä.

Cerdà ennusti uudesta tavasta valjastaa energia, höyryvoimasta, mullistavaa välinettä ihmisen liikkumisen ja tiedonkulun välineenä. Kaduilla piti mahtua liikkumaan niin kävellen kuin kulkuneuvoilla ilman, että väylien rakenteellinen ahtaus hidasti ihmisten kulkemista ja liikeasioiden hoitamista. Ennen autojen valtakautta suunniteltu Barcelonan laajennus toimii vielä nykyvaatimusten mukaisessa käytössä.

Suunniteltavana kaupungin kokonaisuus

Järjestelmälliseen perusasemakaavaan Cerdà suunnitteli erilaisia poikkeuksia ja vaihtoehtoja. Cerdà ei hyväksynyt arkkitehtuuria, joka – vaikkakin kaunista ja monumentaalista – ei toiminut kaupungin ja sen asukkaiden palveluksessa:

"...Kaupungin ja sen asukkaiden poliittinen ja sosiaalinen talous kokonaisuudessaan, jonka kaiken logiikan mukaan pitäisi olla (kaupunkisuunnittelun) lähtökohtana, on uhrattu joidenkin yksityiskohtien kauneudelle ja mahtipontisuudelle", Cerdà kirjoitti.

Ildefons Cerdàn ajatukset hautautuivat jo ennen maailmansota ja niiden jälkeistä valtaviin jälleenrakennusurakoiden aikaa. Itse työ, Barcelonan laajennus, on käytännössä kuitenkin todistanut toimivuutensa jo puolentoista vuosisadan ajan.



Kortteleiden sisäpihat tarjosivat asukkaille yhteisötilan ja henkireiän, joita ahtaille kaduille muuten ei rakentunut.

Sosiaalisen kaupunkisuunnittelun uusi tuleminen alkoi 1980-luvun puolivälissä. Ihmislähtöinen kaupunkisuunnittelu on saanut lisää yleistä merkittävyyttä, kun maailman väestö pakkautuu kaupunkiin. Talouden globalisaatio vaikuttaa ihmisten työhön ja asumiseen ympäri maailman; epäterveellinen kaupunkiympäristö on ongelma etenkin kehittyvässä maissa. Monet kansainväliset järjestöt ovatkin panostaneet inhimillisten olosuhteiden kehittämiseen valtavissa megapoliksissa.

Maailman terveysjärjestö WHO:n Terveet kaupungit -projektin periaatteet ovat pitkälle samantapaiset kuin Cerdàn aikoinaan esittämät: puhtaus, turvallisuus ja perustarpeiden tarjoaminen, kaupunkilaisten mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa. Myös YK on sekä Unifecin että erilaisten kehitysohjelmien kautta mukana kaupunkisuunnittelussa.

Entistä enemmän myös kansalaisyhteisöt kehittävät omaa asuin ympäristöään. Pienyhteisöt ja tutkimuslaitokset ovat verkostoituneet kansainvälisessä INURA-verkostossa edistämään kaupunkitilan demokraattista käyttöä. Verkostossa painotetaan, että kaupunkisuunnittelussa täytyy ymmärtää myös työn, yhteisöllisyyden ja ihmisten arjen muutokset ja ottaa ne huomioon suun-

Kuva yllä: Cerdàn suunnittelutyön lähtökohtana oli kokonaisvaltainen kaupunkisuunnittelu ja integroitu kaupunkikokonaisuuksia. Ildefons Cerdà kuoli pahasti velkaantuneena vuonna 1876 ehtimättä testamentata niin henkistä kuin fyysistäkin elämäntyötään jälkipolville. Cerdàn perikunta kielsi koskemasta jäämistöön ennen kuin Cerdàn palkkarästit olisi suoritettu perikunnalle. Cerdà oli kiistakapulana Madridin keskushallinnon ja Barcelonan paikallishallinnon välillä: keskushallinto hyväksyi Cerdàn suunnitelman, mutta Barcelonan kaupunki ei. Madridissa oltiin sitä mieltä, että palkkarahejen pitäisi tulla Barcelonasta. Näin ei kuitenkaan tapahtunut.



Muotokuvaoriginaali Barcelonan taidemuseossa

nittelussa. Luovuus ja etenkin pienyhteisöjen luovuus on avainsana 2000-luvun urbaanissa kehityksessä, verkoston internet-sivuilla todetaan. Vapaa tila ja kokoontumismahdollisuudet lisäävät kaupunkiympäristössä myös suvaitsevaisuutta, avoimuutta ja monimuotoisuutta.

- J.K.

Lähteitä ja lisätietoja:

Cerdà. The Five Bases of the General Theory of Urbanization. Toim. Arturo Soria y Puig, Fundació Catalana per a la Recerca, 1999, Barcelona

Cerdà - The Barcelona Extension, Cerdàn arkkitehtuuria esittelevä näyttelyjulkaisu ja Helsingin kaupungin suunnitteluviraston muu näyttelymateriaali (12.3.-30.4.2004)

International Network for Urban Research and Action (INURA): www.inura.org

3

Kolmannen sektorin koulutuskokonaisuus AVAA SÄHKÖISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN

Järjestöjen kokemuksen mukaan kolmanteen sektoriin liittyvä osaaminen vaihtelee kunnissa paljon. Arvioiden mukaan hyvinvointialan - sosiaali-, terveysala, lähellä olevat alat kuten koulutus - ammattilaisilla ei yleensä ole riittävästi tietoa kolmannen sektorin yhteiskunnallisesta roolista, erityisosaamisesta, mahdollisuuksista tarjota palveluita ja tukea kansalaisille sekä järjestötoiminnan erityisluonteesta. Tiedon ja osaamisen puute hidastaa ja vaikeuttaa sektori- ja toimijarajat ylittävien tuen muotojen ja palveluiden kehittämistä sekä kumppanuutta ja verkostoyhteistyötä.

Koulutuskokonaisuuden päätarkoitus on vahvistaa kansalaisten toimintamahdollisuuksia sekä auttaa turvaamaan heidän tarvitsemansa palvelut ja tuki. Koulutuskokonaisuus tarjoaa hyvinvointialaa opiskeleville ja ammatissa toimiville täydennyskoulutukseen osallistuville tietoa ja osaamista kolmannelta sektorilta, erityisesti sosiaali- ja terveysalan järjestöistä. Koulutuskokonaisuuden käyttöön luodaan sähköinen toiminta- ja oppimisympäristö, joka on hankkeen alkuvaiheessa työryhmien, yhteistyöverkoston toimijoiden ja pilottien käytössä. Hankkeen päättyessä vuoden vaihteessa sivuston koulutusaineisto, suunnitelmat, oppimateriaalit ja keskustelupalstat avataan järjestöjen, osaamiskeskusten ja muiden kolmannen sektorin osaamista tarvitsevien käyttöön.

Kolmannen sektorin koulutuskokonaisuus -hanketta rahoittaa sosiaali- ja terveysministeriö. Sen toteutuksesta vastaa Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Hanke kestää toukokuun alusta tämän vuoden loppuun.

Lisätietoja antaa kehittämispäällikkö Leea Paija Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitosta: leea.paija@stkl.fi



Hemmotellen Rokualla

Kylpyläloma
388€/ hlö /5 vrk
252€/ hlö /3 vrk

Sis. maj. 2 hh:ssa, puolihoitoruokailut, sauna- ja allasosaston ja kuntosalien käyttö (HUR ja David). Päivittäiset ryhmäliikunnat ja 1 yksilöhoito/vrk.

Virkistysloma
198€/ hlö /3 vrk

Sis. maj. 2 hh:ssa, puolihoito, sauna- ja allasosaston ja kuntosalien käyttö (HUR ja David) ja päivittäiset ryhmäliikunnat.

Lapsialennukset:
0-6v. ilmaiseksi ja 7-16v. -50%.

Perheloma
116€/ vrk /perhe

Sis. maj. 2 aik. ja 2 lasta, aamiainen, sauna- ja allasosaston ja kuntosalien käyttö (HUR ja David).



91670 ROKUA
Puh. (08) 542 3100
Fax (08) 542 4850
www.rokua.spa.fi
myynti@rokua.spa.fi

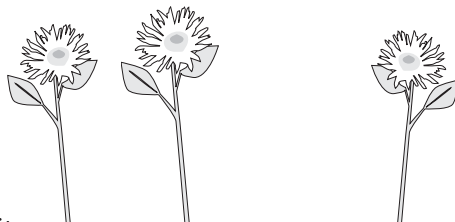
Hinnat ovat voimassa vuoden 2004 loppuun saakka (ei jouluna).

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton tulevat koulutustapahtumat ja seminaarit:

- 1.-2.6. Projektin käynnistäminen ja hallinta, Helsinki
- 10.-11.8. Projektityön arviointi, Oulu
- 18.-19.8. Alueelliset sosiaali- ja terveysturvan kehittämispäivät, Kajaani
- 25.-26.8. Alueelliset sosiaali- ja terveysturvan kehittämispäivät, Turku
- 26.-27.8. Projektien tulokset elämään, Helsinki
- 31.8. Sosiaali- ja terveysturvan puheenjohtajien ja toiminnanjohtajien iltapäivä, Helsinki
- 9.-10.9. Järjestöjen aluetyöntekijöiden päivät, Jyväskylä
- 16.-17.9. Lapin sosiaali- ja terveysturvan syyspäivät
- 22.9. Työehtosopimuskäytäntö sosiaalialan järjestöissä, Helsinki
- 29.-30.9. Alueelliset sosiaali- ja terveysturvan kehittämispäivät, Mikkeli

LÄHDE MUKAAN OPPIMAAN LISÄÄ JA VAIHTAMAAN MIELIPITEITÄ!

Lisätietoja tapahtumista saat internetsivuiltamme www.stkl.fi tai ota yhteyttä puhelimitse: kehitysjohtaja Juha A. Pantzar 050 - 313 0523 tai koulutussihteeri Merit Lemminki 050 - 596 3679.



ICSW:n 31.

Maailmankonferenssi 2004 Malesiassa

Sosiaalipolitiikan maailmanneuvosto (ICSW) järjestää konferenssin 16.-20.8.2004 Kuala Lumpurissa Malesiassa

Sosiaalinen kehitys ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus

Konferenssissa käsitellään keskeisiä kansainvälisen sosiaalipolitiikan ajan-kohtaisia kysymyksiä teemoja ovat:

*Globalisaation sosiaaliset seuraukset
Alue, kulttuuri ja sosiaalinen tasapaino
Kansalaisyhteiskunta ja alueellinen yhteistyö*

Yleisistuntojen lisäksi seminaareja teemoista:

Siirtotyöläiset globalisoituvassa maailmassa, Sosiaalihuolto ja yhteisöt, Sosiaaliturva globalisoituvassa maailmassa, Perustarpeet – ruokaturva, Köyhyys yhteiskunnissa, joissa vanhusväestö lisääntyy, Köyhyys ja terveys, Köyhyys ja kestävä kehitys, Kehityksen rahoitus, Uuden vuosituhannen kehitystavoitteet.

Työryhmien teemat ovat:

Yhteisöjen ääniä, ihmisten viestejä, Muutoksia elinoloissa, Työ, Perhe ja sukupuolisuhteet, Köyhyys, sosiaaliturva ja terveyshuollon rahoitus, Yhteisöllinen kansalaisuus ja sosiaalinen edistys ja kehitys.

Kuala Lumpurissa ollaan kasvokkain globaalien sosiaalisen kehityksen eri puolten kanssa. Malesiassa on mahdollisuus arvioida yhteistä globaalia ja samalla omaa kansallista sosiaalipolitiikka tilannettamme.

Suomesta on lähössä ryhmä, johon kiinnostuneet voivat liittyä. Suomen ICSW-toimikunta ei järjestä ryhmämatkaa, mutta olemme valmiita hoitamaan konferenssiin, matkoihin ja majoitukseen liittyviä asioita.

Tarkempaa tietoa konferenssista

www.ICSW.org sekä Suomen ICSW:stä

Leif Rönnberg puh. (09) 77472222,

050 63664, e-mail leif.ronnberg@stkl.fi

tai Riitta Ikonen puh. (09) 77472240 tai

riitta.ikonen@stkl.fi

JÄRJESTÖKUULUMISIA

Ehdota kansalaistoiminnan tunnustuspalkinnon saajaa syyskuun loppuun mennessä

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto on myöntänyt vuodesta 1994 Kansalaistoiminnan tunnustuspalkinnon. Palkinnon tarkoituksena on kiinnittää myönteisellä tavalla huomiota kansalaistoiminnan, erityisesti vapaaehtoistoiminnan, merkitykseen ihmisten hyvinvoinnin kannalta.

Keskusliitto myöntää vuosittain

yhden Valtakunnallisen kansalaistoiminnan tunnustuspalkinnon. Se voidaan myöntää yksityiselle henkilölle, ryhmälle tai järjestölle erityisen ansiokkaasta kansalaistoiminnasta ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Palkinto jaetaan Vapaaehtoistoiminnan päivänä joulukuussa.

Lisäksi liitot voivat jakaa kukin

yhden liittojen tunnustuspalkinnon vuosittain. Se voidaan myöntää yksityiselle henkilölle, ryhmälle tai järjestölle ansiokkaasta kansalaistoiminnasta ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Esitykset kansalaistoiminnan tunnustuspalkintojen saajiksi Sosiaali- ja terveysturvan keskusliittoon 30.9. mennessä. Lisätietoja: www.stkl.fi - Mitalit

Tervetuloa käymään Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton messuosastolla Terve-SOS -messuilla Espoossa, Otahallissa 25. ja 26. toukokuuta. Keskusliiton osasto löytyy koordinaateista A 75.

Teemana osastollamme ovat tulevat EU-parlamenttivaalit. Vaalien alla keskusliitto on herätellyt keskustelua sosiaalisesta Euroopasta ja hyvinvointipalveluiden tulevaisuudesta. Osallistu osaltasi vaikuttamistyöhön! Samalla voit tutustua keskusliiton toimintaan, julkaisuihin ja päivittää omat tai järjestösi kuulumiset.

On kiitetty ja onniteltu

- Kiitämme Seppo Lindblomia, Lastensuojelun keskusliiton pitkäaikaista puheenjohtajaa
- Onnittelemme
- Jari Mäki-Runsasta Oulun kaupungin sosiaali- ja terveystoimen johtajanimityksestä
- Markku Ruohosta Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden kunniaohjelmasta
- Kari Neilimoa 60-vuotispäivästä
- Aulis Potinkaraa 70-vuotispäivästä
- Markku Niemelää 50-vuotispäivästä
- Rintamaveteraaniliittoa 40-vuotisesta ja
- Suomen Parkinson-liittoa 20-vuotisesta taipaleesta

Aamukampa Jyväskylä kaupungin vapaaehtoistoiminnan johtajana kymmenen vuotta toimineen Leena Hännisen ovela on tyhjä. Leena jää tänä keväänä eläkkeelle, mutta vapaaehtoistoiminta on jatkossakin sydäntä lähellä.

Leena Hännisen luotsaamana vapaaehtoistoiminnan keskus VaParista tuli arvostettu yhteistyökumppani ja vapaaehtoisille matalan kynnyksen tukipaikka. Kymmeneen vuoteen mahtuu monenlaista; arkista työtä ja kohokohtia.



- Parasta on työn saama arvostus, josta merkittävimmäksi koen Tasavallan presidentin myöntämän Suomen Leijonan ritarikunnan ansioristin.

Uran huippuhetkiä oli myös vuonna 2001 vietetty vapaaehtoisten vuosi. Vapaaehtoiset saivat arvostusta, tunnustusta ja näkyvyyttä, Leena kertoi.

VaParissa on toimittu pienellä porukalla. Ytimessä on kolmen, neljän hengen tiimi, jossa lähes kaikki ovat olleet osa-aikaisia. Tämän lisäksi VaPari on työllistänyt runsaasti työttömiä ja tarjonnut opiskelijoille harjoittelupaikkoja.

- "Lyhytaikaiset" ihmiset ovat ilokseni olleet luovia, uutta oppivia ja

tehtäviinsä paneutuvia ihmisiä. Samoin vapaaehtoiset ja monikulttuurinen asiakaskunta ovat antaneet paljon ja kasvattaneet tässä tehtävässä, Leena totesi.

Vaikea luopua rakkaasta työstä

Vaikka luopuminen on vaikeaa, on Leenan mielestä toisaalta nyt uusien tuulien aika.

- Seuraajallani olisi hyvä olla uusia näkemyksiä, kokemusta projektityöstä ja kolmannen sektorin tunteesta. Tarvitaan myös toimenkuvan selkiinnyttämistä – koordinaattorina toimimista, Leena sanoi.

Toimettomaksi ei Leena eläkkeelläkään jää. Lapsenlapset kaipaavat tukea ja järjestöt säilyvät elämässä. Leena toimii sukuseuran perinneyhdistyksen vetäjänä, Jyväskylän Soroptimistien ja myös erään eläkeläisjärjestön aktiivisena jäsenenä. Kenties VaParin historiakin tulee laitettua kansiin, sillä Leenalla on tekeillä Pro Gradu -työ, historiallinen katsaus vapaaehtoistoiminnan kymmeneen vuoteen!

Anne Astikainen

Kehittämispäällikkö

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys luovutti

Leena Hänniselle liittojen kansalaistoiminnan tunnustuspalkinnon toukokuussa

Vapaaehtoisuuteen kasvaminen –seminaarissa. Palkinto on tunnustus ansiokkaasta kansalaistoiminnasta.

Satakunnan Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry tiedottaa

Yhdistys järjestää jäsenilleen linja-autokuljetuksen Länsi-Suomen alueellisille sosiaali- ja terveysturvan päiville Turkuun 25.-26.8.2004. Lähtö Porista Rauman kautta 25.8. ja paluu Turusta Rauman kautta Poriin 26.8. Ilmoittautumiset kuljetukseen 15.6.2004 mennessä [Risto Koivumäelle](mailto:Risto.Koivumaki@diak.fi) sähköpostitse risto.koivumaki@diak.fi. Katso ilmoitus päivistä tässä lehdessä!

Tervetuloa mukaan!

Hallitus

alueelliset sosiaali- ja terveyspolitiikan kehittämispäivät

LÄNSI-SUOMI

Hyvinvoinnin suuntaa etsimässä

Turku 25. – 26.8.2004

Länsi-Suomen lääninhallituksen auditorio

Päivien ohjelmassa pohditaan mm. hyvinvoinnin haasteita, sosiaalisen pääoman ja terveyden yhteyttä, hyvinvoinnin rakentumisen osatekijöitä, kehittämissuunnitelmien ja -ohjelmien osuutta hyvinvoinnin rakentamisessa sekä hyvinvoinnin tulevaisuutta!

Lisätietoja: kehittämissuunnittelija *Tuula Tuomisto* puh. 050 540 0655, sp. tuula.tuomisto@seamk.fi sekä kehitysjohtaja *Juha A. Pantzar* puh. (09) 7747 2272, sp. juha.pantzar@stkl.fi

POHJOIS-SUOMI

Luottamus hyvinvoinnin perustana

Kajaani 18.-19.8.2004

Kongressi- ja kulttuurikeskus Kaukametsä

Aiheina mm. Kainuun hallintomallikokeilu, demokratian edellytykset ja luottamuksen rakentaminen, luottamus yli rajojen, palvelutuotannon tulevaisuus, kansalaistoinnin rakennuspuut ja sosiaalialan kehittämishankkeen nykytila!

Lisätietoja antavat: kehittämissuunnittelija *Anne Mustakangas-Mäkelä* puh. 050 592 2802 anne.mustakangas-makela@ouka.fi sekä kehitysjohtaja *Juha A. Pantzar* puh. (09) 7747 2272, sp. juha.pantzar@stkl.fi

ITÄ-SUOMEN

Yhteinen vastuu hyvinvoinnista - hyvinvointia yhdessä

Mikkeli 29.9.-30.9.2004

Ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Päivillä tarkastellaan mm. kehittämishankkeiden näkymistä arjen tasolla, aktiivisen työvoimapolitiikan malleja, sosiaalityön uusia muotoja, yrittäjyyttä sosiaali- ja terveysalalla, demokratian ja osallisuuden tekijöitä sekä eri toimijoiden vastuuta hyvinvoinnin rakentamisesta!

Lisätietoja antavat: kehittämissuunnittelija *Elina Pajula* puh. 050 558 7460 elina.pajula@pelu.jns.fi sekä kehitysjohtaja *Juha A. Pantzar* puh. (09) 7747 2272, sp. juha.pantzar@stkl.fi

ETELÄ-SUOMI

Miltä näyttää hyvinvoinnin tulevaisuus?

Hämeenlinna 6.-7.10.2004

Koulutuskeskus Tavastia

Päivillä pohdittavana mm. ketkä maksavat hyvinvoinnin tulevaisuudessa, mitä hyvinvointi tulevaisuudessa tarkoittaa, millaista on eteläsuomalainen hyvinvointipolitiikka ja miten vastataan työvoimapolitiikan tarpeisiin?

Lisätietoja antavat: projektisuunnittelija *Ulla Saastamoinen* puh. 050 597 9442, sp. ulla.saastamoinen@stkl.fi sekä kehitysjohtaja *Juha A. Pantzar* puh. (09) 7747 2272, sp. juha.pantzar@stkl.fi

KOULUTUKSIA JA TAPAHTUMIA



HELSINGIN YLIOPISTO

YLIOPISTOLLISTA TÄYDENNYSKOULUTUSTA SOSIAALI- JA TERVEYSALAN AMMATTILAISILLE

Yhdistämme yliopistollista asiantuntemuksen ja tutkimuksen käytännön työhön

Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenialla on vankka kokemus yliopistollisen täydennyskoulutuksen toteuttajana sosiaali- ja terveysalalla. Tarjoamme ajankohtaisseminaareja, lyhytkursseja ja pitkiä, ammatillisesti syventäviä koulutusohjelmia. Työyhteisöille ja organisaatioille suunnittelemme yksilöllistä täsmäkoulutusta, joka vastaa yhteisön ajankohtaisiin kehittämistarpeisiin. Käynnissä on useita EU-hankkeita, joissa on myös kaikille avointa koulutustarjontaa.

SYKSYN 2004 KOULUTUSTARJONTAA:

VANTAAN YKSIKKÖ

katso myös www.hyvan.helsinki.fi/

Työnohjaajakoulutus yhteisenä oppimisprosessina

27.8.2004–17.6.2006, Vantaa, Tikkurila
irkka.peltonen@helsinki.fi, p. 050 511 4374

“Pitäisikö tästä kertoa jollekin?” –koulutus lastensuojelutyöstä ja toimivista verkostotyön käytännöistä 3 ov.(OPH:n rahoittama, maksuton), 2.9.–5.11.2004, Vantaa, Tikkurila
liisa.ylitalo@helsinki.fi, p. 09 191 29041

Psykodynaaminen taidepsykoterapia

12.6.2004, Helsinki, Lapinlahden sairaala
kristiina.jussila@helsinki.fi, 09 191 29030

Taideterapia vaikeiden psyykkisten häiriöt; itsetuhoisuus, päihdeongelmat ja lasten vaikeat psyykkiset häiriöt.

10.11.6.2004, Helsinki, Lapinlahden sairaala,
kristiina.jussila@helsinki.fi, p. (09) 191 29030

VETOVOIMAA! seminaari.

Yhteistyön navigointivälineitä työyhteisöille. 11.5.2004, Meripuisto, Espoo, arja.havusela@helsinki.fi, p. 09 191 29061

HELSINGIN YKSIKKÖ:

katso myös www.studium.helsinki.fi

Valtakunnallinen dementiahoitopäivä VIII – Dementiapotilaan

lääkehoito, 1.10.2004, Helsinki, Messukeskus
riitta.koivisto@helsinki.fi p. (09) 191 54039

Geriatrisen hoidon seminaari 6,

11.11.2004, Helsinki, riitta.koivisto@helsinki.fi p. (09) 191 54039

Dementiatyön organisoiminen ja menetelmien kehittäminen

– Diploma-koulutusohjelma johdolle ja suunnittelijoille (20 ov)
01/2005-05/2006, Helsinki, riitta.koivisto@helsinki.fi p. (09) 191 54039

Monikasvoinen ohjaustyö – Diploma-koulutus (20 ov)

8.9.2004-3/2006, Helsinki (Ilmoittautuminen 31.5.2004 mennessä)
riitta.koivisto@helsinki.fi p. (09) 191 54039

Lastensuojeluasioiden suullinen käsittely hallintotuomioistuimessa, 27.9.2004, Helsinki. paivi.sinko@helsinki.fi p. (09) 191 54051

Lastensuojelu ja laki,

21.10.2004, leena.rautiainen@helsinki.fi, p. (09) 191 54050

Sosiaaliryöön päivät: teemana Valta ja kontrolli

25.–26.11.2004, Helsinki, leena.rautiainen@helsinki.fi, p. (09) 191 54050

Helsingin yliopisto
Koulutus- ja kehittämiskeskus
Palmenia

Ensietöseminaari syyskuussa Tampereella



Vammaisen lapsen merkitys vanhemmille, varhainen vuorovaikutus erityisen lapsen kanssa, ensitukiryhmä vammaisen lapsen perheen tukena, perheen hyvinvoinnin tukeminen ja sikiödiagnostiikan etiikka ovat aiheina **Ensietöseminaarissa 30.9.2004 Tampereella** (Tulppaanitalo, Pinninkatu 51). Seminaarin osanottomaksu 50/40 euroa.

Ilmoittautumiset 21.9. mennessä, puh (03) 2403 111.

Lisätietoja: esa.nyman@kvtt.fi, puh. 040 5020 560.

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry, Pinninkatu 51, 33100 Tampere, www.kvtt.fi



KUOPION KESÄYLIOPISTO

puh. 017-162 848, e-mail: kesayliopisto@uku.fi

* Käytännön terapiakoulutusta sos.- ja terv.alalle:

- Puutarhaterapia 24.8., 50 e
- Hoitava taide - kirjallisuus ja liike terapeuttisen hoidon välineenä 24.-25.9., 100 e
- Muistelutyö ja valokuvaterapia 18.-19.10., 120 e
- Kuvataideterapia siltana sisimpään 12.-13.11., 120 e

* Viha elämäni suojelijana 18.-19.9., 110 e

* Depressiokoulun ohjaajakoulutus, syksy 2004

* Terveystuonon juridiikka, 2 ov (OY) 22.-23.10., 80 e

katso koko kurssitarjonta:

www.uku.fi/laitokset/kesayliopisto

SOSIAALIPEDAGOGIIKAN SÄÄTIÖ

Ihmisen persoonallista kasvua ja tietoisuutta syventävää aikuiskoulutusta

Työyhteisöjen kehittäjä -koulutus

Koulutus alkaa tammikuussa 2005. Kesto 2,5 v.
Hakuaika päättyy 1.10.2004. Koulutus tapahtuu Helsingissä.

Vuorovaikutuskoulutus

Koulutus on vuoden pituinen. Syksyllä 13.9.2004 alkaa kaksi ryhmää.

Johtajuuden innostavuus ja piina

Ajankohta: 4.11.2004. Ilmoittautumiset: 22.10. mennessä.

Mielen ja ruumiin hyvinvointiviikot

- hyvinvointia työhön ja elämään
Ajankohta sovitaan erikseen

Tiedustelut ja ilmoittautumiset: Sosiaalipedagoginen Instituutti
puh. (09) 7288 2027, faksi (09) 7288 2030, koulutus@sosped.fi,
www.sosped.fi. Tiedustele myös muista koulutuksistamme.



INVALIDILIITON JÄRJESTÄMÄ

Pirkkahalli, Tampere 24.9.

seminaari

HYVÄ IKÄ -MESSUJEN YHTEYDESSÄ

24.9. Vanhuus ja vammaisuus

- Vanhana vammautuminen, ihminen ja tekniikka, omaishoito, yhteisöllisyys
- Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille, järjestöjen edustajille ja muille kiinnostuneille.
- Hintana on 40 euroa sisältäen pääsylipun Hyvä Ikä -messuille, kahvin ja koulutusmateriaalin, 15 euroa invalidiyhdistysten jäsenille.

Ilmoittautuminen: 10.9. mennessä, Invalidiliitto ry, Tarja Lukjanov,
puh. (09) 6131 9268, faksi (09)146 1443, koulutus@invalidiliitto.fi

www.invalidiliitto.fi

KOULUTUKSIA JA TAPAHTUMIA



- **Ratkaisukeskeinen asiakastyö** (8+2pv) 9.9.04 –toukokuu -05, koulutus toteutetaan yhdessä Lyhytterapiainstituutin kanssa
- **Johtamisen peruskivet** (3 pv) 21.9, 12.10 ja 18.11.04 kouluttajat Pekka Innanen ja Patrik Frodell
- **Masennuksen ryhmämuotoinen hoito** (4 ov) -taitoja elämän hallintaan ja itsehoitoon 14.9 alkaen syksyn 2004 aikana, kouluttaja Marja-Liisa Dunder

Ilmoittautumiset ja tiedustelut:

Päijät-Hämeen kesäyliopisto, Kirkkokatu 16, 15140 Lahti, puh. (03) 89220410 tai www.p-hkesayo.fi



JYVÄSKYLÄN
KESÄYLIOPISTO

www.cec.jyu.fi/kesayo

TERVEYDENHUOLLON JURIDIikka 2 ov (OY), 20.-21.8.2004, ilmoittautuminen 9.8. mennessä.

Avoin yliopisto-opetus lv 2004-2005 mm. Lääketieteen perusteita 15 ov (KY), Kansanterveystiede 15 ov (KY), Terveystieteiden perusteita 15 ja 25 ov (KY), Hoitotiede 20 ov (KY), Sosiaalitaloustiede 15 ov (KY), Lasten ja nuorten psykkinen hyvinvointi 15 ov (KY), Työ- ja sosiaalioikeus 5 ov (LY), Sosiaalipsykologia 15 ov (KY), Työ- ja organisaatiopsykologia 15 ov (JoY)

LISÄTIETOJA: Jyväskylän kesäyliopisto,

puh. (014) 260 3723, (014) 260 3725, fax. (014) 260 4343



Sosiaalikehitys Oy

Antaa tiedon ratkaista.

www.sosiaalikehitys.com

Sosiaalikehitys Oy on taitava asiantuntija ja kehittämiskumppani sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Olemme kokeneita arvioitsijoita, toteutamme korkeatasoisia kehittämissankkeita ja teemme laadukasta tutkimus- ja selvitystyötä räätälöidysti asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Toimitusjohtaja
Juha Kaakinen

Wetterhoffinkatu 4, 13100 Hämeenlinna, puh. (03) 628 150
Rautatiekatu 21 A, 33100 Tampere, puh. (03) 3126 3700

PÖHJÖIS-KARJALAN AMMATTIINEN
INSTITUUTTI



**SOSIAALI- JA TERVEYSALAN
KOULUTUSYKSIKKÖ KUOPIOSSA**
tarjoaa:

* Perustutkinnot

- lähihoitaja
- lääkealan perustutkinto

* Työelämäpalvelut

- ammattitutkintoja
 - erikoisammattitutkintoja
 - henkilöstökoulutusta
- mm. työvoimakoulutuksena ja oppisopimuskoulutuksena.

KYSY LISÄÄ:

Perustutkinnot: (017) 214 8793, 214 8794

Työelämäpalvelut: (017) 214 8755

www.sakky.fi

www.sakky.fi

OPISKELE AMMATTIIN JA ELÄMÄÄN

Pohjois-Karjalan Kesäyliopisto

Syksyllä alkavaa avoimen yliopiston opetusta

Perusopinnot:

- Lasten ja nuorten psykkinen hyvinvointi 15 ov (KY)
- Liikuntalääketiede 15 ov (KY)
- Lääketieteen perusteet 15 ov (TY)
- Ravitsemustiede 15 ov (HY)
- Draamakasvatus 15 ov (JY)
- Perheopinnot 15 ov (JY)

Aineopinnot:

- Sosiaalityö 38 ov (KY) (aloitettu lv. 2003-2004)
- Hoitotiede 20 ov (KY)
- Terveystieteiden perusteet 22 ov (KY)

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Pohjois-Karjalan Kesäyliopisto, puh. (013) 244 2540 ja 244 2571, sähköposti: kesayliopisto@pkky.fi
internet: www.pkky.fi/kesayliopisto



Pohjois-Karjalan Kesäyliopisto
Tulliportinkatu 3 F, II krs, 80130 Joensuu
Puh. (013) 244 2540, faksi (013) 244 2299 | pkky.fi

Vuokra-asuntoja nuorille

OLISIKO JO OMAN KODIN AIKA?

Nuorisosäätiön asuntoja vuokrataan
18-30-vuotiaille työssä käyville nuorille.

Jos haluat pitkäaikaisen ja
turvallisen kodin,
laita asuntohakemus vireille.

Lisätietoja Nuorisosäätiön asunokohteista
ja hakumenettelystä löytyy osoitteesta
www.nuorisosaatio.fi.

Työtä nuorten hyväksi jo vuodesta 1961



Nuorisosäätiö

Hiihtäjätie 5, 00810 Helsinki • (09) 7552 4700 • into@nuorisosaatio.fi

Tervetuloa näkymään
Sosiaali- ja terveystieteissä!

Lehti tavoittaa kuusi kertaa
vuodessa koko joukon
sosiaali- ja terveystieteiden
asiantuntijoita ja vaikuttajia.

Ilmoitusasioissa Sinua
palvelee *Sanna Laaksonen*,
jonka tavoitat Julkaisu
Bookersista numerosta (09)
773 821 tai sähköpostilla
sotevi@bookers.fi

Erityistason perheterapiakoulutus Kuopiossa

Tavoitteena on kehittää perheterapeuttisessa työssä tarvittavia tietoja, taitoja ja asennevalmiuksia tutustumalla keskeisiin perheterapien teorioihin ja tekniikoihin. Erityisesti pyritään kiinnittämään huomiota siihen, että opiskelu kytkeytyy arkiyöhön ja todelliseen toimintaympäristöön.

Koulutus vastaa laajuudeltaan ja sisällöltään terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen erityistason perheterapiakoulutukselle asettamia valtakunnallisia vaatimuksia. Koulutusohjelman kesto on n. 3 vuotta. Koulutus alkaa keväällä 2005.

Hakuaika päättyy 30.10.2004.

Esitilaukset ja hakemuslomakkeet: koulutussihteeri Raija Väinölä, puh. (017) 163 923, s-posti: raija.vainola@uku.fi, <http://www.kkk.uku.fi/koulsos.php>.



Kuopion yliopisto
Koulutus- ja kehittämiskeskus

www.kkk.uku.fi

*Tarvitaan hiljaisuutta, tarvitaan rauhaa,
kasvamiseen tarvitaan aikaa.*



**Järjestämme vanhempainiltoja
ja -koulutusta, kysy lisää!**

Elämäntapaliitto

Kouluttaja Leena Merilehto

p. (09) 4132 1106

leena.merilehto@elamantapaliitto.fi

www.elamantapaliitto.fi/renkaat.html

Sosiaalialan koulutusta syksyllä 2004

SOSIAALITYÖN AMMATILLISET HAASTEET -täydennyskoulutusohjelma

- 25 ov, joka koostuu 2–8 ov:n itsenäisistä moduuleista
- sosiaalityöntekijöiden kokonaisuus 17 ov
- lisätietoja osoitteesta

<http://www.kkk.uku.fi/koulutuskalenteri.php> -> sosiaali- ja terveysala



ITÄ-SUOMEN SOSIAALITYÖNTEKIJÄPÄIVÄT 18. - 19.11.2004

- sisältyvät em. koulutusohjelmaan
- lisätietoja osoitteesta:
http://www.isonetti.net/ajankoht/Sosiaalityontekijat_2004d.pdf

Tiedustelut Seija Okulov, puh. (017) 163 920, s-posti seija.okulov@uku.fi



Kuopion yliopisto
Koulutus- ja kehittämiskeskus

www.kkk.uku.fi

Tule opiskelemaan
ihmisläheinen ammatti!

Ammatilliset perustutkinnot

- sosiaali- ja terveysalan perustutkinto (lähiohittaja)
- lääkealan perustutkinto (lääketeknikko/farmanomi)

Lisätiedot: p. (08) 312 7031 tai (08) 312 7132.

Aikuiskoulutus

- ammatti- ja erikoisammattitutkinnot
- oppisopimus • työvoimapoliittinen koulutus
- näyttötutkinnot • lisä- ja täydennyskoulutus

Lisätiedot aikuiskoulutuksesta: p. (08) 312 7082.

Käy myös www.sivuillamme www.ostol.osakk.fi.



OULUN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN OPPILAITOS
KIVIHARJUNTE 8, 90220 OULU
WWW.OSTOL.OSAKK.FI

OULUN SEUDUN AMMATILLINEN KOULUTUS (AMKO)



IKÄINSTITUUTTI
Kuntokallio-Säätiö

Ikäinstituutti tarjoaa koulutusta syksyllä 2004

- 5.10. Ravitseminen kuntouttavan työteen osana. Kurssin hinta on 110 €.
- 6.10. Lääkehoito omahoitajan työssä. Kurssin hinta 110 €.
- 13.-14.10. Viriketoiminnan kouluttajakoulutus. Kurssihinta 270 €.
- 14.10.04- Vanhustyön kehittäjäkoulutus (20ov) 7 jaksoa.
- 16.12.2005 Koulutuksen hinta 2020 €. Ilm. viim. 14.9.
- 27.10 Yötyön laadun päivitys. Kurssin hinta on 110 €.
- 2.11. Musiikista mielihyvää. Kurssihinta 110 €.
- 3.11. Anhörigas betyelse i vården av patienter med demens – last eller lust? Pris 110 €.
- 9.11. Vanhus psykogeriatrinen hoitotyön haasteena. Kurssihinta 110 €.
- 17.11. Muistikuntoutus vanhustyössä liikunnan ja viriketoiminnan avulla. Kurssihinta 110 €.
- 19.11. Eettinen vanhustyö. Kurssihinta 110€.
- 30.11. Paremmaksi vastuuhoitajaksi. Kurssin hinta on 110 €.
- 8.12. Masentuneen vanhuksen auttaminen ja hoitaminen. Kurssihinta 110 €.

Tarkemmat koulutusohjelmat sekä ilmoittautumiset www.ikainst.fi tai soittamalla Salla Leppinen, p. 09-6122 1610, 09-6122 160, fax 09-6122 1616. Kurssit järjestetään pääasiassa Helsingissä, Kalevankatu 12. Ilmoittautumiset viimeistään 14 päivää ennen kurssia, ellei ole toisin ilmoitettu.



**YK:n lukutaitopäivän seminaari
8.-10.9.2004, Paasitorni, Helsinki**

**Erilaisuus -
sosiaalinen pääoma?**

Toiminnallinen seminaari- ja messutapahtuma

Tietoa, keinoja, näytöksiä ja "kättä pidempää" oppimisen, opetuksen, kuntoutuksen ja työelämän pääomaksi

- Luovuus ja syrjäytyminen
- Yhteistoiminnallinen oppiminen
- Työelämä ja erilainen oppiminen
- Henkilökohtaistaminen työpaikalla
- Ammatillinen lukikuntoutus
- Sensorinen kuntoutus
- Testaus ja tunnistaminen
- Oppimisstrategiat ja -tyylit
- Matematiikkaa tekemällä ja näkemällä
- Vieraat kielet ja oppimisvaikeudet
- Kehä, käsi ja korva sosiaalisena pääomana

Järjestäjä:

Erilaisten oppijoiden liitto ja Oikeus Oppimiseen – neuvottelukunta
Lisätietoja: riitta.hamalainen@lukihero.fi tai 09-6869 3523,
www.erilaistenoppijoidenliitto.fi



psykososiaalinen
osaamisalueemme

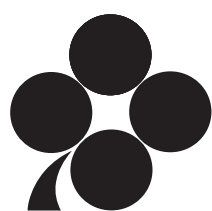
psykiatrisen hoidon jatkohoito
päihdeongelmaisten jatkohoito
akuutissa kriisissä olevat lapset
perheterapia
jälkihuolto

Lausteen perhekuntoutuskeskus ja erityiskoulu
Mustionkatu 23 20750 Turku 02-2742233 02-2742240 fax
Sähköposti: etunimi.sukunimi@lauste.fi Internet: www.lauste.fi

kouluikäisille
huostaanotetuille
avohuollon tukitoimena
sijoitetuille lapsille kasvatusta ja opetusta
sekä terapiaa ja tukea heidän huoltajilleen

lastensuojelua

80
vuotta



RAY

Hyvän tahdon pelejä

"Lupaus lapselle" ® -välineet

- Sijoitettujen lasten vertaisryhmämalli, ohjaajan käsikirja
- Sattumista suunnitelmallisuuteen - Lapsen elämäntilanteen kartoitus lastensuojelussa
- Vahvuuskortit
- Tunnepantomiihikortit
- Nalle-kortit
- Elämän tärkeät asiat -kortit
- Väittämäkortit
- Tunnepyörä
- Tunnesäätilakartta ja tunnesäätilat
- Omena-sitruunapuu
- "Kun maasta sataa vettä" -satukirja
- Ville Viikastuksen tunneseikkailu
- "Mitä on sijaissisaruus" -tehtäväkirja
- Valovoimapeli



Lisätietoja ja tilaukset:
PESÄPUU ry:n toimisto,
puh. (014) 332 2500,
s-posti: toimisto@pesapuu.fi
www.pesapuu.fi

Sosiaali- ja
terveystoimen
tietojärjestelmät



Abilita

experto crede

www.abilita.fi



Tehy-lehti on maamme suurin
terveyden- ja sosiaalihuoltoalan
koulutetun hoitohenkilöstön lehti.

**Tehy-lehti käsittelee ajankohtaisia
työelämän ja terveydenhuollon asioita.
Hyvä keskustelufoorumi.
Tehokas ilmoituskanava.**

Tehy-lehti ilmestyy joka toinen viikko.

Levikki n. 106 000 kpl

Vuosikerta 68 €.

Tilaukset: Tehy-lehti, Reija Rauvo,
PL 40, 00060 Tehy. Puh. (09) 155 2751

Sähköposti: reija.rauvo@tehy.fi

YHTEYKSIÄ

alueellisiin sosiaaliturvayhdistyksiin

Sosiaaliturvayhdistykset ovat sosiaaliturvan ja muun sosiaalipolitiikan alalla työskentelevien henkilöiden yhdysseide. Yhdistykset järjestävät opinto- ja neuvottelutilaisuuksia, välittävät tietoa ja järjestävät opintoretkiä ja muuta virkistystoimintaa. Tule mukaan käynnistämään alueellista keskustelua sosiaali- ja terveysturvayhdistyksen kanssa. Ota yhteyttä alueesi yhdistyksen puheenjohtajaan tai sihteeriin ja liity jäseneksi.

Etelä-Pohjanmaan Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Sinikka Volanto, Vierteenmäentie 131, 63130 Mäyry, puh. 0201 245 121, koti (06) 525 7126, 040 831 7586, sinikka.volanto@seamk.fi
Sihteeri Tuula Tuomisto, c/o SONet BOTNIA, PL 158, 60101 Seinäjoki, puh. 050 540 0655, sp. Tuula.Tuomisto@seamk.fi

Etelä-Savon sosiaali- ja terveysturva ry

Puheenjohtaja Anja Lehtonen, Itä-Suomen lääninhallitus, PL 50, 50101 Mikkeli, puh. 040 726 7440 tai 020 516 161, sp. anja.lehtonen@islh.intermin.fi. Sihteeri Kirsi Pulkkinen, Pohjolan-
katu 20 A 8, 50120 Mikkeli, puh. (015) 194 2272.

Finlands svenska socialförbund rf

Ordförande Pehr Löf, 00102 Riksdagen, tel. (09)4321, 050 511 3117, fssf@pedersore.fi. Verksamhetsledare Boris Björklund, Skrufvilagatan 2, 68910 Bennäs, tel. (06)785 0330, 050 553 3685, fax (06) 729 0547, www.pedersore.fi/fssf

Kainuun Sosiaaliturvayhdistys

Puheenjohtaja Kai Hyttinen, Kajaanin yliopistokeskus, PL 51, 87101 Kajaani, kai.hyttinen@oulu.fi, puh. (08) 632 4883, 0400 475 478. Sihteeri Seija Siivola, Välitalontie 19, 8750 Palta-
niemi, puh. (08) 6189 9247, seija.siivola@kajak.fi

Keski-Pohjanmaan Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Matti Kaivosoja, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Mariankatu 16-20, 67200 Kokkola, puh. (06) 8264756, 044 723 2360, matti.kaivosoja@kpshp.fi, sihteeri Jaana Pikkarainen-Haapasaari, Perusturvakeskus, PL 43, 67101 Kokkola, puh. (06) 828 9278, faksi (06) 828 9403, jaana.pikkarainen-haapasaari@kokkola.fi

Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Sakari Mötönen, Jyväskylän kaupunki, Vapaudenkatu 32, 40100 Jyväskylä, puh. (014) 624 282, sakari.mottonen@jk.fi, sihteeri Anne Astikainen, Asemakatu 4 A 3.krs, 40100 Jyväskylä, puh. (014) 625 601, 050 597 5188 anne.astikainen@jkl.fi

Kymen-Karjalan sosiaali- ja terveysturva ry

Puheenjohtaja Kaj Wahlroos, Hallitie 3, 54800 Savitaipale, sp. kaj.wahlroos@savitaipale.fi, puh. 0400 657 411, faksi (05) 614 0226. Sihteeri Ilkka R. Keronen, Etelä-Suomen lääninhallitus, Kouvolan alueellinen palveluyksikkö, PL 301, 45101 Kouvola, puh. 02051 64031 tai 040 557 5569, faksi 02051 64045, ilkka.keronen@eslh.intermin.fi

Lapin Sosiaaliturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Eine Heikkinen, puh. 020 517 7724, PL 8002, 96101 Rovaniemi, sp. eine.heikkinen@llh.intermin.fi, sihteeri Eeva Marttala, sosiaali- ja terveysturvasto, PL 8216, 96101 Rovaniemi, puh. (016)322 2413, faksi (016) 322 2992, eeva.marttala@rovaniemi.fi

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Pirjo Myyry, Lieksan Kela, Kainuuntie 5, 81700 Lieksa, puh. 020 435 7141, 040 570 8733, pirjo.myyry@kela.fi. Sihteeri Elina Pajula, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, Niskakatu 21, 80100 Joensuu, puh. (013) 267 4213, 050 558 7460, faksi (013) 222 647, elina.pajula@pelu.jns.fi

Pohjois-Pohjanmaan Sosiaaliturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Maija Pelkonen, Mesimarjakuja 4, 90460 Oulunsalo, sp. maija.pelkonen@suomi24.fi, puh. 040 553 1715. Sihteeri Anne Mustakangas-Mäkelä, Kumppanuuskeskus, Torikatu 15 B, 3.krs, 90100 Oulu, sp. anne.mustakangas-makela@ouka.fi, puh. (08) 5584 4030, 050 592 2802

Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Mikko Karinen, Rajakatu 1, 70600 Kuopio, puh. 050 411 9561, mikko.karinen@humak.edu. Sihteeri Tuula Merjola-Partanen, Taivaanpankontie 16 C 13, 70200 Kuopio, puh. 044 517 2104, tmerjola@dnainternet.net

Päijät-Hämeen Sosiaaliturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Risto Kajaste, Lahden sosiaali- ja terveysturvasto, sosiaalitoimen erityispalvelut, PL 116, 15101 Lahti, puh. (03) 818 3201, 050 559 7874, risto.kajaste@lahti.fi, sihteeri Ritva Haavisto, Timonkatu 5 C 62, 15240 Lahti, puh. (03) 730 7502, 040 754 1350

Satakunnan Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Tuula Rouhiainen-Valo, Visatie 15 B 24, 28360 Pori, sp. tuula.rouhiainen-
valo@samk.fi, puh. 044-710 3490. Sihteeri Leena Kivimäki, Rauman sosiaalikeskus, PL 59, 26100 Rauma, puh. (02) 834 3330 citypuh. 044 533 5514, sp. leena.kivimaki@rauma.fi

Uudenmaan Sosiaaliturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Harri Koivu, Padasjoen kunta, PL 35, 17501 Padasjoki, puh. (03) 552 9231, 040 562 1678, harri.koivu@padasjoki.fi. Sihteeri Ulla Saastamoinen, puh. (09) 7747 2280, 050 597 9442, sp. ulla.saastamoinen@stkl.fi

Varsinais-Suomen Sosiaaliturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Meeri Kojonkoski, Raidistontie 33, 21360 Lieto as, sp. meeri.kojonkoski@turkuamk.fi, puh. 050 598 5101, sihteeri Pirjo Järvi, Ohrapäänkatu 1 as 3, 20610 Turku.



Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry

– edistää sosiaali- ja terveystaloutta paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Kotkankatu 9, 00510 Helsinki, Vaihde (09) 774 721 Faksi (09) 738 123, www.stkl.fi, www.sosternet.fi SosiaaliturvanKL@stkl.fi • Keskustoimiston henkilökunnan sähköposti-osoitteet etunimi.sukunimi@stkl.fi tai nimen yhteydessä, ä-kirjain korvataan a:lla, ö-kirjain o:lla. • Suorat puhelinnumerot: 7747 2 + kolme numeroa tai nimen yhteydessä.

Astikainen Anne

Anne.Astikainen@jkl.fi
(014) 625 601, 050 597 5188
kehittämispäällikkö
(Jyväskylä)

Enden Eila

220, 050 591 4697
taloussihteeri

Eronen Anne

206, 050 574 25 44
tutkija
(vuorotteluvapaalla 31.7. asti)

Flink Arja

230, 050 520 5502
talousjohtaja

Ikonen Riitta

240, 050 531 3556
järjestösihteeri

Karhu Liisa

liisa.karhu@pksotu.fi
taloussuunnittelija
(Joensuu)

Koskinen Johanna

244, 050 558 7470
toimittaja

Kostilainen Reijo

reijo.kostilainen@silta.suomi.net
(Silta-projekti, Oulu)
(08) 333 605

toimistotyöntekijä

Lemminki Merit

210, 050 596 3679
koulutussihteeri

Lindström Niina

203, 050 5400 662
projektikoordinaattori

Londén Pia

207, 050 552 0790
tutkimussihteeri

Meriläinen Raija

raija.merilainen@silta.suomi.net
(Silta-projekti, Oulu)
(08) 333 605

projektityöntekijä

Mustakangas-Mäkelä Anne

anne.mustakangas-makela
@ouka.fi

050 5922 802

kehittämispäällikkö (Oulu)

Paija Leea

242, 050 552 0791
kehittämispäällikkö

Pajula Elina

elina.pajula@pelu.jns.fi
(013) 267 4213,
050 558 7460

kehittämispäällikkö (Joensuu)

Pantzar Juha A.

272, 050 313 0523
kehitysjohtaja

Pehkonen Heli

233, 050 412 1914
toimistosihteeri

Perälähti Anne

205, 050 403 2471
tutkija

Rantakokko Aslak

aslak.rantakokko@silta.suomi.net
(Silta-projekti, Oulu)

(08) 333 213, 050 525 3724

projektityöntekijä

Rönnerberg Leif

222, 050 63 664
pääsihteeri (ICSW)

Saastamoinen Ulla

280, 050 597 9442
projektisuunnittelija

Saarteinen Mari

206
tietopalveluassistentti

Savolainen Sirpa

255, 050 520 4554
taloussihteeri

Siltaniemi Aki

290, 050 367 3447
tutkija

Särkelä Riitta

200, 050 63663
toiminnanjohtaja

Tiippana Pirjo

211, 050 525 3891
tiedottaja

Timonen Diana

202
toimistosihteeri

Tuomisto Tuula

050 540 0655
kehittämissuunnittelija

Vuorinen Marja

215, 050 412 1913
kehittämispäällikkö

Alueellinen kehittämistoiminta

Keski-Suomen toimipiste:

Asemakatu 4 A (3. krs)
40100 Jyväskylä

Astikainen Anne

Kehittämispäällikkö

Laukkanen Jukka

Suunnittelija
Jyväskylän kaupunki
(014) 625 602
jukka.laukkanen@jkl.fi

Sosiaaliturvayhdistys

Möttönen Sakari

Puheenjohtaja
sakari.mottonen@jkl.fi

TIEKA-projekti

Järvelin Jarkko

Mikrotukihenkilöt:

Kekoni Jani (Jyväskylä)
Aalto Tarja (Saarijärvi)
Hytönen Leena (Suolahti)

etunimi.sukunimi@tieka.net

www.tieka.net

Kumppanuustalolla

Vapaudenkatu 4, 40100 JKL
aulahenkilökunta

Pirttinen Rauha, Nekkula Raili

ja Janhonen Tuula

Puh. (014) 668 628

Pohjois-Pohjanmaan toimipiste:

Kumppanuuskeskus Torikatu 15 3 B, 4.
krs, 90100 Oulu

faksi (08) 5584 4032

sekä

Puusepänkatu 4

90100 Oulu

Mustakangas-M. Anne

Kehittämispäällikkö

Haapsaari Jorma

Suunnittelija

Oulun Kaupunki

Torikatu

(08) 558 44031

jorma.haapsaari@ouka.fi

Silta-työllisyshankkeessa

Rantakokko Aslak

- yhdistelmätukipalvelut

Kirkkokatu 14, 4.krs,

90100 Oulu

faksi: (08) 333 595

Kostilainen Reijo

Meriläinen Raija

- järjestöyöntäjä-palvelut

Sosiaaliturvayhdistys

Pelkonen Maija-Liisa

Puheenjohtaja

040 553 1715

Pohjois-Karjalan toimipiste:

Niskakatu 21

80100 Joensuu

faksi (013) 222 647

Pajula Elina

Kehittämispäällikkö

Sosiaaliturvayhdistyksen

projektit:

KAJO-projektissa:

Niskakatu 21

Hänninen Tuija

Niemelä Eija

Purmonen Markku (vuorott.vap.)

(013) 220 093

Maamuuntaja-projekti

Kansalaistalo

Hämäläinen-Puhakka Katja

Liekka

Pyykkö Katja

Lisäksi asukasemäntä, -isäntä

ja kuntosalis-isäntä, puh.

(013) 267 5755

Projektien sähköpostiosoitteet: nimi.sukunimi@pksotu.fi

Savela Annamari

Kehittämispäällikkö

Joensuun kaupunki

Suvantokatu 1

(013) 267 5667

Sosiaaliturvayhdistys

Myyry Pirjo

Puheenjohtaja

040 570 8733

Järjestöjen tietoyhteiskunta

-projektissa:

Kansalaistalo,

Kauppakatu 32

Rissanen Jarkko

050 540 1929

Laukkanen Heidi

Enemmän elämältä

Voimavaroja arkeen ja uuteen elämäntilanteeseen

kurssit 2004

Kuva: Joonas Alaranta

Yhtäkkiä yksin – leskeyden kohtaaminen

Elämäkumppanin menetyksen jälkeen mikään ei ole entisellään. Yhtäkkiä yksin -sopeutumiskurssit auttavat leskeksi jääneitä sopeutumaan uuteen elämäntilanteeseen. Hinta 134 e.

8.–12.6. Perniö (nuoret),
21.–25.9. Perniö (50 -/+ -v)
19.–23.10. Haukivuori (yli 50 v)
16.–20.11. Perniö (yli 50 v)

Erosta eheäksi – parisuhteen purkaututtua

Avio- tai avoliiton purkautumisen jälkeen elämä on rakennettava uudelleen. Erosta eheäksi -sopeutumiskurssit auttavat luomaan edellytyksiä elämän eheytykselle. Hinta 100 e.

15.–19.6. Perniö
2.–6.8. Haukivuori
7.–11.9. Perniö

Tarinatupa – muistellen voimavaroja

Tarinatupa-kurssilla annetaan valmiuksia muisteluryhmien ohjaamiseen. Kurssi on tarkoitettu kaikille asiasta kiinnostuneille. Hinta 60 e.

30.8.–4.9. Perniö

Tiedustelut

Eläkeliitto ry
Kalevankatu 61
00180 HELSINKI
P. (09) 7257 1100
www.elakeliitto.fi



Valmiina tilaisuuteesi



Kuopion Musiikkikeskus

Kuopionlahdenkatu 23, 70100 Kuopio
myynti: 017-182 371, 182 382, 182 378
lippukassa: 0600 96100 (0,66 €/min + pvm)
musiikkikeskus@kuopio.fi
www.kulttuuri.kuopio.fi/musiikkikeskus

KUOPION
Musiikkikeskus

TYÖTÄ ELÄMÄLLE

Sosiaali- ja Terveysalan Järjestöjen Työntekijät ry SOTT,
Yksityisten lääkäintä- ja terveystalvelulaitosten työntekijät ry YLTT



Toimihenkilöliitto ERTO
www.erto.fi

Työelämän tulee olla työtä ja elämää tasapainossa. Toimihenkilöliitto ERTO sekä jäsenyhdistykset SOTT ja YLTT huolehtivat jäsentensä työelämän eduista sosiaalialan järjestöissä sekä yksityisellä lääkäintä- ja terveystalvelualalla.

Työnantajia ja työntekijöitä edustavien järjestöjen solmimat sopimukset ovat ammattiyhdistystoiminnan ydin.

Sopimustoiminnan tärkein työkalu on työehtosopimus, jossa yhteisesti sovitaan noudatettavista työsuhteen vähimmäisehdoista. SOTT ja YLTT neuvottelevat ERTOn kanssa aloille työehtosopimukset.

Toimihenkilöliitto ERTO on STTK:n jäsen ja edustaa noin 30 000 yksityisen palvelusektorin asiantuntijaa.



Asemamiehenkatu 4, 00520 Helsinki

puh. 020 1130 200, faksi 020 1130 201, info.erto@erto.fi